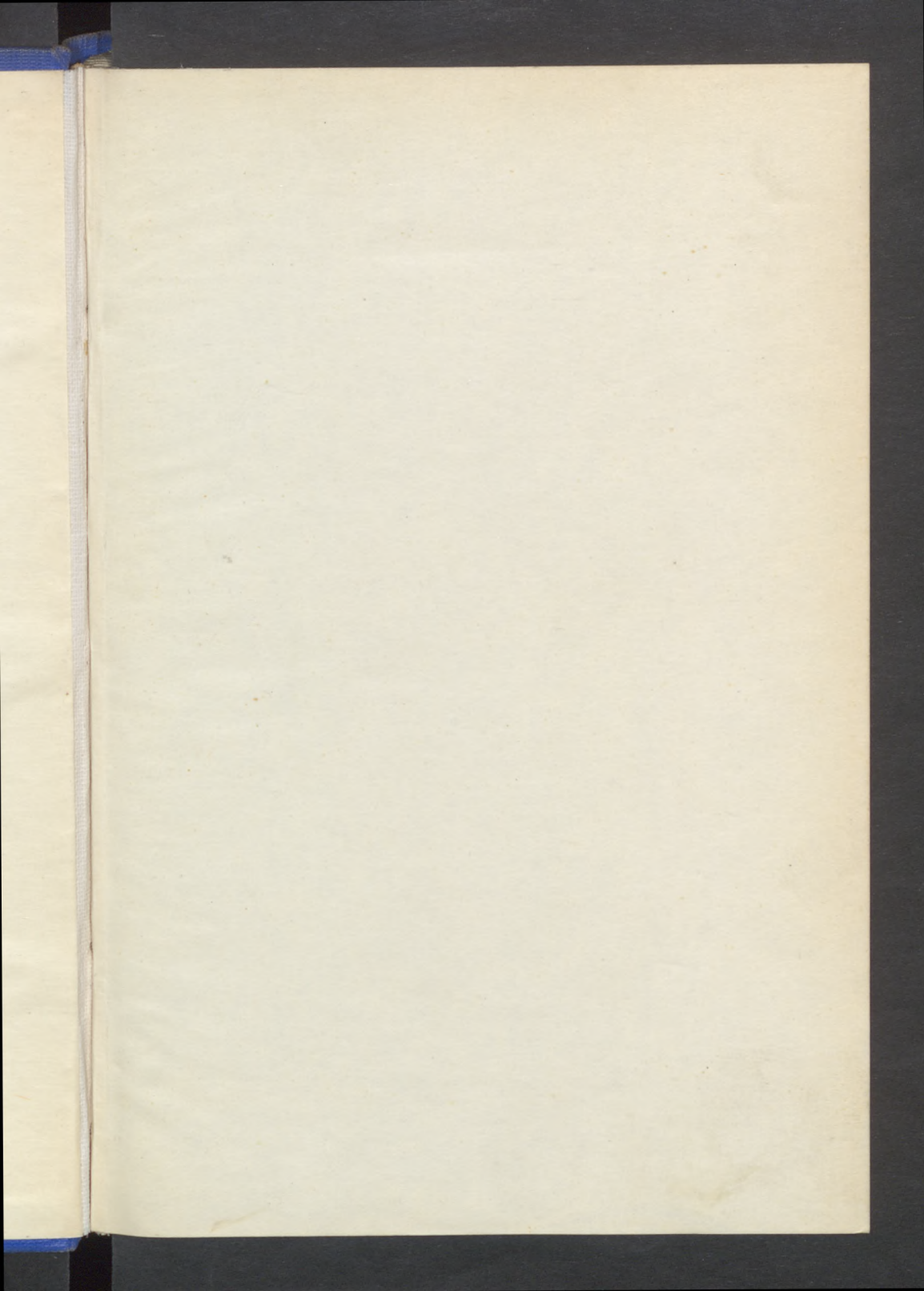

60.359

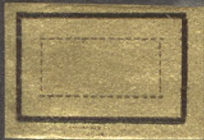

LA

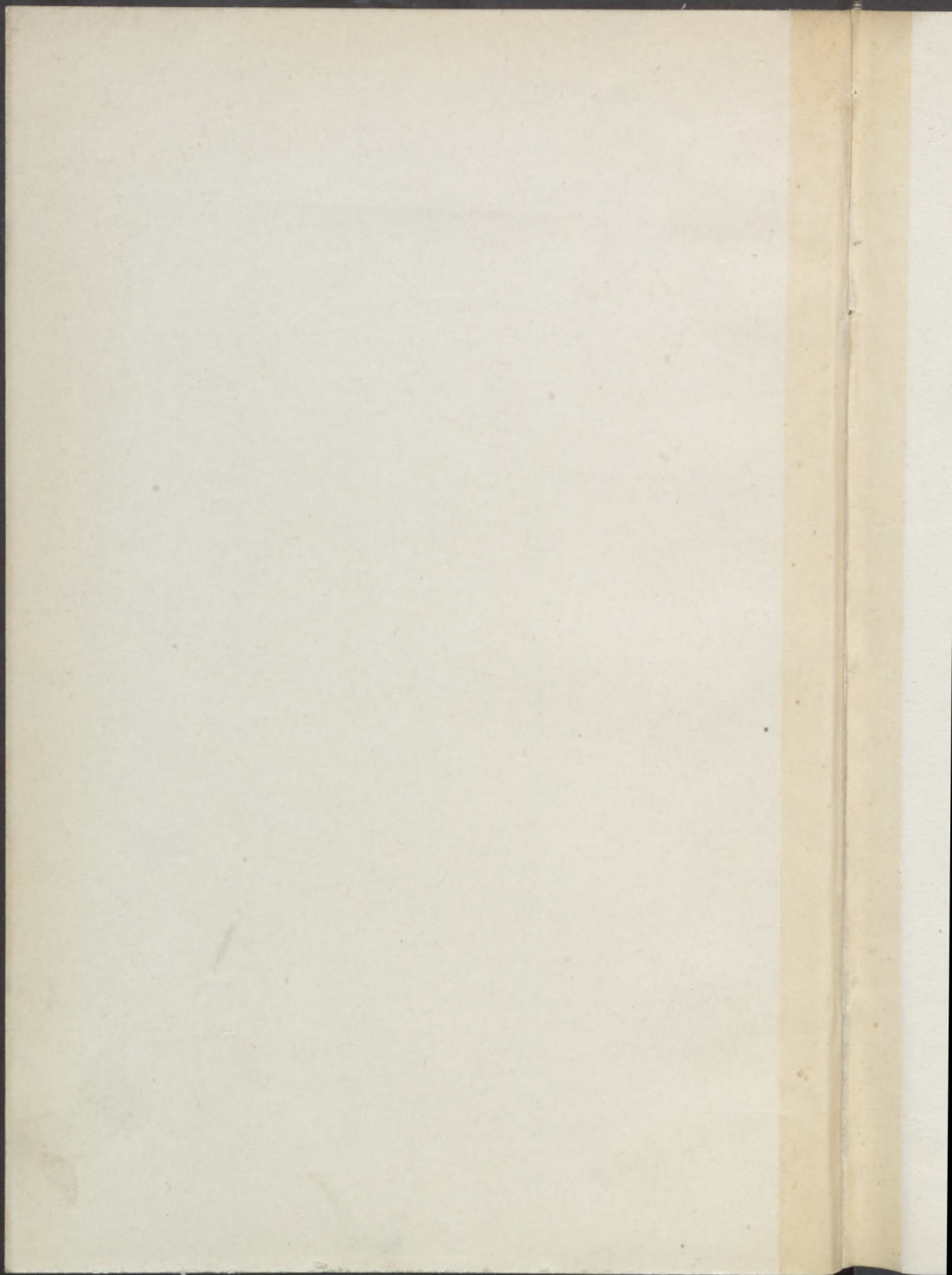

LACZKÓ GÉZA

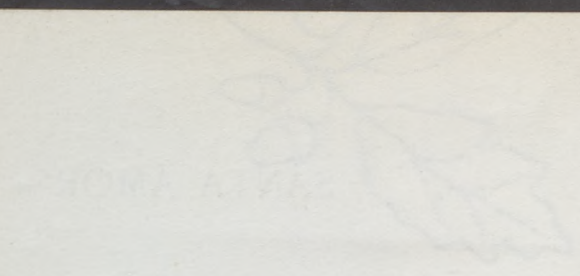

Santa Amor

ATHENAEUM

SÁNTA AMOR

I

S

A

LACZKÓ GÉZA

SÁNTA ÁMOR

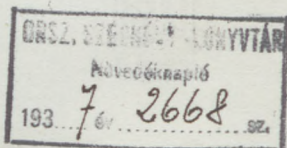

ATHENAEUM KIADÁS

A címlapkép Laub Juci felvétele

60359

Athenaeum könyvnyomdája, Budapest.

A SÁNTA ÁMOR S A PÚPOS PSYCHE

Az imént még kékes-zölden, pajkos egykedvűséggel ringatózó Balaton hirtelen elkedvetlenedett: piszkos szürkészöldbe fakult s erőtlen, de szennyes hullámok hamar összeomló rohamcsapatait hajszolta a homokpartnak. Egy kék vitorla odakint megferdült s gyorsan távolodott szembe, Badacsony lapostetejű, szabálytalan négyszöge felé. A part elnéptelenedett: tarka indiai bő nadrágok és sötét feszes fürdőruhák mint lüktető, színes foltok tűntek el a sárgászürke homokról, amely minden szélrohamra egy-egy szakadozott porlepedőt vágott a magasba. Egy-két aláhulló nehéz csepp sötét tallérként mállott el a homokon.

Csak két embert nem tudott elzavarni a viharos porlekedésre készülő tó. Az egyik — férfi — földig érő, fekete-vörös-szürkésávós fürdőköpenyben a part szélén állt s nézte a »rohadt sarok« felől néma vágatásban közeledő barna felhőket. A másik — nő — vállán bolyhos, fehér, roppant törülközővel, kacéran kurtaszárú és feszes fürdőruhában egykedvűen lépegetett ki a nehéz esőcseppek alatt szaporán pattogzó vízből.

Távolodó kiáltások hallatszottak: — János, a tánckertbe megyünk! — Baba, miért nem sietsz?

A férfi és a nő a hangok után nézett s aztán tárgyilagosan másfelé tekintett.

A nő most ért ki a partra, ahol rosszkedvűen megállt. A férfi megzavarodva, hirtelen megindult s egy perc múlva akaratlanul a nő előtt volt.

Az első, amit egymáson megláttak, valami keserű, bánatos pillantás volt, oly egyféle, oly egyértelmű, hogy lehetetlen volt továbbhaladni vele.

— Meg fog fájni! — mondta a férfi egyszerűen.

— Bánom is én! — s a bolyhos törülköző megrándult.

— Ha megengedi, átadom a fürdőköpenyemet! — szólt a férfi támadón és nyersen.

— De akkor vegye ezt a törülközőt! — mondta a nő ugyancsak támadón és élesen.

Mind a ketten meghökkentek. Önmagáról mindegyik tudta, miért támad, de a másikról nem sejtette. A férfi is, nő is, az első találkozás első percében tiszta helyzetet akart teremteni. »Mit állsz velem szóba, hiszen sánta vagyok? !« — ezt jelentette a köpeny támadó felajánlása — »lekanyarítom a köpönyeget a vállamról s nyomban meglátod, hogy jobblábam vékonyabb, mint a bal, térdben elferdült s rövidebb, mint a másik. Majd sietsz nyomban tovább«. — »Mit udvariaskodsz? — akarta mondani a törülköző visszakínálása — a fehér bolyhos lepel lekerül a balvállamról, amelynek púpját takarta eddig. Nyomban elmenekülsz.«

De már cserélődött is köpönyeg és törülköző, a készakarva kitárt testi hibát mindegyik rögtön észrevette, megenyhült s csak ezt gondolta: »Te is? Szegény!«

Tehát mindketten mostohái a természetnek: nem kell egymás előtt alakoskodniuk.

— Itt hagytak bennünket! — állapította meg a férfi.

— Közös sors! — szólt vigasztalón a lány.

— Üljünk a tető alá!

— Üljünk!

Megindultak a már jócskán hulló esőben a tízórais sátor felé. Leültek két fonott karosszékbe, a férfi csonka lábára terítette a törülközőt, a nő úgy dőlt baloldalra, hogy púpja csak az ilyenkor úgy is felhúzódó váll duzzadásának lássék.

— Doktor Kumán — mosolygott bemutatkozva a férfi.

— Baba! — nyujtotta kezét, egyszerűen szembenézve vele a lány s nem is vonta vissza a meleg, erős és bizalmatkeltő férfitenyérből.

— De milyen Baba? — nevetett a férfi.

— Fontos? De maga milyen Kumán? — kérdezte a nő.

— János!

— Delibláthy.

— Temesmegyeiek?

— Jé, eltalálta.

— Mi, Kumánok, torontáliak vagyunk.

— És itt találkozunk, kicsi a világ ésatöbbi. Vegye úgy, hogy az összes közhelyeket elmondtuk.

— Van itt valakije?

— Hogyne, a mamám.

— Nem úgy értem.

— Nincs... János, Jánoska... Jancsi, az csúnya...
Maga nekem Jánoska lesz... Az én Jánuskám.

— A tied! — hajolt feléje mohón a férfi.

— Na, tegezni mingyárt nem szabad. Várja meg legalább az estét. Nem is lehet senkim, három napja vagyunk itt.

— Tudom. Én is.

— Itt hideg van. Üljünk be a mi kabinunkba, a földre

az ajtót nyitva hagyjuk s a lábunkat kinyújtjuk, hogy a buffésnő lássa, semmi rosszat nem csinálunk.

Igy is történt. De már leülés közben összecsókolódtak. Kumán merészen átölelte Baba édes kis púpját s a Delibláthy-lány szerelmesen tette kezét Jánoska szegény vékonyka jobbcombjára. Amint így ültek, a férfi megszólalt:

— Ámor!

— És Psyche! — folytatta a lány. — Gimnáziumot jártam, jeles érett vagyok. Esőben jó csókolódní.

— Általában, vagy velem?

— Általában, általában, általában!

— Már ugratsz?

— Ugorva nem lehet. Maradj nyugton! — mondta Baba s szép kényelmesen hosszan szájoncsókolta Jánuskát. — Tudod, hogy szép vagy szlávós nagy szőke fejeddel? És rólam mit mondasz? Mondj valami szépet!

— Te!

— Mi az, te?

— Szépet mondtam. Te szép vagy!

— Milyen vagyok? Részletesen.

— Hát... a fekete hajad bódító bokor...

— Bokor? Miért bokor? Sátor.

— A szemed... nini, pirosba játszik a kéksége!

... — Miért lettél ilyen izgatott?

— Ezt én még sose láttam.

— Na, mi a legszebb rajtam, Jánoska? — s mint a gyöngé diákokat segítő tanár, lenézett két kis keblére.

A férfi szó nélkül a két hűvös halmocska közé hajtotta tüzelő arcát.

— Jelesen kollokvált — nevetett Baba s elkezdte felborzolni a jól fésült szőke haját.

A férfi egyszerre fölegyenesedett és amint helyresimította haját, méltatlankodva szólt:

— Bambák!

— Kik?

— Azok! — mutatott bizonytalanul hátra a férfi.

— Mit törödsz velük? Fiúk, lányok, üresfejűek. Fő, hogy mi egymásra találtunk. Ha nem hagytak volna farképnél bennünket, nem találtunk volna egymásra. De most szaladok, mamának nem kell mingyárt gyanút fogni. Este a táncnál. Pá! Itt a köpönyeged. Menj, öltözni akarok.

S amint a búcsúzó csókban összefonódnak, a férfi ezt gondolja: »Karcsú derekától lefelé hibátlan, vénuszi test«, — a nő meg ezt: »Valódi atléta mellkas«.

— Pá, édes!

— Pá, aranyom!

S a férfi az öltöző felé baktatva, magában motyog:

— A két kitaszított! Hm! Hogy elszaladt a Julika az után a vitorlás fiú után. Izom-docens. Muszkli-magántanár. Persze, egy sánta Adonisz! És a lólábú Byron szerelmei? Talán csak irodalomtörténeti legendák. A sánta Ámor s a púpos Psyche. Vállaljuk sorsunkat. Csókja friss. Teste remegő. De feltétlen tisztességes, ártatlan, ismerem az elkeseredésnek ezeket az odadobó szerelmi mozdulatait. Szent Margit, aki dühében Messalinának akar látszani. Julika szebb. Hát legyen a Baba! Élni kell!

A nő öltözés közben maga elé csicsereg vagy sziszeg, ki tudja, melyiket teszi:

— Undok az a Pista. Megy elől, mint egy díjbirkózó s az a taknyos Julika úgy szalad utána, mint a pincsi kutya. Majd hamar rájön a Julika, kis érdeknő. Pistának egy garasa sincs. Jánoskám! Így szereztem egy János-

kát. Na, csak ki fog utoljára nevetni? »Édesanyám, a kendőm, kéreti a szeretőm, édeslányom addoda, én is úgy adtam oda, tíí zenhatesztendő koromba!«

Este a táncnál óriási volt a tolongás. A foglalt asztalok — majdnem minden asztal foglalt volt a táncter körül — szolgálatkészen és üresen várták boldog tulajdonosaikat, míg hátrább, a rosszabb elhelyezésű szabad asztalok körül a táncravágyók izgatott honfoglalása zajlott.

A környékbeli nyaralók fiatalsága egy kerek asztal köré ült a tánchely mellett, fiúk, lányok vegyesen, míg a vonatkozó szülők az emeltebb fedett tornácon terebélyesedtek el egy hosszú asztal két oldalán.

János és Baba — mily véletlen! — együtt érkeztek a sötét fák alól, ahol pillanatig hátramaradtak az előresiető mamák, papák mögött. János talpig vakító fehérben, drága szürke selyemingben, hosszú nehéz, dús kék nyakkendővel. Baba csípőjén és combján merészen feszült egy vörös selyemruha, amely mintha hangosan kiáltotta volna: »Én alattam igazán nincs semmi!« De János zavartan bicegett s Baba balvállán bántóan tornyosult egy fekete roppant selyemkendő.

Körülnéztek. Haboztak, hova üljenek. Baba akkor pár szót szólt Jánosnak, erre merészen megindultak a fiatal-ság asztala felé, amely mellett szorosan egymás mellett ült egy arányos izom-torony fiú s egy töltött galamb leány, a fiú kötött ujjasban, a leány szende kékbabos olcsóságban.

— Nézze Pistát! — súgta Baba Jánosnak.

— Majd belebújik a Julikába! — súgta vissza János. Az asztal figyelme az érkezők felé fordult.

— Adjatok két helyet! Bemutatom doktor Kumánt! — mondta fölényesen Baba.

— Tegnap már bemutatták a doktor urat! — csicse-regte elutasítóan Julika.

Az izom-torony Pista fanyalogva nyujtott kezét Babának:

— Nekünk is volt már tegnap szerencsénk!

— Nem emlékszem! — vágta vissza Baba.

A társaság központja egy feketére sült fiatal testvér-pár volt, ők mindenkit ismertek, mint a helybeli sport-egylet alelnöke és bajnoknője, rajtuk keresztül született meg minden ismeretség. Az alelnök rögtön intézkedett Baba felszólítására s a hozott, cserélt és átadott székek hangosan csikorogtak a kavicsokon.

A pesti fiúkból álló »néger-zenekar« már javában vonaglott. Baba és János a számukra kijelölt székeket tudomásul vették s rögtön mentek táncolni. Pista Julikával forgott.

— Julika, símuljon jobban hozzám!

— Meg van örülve, Pista!

— Hát akkor mért táncol?

— Mert szeretek táncolni.

A fiú elhallgatott és rosszkedvűen kóvályogtak tovább. Pista ezt gondolta: »Ennyire liba? Kár a benzinért!« Julika meg ezt: »Ha nem is szürke selyemingben, de kötött ujjasban semmiesetre.« A párnapos ismeretség derült egére felvonult az első felhő.

Ezalatt Baba és János úgy egymásra borultak, mint két orgonabokor. Jánosról — szépen táncolt és lábujj-hegyen járt — senki sem mondta volna, hogy sánta. Baba púpja meg szinte beleolvadt a tánc előírt ferde válltartásába. Hibátlan pár voltak. Szépek és gazdagok. Egyre több és több irígy és érdeklődő tekintet akadt meg rajtuk.

Mikor mellettük keringett el a Pista—Juliska pár, János szeme öntudatlan vágyódásban tapadt a töltött-

galamb-formákra. Baba szemében meg, Pistára tekintve, valami furcsa villanás villant, aki nem tudta róla, hogy lány, ez után a tekintet után megesküdtött volna, hogy asszony: de azért János Baba füléhez hajolt:

— Milyen jó, hogy összekerültünk!

— Milyen jó! — súgta vissza Baba s a lehellete perzselt.

És tánc jött tánc után. János Babával, Pista Julikával táncolt s közben János csak Julikát, Baba csak Pistát nézte, de egymás felé fordított ajkuk szerelmes közhelyeket suttogott, míg Pista buzgón mormogva »főzte« Julikát, aki lehetőleg messze tartotta fejét Pista gladiátori koponyájától.

Most hosszabb szünet következett: a pesti négerek elvonultak a külső söntésbe vacsorázni. A fiatalság kerek asztala körül nyüzsgött a sok fiú és leány s a pincérek melán nézték az asztalon álló néhány fröccsös, málnaszörpös poharat, feketekávés csészét, amelyek száma messziről láthatóan kevesebb volt, mint az asztal körül ülők száma. A pincérek kétségbeesett kísérleteket tettek a zajos fiatalság fogyasztásának fokozására.

Az egyik pincér Julika fölé hajolt:

— Parancsol?

Julika gőgösen rázta a fejét, hogy semmi se kell neki s a mamájára gondolt, aki idejövet a küszöbön ezt mondta neki: »Értsd meg, Julika, nincs pénzünk, legfeljebb egy málnaszörpöt ihatsz.«

Egy másik pincér el akarta ragadni Pista hosszú poharát:

— Még egy fröccsöt?

Pista kivette a pincér kezéből az üres poharat, visszahozta az asztalra s arra az »egy, húsz«-ra gondolt, amely

minden vagyonaként nadrágzsebében lapult ijedten, oly csekély összeg, hogy az az egy pengő sem tudta biztosan, valójában nem maga is csak húszfilléres.

Egy harmadik pincér Jánost rohamozta meg s János — csodák csodája! — közelebb intette a sápadt pincér-arcot s rövid sottogásuknak csak a végét lehetett hallani, illetőleg Julika hallotta, az biztos: »Az jó lesz, — mondta János — egyelőre négy üveggel.« A pincér úgy rohant el, mint egy világrekordra száguldó gépkocsi.

A söntésből örömjaj hallatszott, a fiatalság asztala megtelt pezsgőspoharakkal s a tóparti bár közönsége felfigyelt. János két skatulya nehéz angol cigarettát tett ki az asztalra egyszerű körpillantással s egy halk »tessék!«-kel.

Erre a varázsos »terülj, asztalkám!« jelenetre a következő apróságok történtek: Julika fölkel a helyéről, a mamájához ment s visszajövet nem Pista, hanem János mellé ült, Pista gyors egymásutánban két pohár pezsgőt öntött magába s vágyakozón körülnézett. Baba ügyesen elfogta a kereső tekintetet egy kétes mosolyával, amelyet annyira nem lehetett félreérteni, hogy Pista melléje ült s az asztal alatt lábával szó nélkül átkulcsolta Baba lábát. Julika töltöttgalamb-formáinak egy részét kölcsönképpen nekitámasztotta Jánosnak, akire enyhe szigorral rászólt: »Kérjen fel már, táncolni szeretnék«. Baba félig lehúnyta szempilláit s mohó szája szinte hozzáért Pista hibátlan, fehér ragadozó-fogaihoz, amint odasúgta: »Úgy lesz, ahogy te akarod«.

János fölállt s kedvesen mosolyogva szólt Julikának:

— Szabad kérnem?

S mentek táncolni.

Pista ajkát alig mozdítva mondta Babának:

— Adja ide a sálját! — kinyújtotta nagy tenyerét az

asztal alatt s a sál összegyömöszölve eltűnt Pista zsebében.
— Most pedig menjünk táncolni!

— Bébinek szólok, feltétlenül megbízható! — súgta még Baba s mentek ők is táncolni.

Ami érdektelen szerelmet csak gyujtani tud régy üveg pezsgő és két skatulya drága angol cigaretta váratlan megjelenése, az mind kiült Julika édespillantású két szemébe. Roppant folyékonyan és aranyosan elkezdett tánc közben csicseregni megelégedett és vidám családi életükről, amelyről egy percig sem titkolta, hogy elég szegényes. János nagy büszkén már előre látta magát, amint súlyos bankókat nyújt át Julika szabódó anyjának alig suttogott »ó, kérem, mamá«-val. Julikának is roppant jól esett a gazdagság védőszárnyai alá menekülni.

Pista és Baba a türelmetlenül várt testi öröm oly jól ismert előzetes lázas mogorvaságában imbolyogtak összefonódva a táncos kőpadlón és az illendőség határán. Alig szóltak egymáshoz, de tekintetük már összeölelkezve révedezett.

Aztán tánc jött tánc után s János Julikával, Baba meg Pistával táncolt a korai záróráig. Mikor felhangzott a »32-es baka vagyok én« nótája, amely, Isten tudja miért, a régen minden táncest végét jelentő Rákóczi-induló helyébe lépett, a fiatalság asztala hirtelen elnéptelenedett. János a fizetés magasztos pillanataiban szinte egyedül volt. Csak Julika nézte barátságosan alázatos tisztelettel a főpincér kezében egyenként megroppanó bankókat. Baba és Pista elég hangosan és únottan úszórekordokról, japán keretről és kraulozásról beszélgettek.

Aztán mindnyájan megindultak a strandtelepről a nyaralók felé vívő széles, kanyargós hársfasoron, kézi villanylámpák gyenge fényénél. Baba és Julika elől a lányok

csoportjában nevetgélt és hancúrozott, mögöttük külön tömött sorban a fiúk haladtak hangosan énekelve, — persze, a mamáknak nem okvetlenül kell megfigyelésre alkalmat nyújtani, hogy melyik fiú melyik lányhoz tartozik valójában. Hátról cammogott beszélgetve a komoly elem, annak is közepén Julika mamája és János, akik tíz perc alatt megtudtak egymástól egymásról mindent, ami őket érdekelte: a villa nem a Julikáé, Jánosnak állása és vagyona van, Julika tizenhétéves, János független, és ilyeneket.

— Ha megengedné, nagyságos asszonyom — szólt János.

— Csak semmi teketória, kedves doktor Kumán, jöjjön fel holnap délután a villába egy csésze falusi kávéra — mondta a mama. — Ámbár... — és elhallgatott.

— Ámbár, nagyságos asszonyom? — kérdezte János.

— Talán mégse mondom meg.

— De csak tessék egész bátran.

— Nem, mégse!

— Nagyon kérem, nagyságos asszonyom — mondta szigorúan János.

— Nehogy félreértsen, a családunk és maga közt támadt hirtelen rokonszenv...

— Mély rokonszenv, nagyságos asszonyom!

— ... nagyon kedves, nem férjfogásra megy úgy-e nálunk, Julika még fiatal és önt nem akarjuk lekötöni...

— De miért, nagyságos asszonyom?

— Mindenki látta, mennyit forgott maga a Delibláthy-lány körül...

— Bocsásson meg, nagyságos asszonyom, kegyetlen leszek, de ne méltóztassék haragudni, a Baba púpos — s János erélyesen és büszkén készakarva nagyot biccent

sánta lábán a vagyon és a tisztességes szándék büszke tudatában. — Julika nagyon aranyos...

— Bár az anyja vagyok, de be kell vallanom, kedves kis mókus — szólta a mama és megnyugodva a balatoni utakról kezdett beszélni.

Félúton lehetett a társaság a villák és a part között, amikor Baba felsikoltott:

— Jaj, a sálam! ott maradt! Megyek vissza érte!

— Nem engedlek egyedül ebben a sötétben — hallatszott Baba mamájának hangja.

— Majd a Bébi velem jön — mondta Baba. — S maga, Pista, elkísérhet a lámpájával.

— Kérem! — hangzott rosszkedvűen Pista tettetve fanyalgó beleegyezése.

— Siessetek! — szólta Baba mamája. — A kisajtót nyitva hagyom.

— Futunk! — kiáltott Baba s kézen fogva Bébit, egy nagy, fekete harcias lányt, kezdtek visszafelé szaladni.

— Jó éjt! — morogta Pista s kézi villanylámpáját bekapcsolva baktatott vissza utánuk, kényszeredetten erőltetett sietéssel.

Az első, elég távoli kanyarodón túl a sötétben meg-
lapulva várt a két lány. Pista, mikor hozzájuk ért, eloltotta a lámpást.

— Merre? — kérdezte halkán Baba.

— Balra, a dülőúton, — mondta Pista.

Némán, sietve osontak a rozzant úton. Ötven lépésre egy nagy bokor mellett Pista megállt. Baba megértette és így szólt:

— Bébi, édes, itt várj.

A nagy fekete lány szó nélkül leheveredett a bokor tövében.

felé.

közön

a leá

békét

egyet

gyors

ugrot

rodój

vágta

s han

F

árnya

A

S

Pista és Baba tovább suhant egy rétre egy szénaboglya felé. Pista a boglya aljából egy alomnyit kihúzott két kézzel.

— Édes... — suttogta forrón Baba.

A júliusi éjszaka fénnel pettyezett bakacsinja mint közönyös nászmennyezet borult föléjük.

— Csak én, úgy-e? Nem a Julika? — kérdezte utóbb a leány.

— Ugyan! — morogta egykedvűen a fiú. — De te is békét hagysz annak a Kumánnak!

Baba fojtottan felnevetett, púpján gögösen rántva egyet:

— Kell is nekem az a sánta! De most gyerünk és gyorsan.

Amint visszaértek a bokorhoz, Bébi szó nélkül felugrott. Némán osontak mind a hárman. A hársfasor kanyarodójánál körülméleltek, aztán elkezdtek futni. Ötpercnyi vágatás után megálltak, Pista meggyújtotta a kézilámpást s hangosan beszélgetve baktattak tovább.

Pista egyszer csak elnevette magát s valami nyúlós árnyat húzott elő a zsebéből:

— Itt ne maradjon a sál.

A selymes büntárs sötéten libbent a homályban.

S mind a hárman elkezdtek szívből kacagni.

NEL MEZZO DEL CAMMIN...

A hasonlíthatatlan mentonei pálmák takarták a kis vörös villát, amelynek kertjében egy citromsárga fonott nád karosszéken talpig fehérben, a gégéjére szorított kis piros csomóból szélesre aláomló nyakkendővel ült és cigarettázott Dinnyés László, úgy élvezve magát és a környezetet, mint egy modern színpadokban tartott festményt.

A ruha az övé volt, azt ő vette hajdan nehéz, ma bosszantóan könnyű irodalmi keresetéből. A nyakkendőt már egy nizzai szépasszonytól kapta, a cigarettája abból a dobozból származott, amellyel a villa gazdája lepté meg, amikor meghívását elfogadva, beköltözött az elsőemeleti narancsszínű szobába...

Különös! Semmi sem az övé s mégis minden az övé. Hány munkás izzadt, míg összegyűlt a gyáros páncél-szekrényében a pénz, amely most egyiptomi dohány füstjét eregetti itt az orra előtt, a pénz, amely hatalmas Rolls Royce-ot futtat az ő, Dinnyés László, vidéket nézegető kényelme alatt, a pénz, amelynek aranyos pályvája egy csodálatos táncosnőt rántott fel a londoni Alhambrából ide, a vagyron, a fényűzés vörös-zöld csúcsára, a pénz, amelynek ezüstös porázán egy távoli unokahúg legeli itt az élet örömeit.

A gyáros vakmerő sportember, a felesége csodaszép, hajlékony mozdulatú társaságbeli csevegő, az unokahúg túlművelt és egészen érintetlen. Ez az ő fogadott családja; család, amelyet nem kínos rokonsági kapcsolatok, ostoba szertartások, a szaporodás rút cselekedetei, vér és sejtek szereztek számára, hanem a tehetsége.

Mennyit kellett küszködnie ennek az embernek, hogy most az a biztos kezű automobilvezető legyen, akire nyugodtan rábízhatja fölényes életét és cézári álmodozását! Hogy kicsavargathatták annak a kis táncosnőnek tagjait, míg megkapta ezt a biztos testtartást, összehangolt mozdulatokat, amelyek fínom, halk táncú virággá teszik a szalónok meleg, mohaszerű szőnyegein! Mennyit tanult ez a kislány és mennyit epedt, hogy ilyen tisztességes és ennyire művelt!

S mind e munka összetett eredményét ő élvezi — ingyen. Ó, nem ingyen. A tehetsége morzsáit adja helyükbe fejedelmi ajándékul. Tehetségének javát művei keretezik.

És negyven éves, esetleg negyvenkettő vagy három, de maradjunk a kerek számnál: negyven. Az életút közepén. Szegény Dante egy sötét erdőben tévedt el, Dinnyés László egy mentonei pálmakertben. Igen, eltévedt. S most ki akar jutni, de nem pokolkörökön, purgatóriumon keresztül Beatrice mennyországába: a szerelem pokol-körein, a csókok purgatóriumán át ennek a kislánynak mennyországába. Eltévedt, igen, a kislány szerelmes belé s ez a szerelem szinte áthatolhatatlan, de kellemes pálmaerdőt varázsolt köréje, amelyen csak egy út vezet keresztül, egyenesen a kislány ölelő karjaiba. De ő nem lép erre az útra. Miért tegye hallatlanul boldoggá, aztán halhatatlanul boldogtalanná ezt a kislányt? Feleségül nem veszi. Könyvekkel, alkotó tervezgetéssel, megírt és megírandó művekkel, részegítő csók- emlékekkel zsúfolt életében nincs hely feleség

számára, aki, mint egy Hold, folytonosan ott kujtorogjon haloványabb fényével az ő, pénzből, dicsőségből és önzésből tündöklővé dagadt Napja után, hogy néha közé és a Világ közé állva, el is homályosítsa. Szeretőjévé sem teszi. Nem hirtelen támadt becsületességből, hanem mert elég volt. Elég volt epedő női fantáziák lángbaborítása, az alkotó tehetséget edző öröm, amit ilyenkor érzett s az alkotás szabadságát féltő rettegés utóbb, amikor az efféle lángok fel akarták perzselni az ő egész életét, jövőjét is. Húsz friss női év az edzett negyven férfi-évhez, izgató arány. Ha szeretője lesz, a nő szenved miatta; ha feleségül veszi, akkor ő.

Inkább visszafordul... Vagy itt marad, ahol van, ebben a »selva selvaggia«-ban, eltévedve, a bizonytalanságban.

Ezért várja most is ide a leányt, hogy ezt megmondja neki.

Azért ez borzasztó. Ez a hirtelen támadt kolostori önmegtartóztatás. Túlságosan jó szeme volt ahhoz, hogy valamit is elleplezzen maga előtt. Életét eddig két dolog töltötte be: a Nő és a Mű. Mindig más nő és mindig más mű. Mintha kiszipolyozott női lelkek életerejéből épültek volna fel férfias szerkezetű, puha nőies díszítésű, szilárd-ságukban törékenynek ható, kábító ragyogásuk elé fátylat vonó, izmos-ideges, zavaró és megnyugtató, különös káprázatú művei. De az élet megszűkült, szíve összezsugorodott, a Nőt menthetetlenül kiszorítja szívéből a Mű, ha életében meg is hagyja futó csókok szerény virágárusának. Megtelt, telítve van mindazzal, amit nő szerelme alkotó férfinak csak adhat. Nem kell újabb »anyag«, most már csak írni kell. Most már csak írni szabad...

Ott jön!

Térdig érő fehér szoknya, testszínharisnyás karcsú láb, nemes tartású derék, hollószárny haj, hosszúkás arc, dús szemöldök, két nagy fekete szem. Hosszú karok, amelyek merészen utánanyúlnak, amit megkívántak. Két hosszú láb, a világ végéig elgyalogolásra készen minden ábránd után. A régiek nyugodtan vakmerő Dianája, a szelíd szimbólummá lett lándzsa helyett a veszedelmes valóság húros labdaütőjével kezében.

— Jó reggelt, Laci (úgy mondta, mintha így lenne írva : Lazzi).

— Jó reggelt, Grazia — állt fel Dinnyés László, kezét csókolni.

— Mit csinál?

Dinnyés László összehúzta a szemét s nagyon komolyan mondta :

— Eltévedtem.

A leány már nagyon jól ismerte, nyomban tudta, hogy az ilyen különös társalgás-kezdések mögött valóság is és ravaszkodás is van. Ha azt mondja, hogy eltévedt, ez igaz, eltévedt benyomásai és elképzelései között ; de azért mondja, hogy egy előre megállapított mederbe terelje a társalgást. A férfinak minden ilyen játékába belement, mert öröme volt látni az alkotó képzeletet munka közben.

— Eltévedt? — kérdezte felületes hangsúllyal, hogy a férfi gyanút ne fogjon, hogy meglegyen az az érzése : a nőt ő viszi magaakarta utakra.

— Nel mezzo del cammin di nostra vita mi ritrovai per una selva oscura, chè la diritta via era smaritta.

— Az emberélet útjának felén egy nagy sötétlő erdőbe jutottam, mivel az igaz utat nem lelém — mormolta utána a leány.

— Mindig, kora fiatalságomban már, vonzott ez a pár

őszinte sor a tudós életarabeszkeknek abban a furcsa, sápadtan tündöklő összevisszaságában, amelyet Divina Commediának hívnak. De csak ma érzem, hogy a legigazabb szimbolum a férfi negyvenes éveinek nagy fordulójáról. A csúcson vagyok; visszafelé nincs út; s az első előre-lépés már lefelé vezet. Nem önti már el a vér az arcot, nem dobog fel hevesebben a szív, az idegek játéka egyensúlyozottabb, többet nézünk a sajnált multba hátra, mint a kurta jövőbe előre. A lélek kapui már nem állnak tárva-nyitva; ritkán nyílnak, ha nyílnak is. Az élet horizontját összebb rántja a zsugorodó szív, már inkább ad, mint befogad. Eddig mindezt, ha tudtam is, de nem éreztem. Mentem előre, fel a hegyrek, az utat végig láttam a csúcsig és nem sietve, nem fáradva mentem féken fogott lelken-dezéssel egyre följebb. A csúcsról nem gondolkoztam, talán azt vártam, hogy az úttal életem is elfogy a csúcsig. S most itt a tetőn, a negyvenes évek fenyérén hitetlenül nézek le az útra, amelyet megtettem s tétovázva pillantok le a lejtőre, amelyen hátralevő utam a mélybe visz. Ezt jelenti az, hogy eltévedtem.

— S ha valaki kézen fogná s a helyes útra vezetné, ha a lefelé vivőre is? — kérdezte Grazia félénken, kutatón.

László érezte, hogy a leány belelátott s ezért védekezése hirtelen, fölényes és nyers volt:

— Ne feledje, hogy engem csak Vergilius vezethetne, a klasszikus példa szerint is, s nem — Beatrice.

A leány úgy nézett végig Lászlón, mintha ezt gondolta volna: szegény nyomorult nagy ember!

A férfi, magában meghökkenve, de zavartalan hangon folytatta:

— Beatrice az életet jelentené, míg Vergilius az élet értelmét magyarázza. Telítve vagyok élettél s csak magya-

ráza
csak
csak
Nag
haz
men
csak
élek
hog
kell
ábra
ne l
jáb
len
oly

teni

kön
tölt
hog
férfi
műv
tud
az e

nyo

szó

rázatra szomjazom. A csók hajdan szívembe csattant, ma csak ajkamon csattan el. A Nagy Hiábavalóság folytonos, csak más árnyalatú megismétlődésénél jobban érdekel a Nagy Hiábavalóság maga, mint kozmikus igazság vagy hazugság. Szerelemben én már csak boldogtalanra tehetek, mert nem akarok boldogtalan lenni. A csók íze már nálam csak feledtetője a közelgő halálnak, bizonykodás, hogy még élek. Beatrice csak elpusztulhat mellettem s én érzem, hogy csak Vergilius oldalán nem pusztulok el. Alkotnom kell gyérült foggal, gyérült fantáziával, hulló hajjal és hulló ábrándokkal. Az alkotó fél bennem a férfitől, hogy fölébe ne kerekedjék, hogy ne dobálja ki az élet süllyedő léghajójából a megírásra váró emlékeket, mert hely kell az Egyetlennek, aki be fogja tölteni az utolsó napokat — éveket — oly mindegy!

— Megértettem, Laci, — mondta Grazia — menjünk teniszezni.

És Dinnyés László felszabadultan, könnyű szívvel, könnyű lépésekkel ment a leány után. Kicsinyes önző öröm töltötte el: ettől a problémától megszabadult. De aztán, hogy a leány egy szót sem szólt, fölberzenkedett benne a férfi hiúsága, aki nem tűri, hogy lemondjanak róla, s a művész hiúsága, aki elviselhetetlennek tartja, ha meg tudnak lenni nélküle. De az önzés drótakadályai erősek s az egyéniség védelmének villamosárama szaladgál bennük.

Folyt a játék fölényes angol vezényszavaival s a ruganyos testek ősi klasszikus mozdulataival.

— Game! — kiáltott Laci.

A leány megállt, gúnyosan visszanevetett, s az angol szó különböző árnyalataival játszva, ezt kérdezte:

— Hogy érti? »Játék« vagy »győzelem«?

A férfi leeresztette a labdaverőt s komolyan szólt vissza:

— »Játék« mással, ami nem történik meg s »győzelem« magam fölött, ami nem könnyű.

De már fölfehérlett a labda röpte a kék levegőben s folyt a mérkőzés tovább klasszikus mozdulatokkal s tompa angol vezényszavakkal.

A játék befejezésével Grazia a hálózhoz lépett, fölötte kézfogásra nyújtotta karját :

— Viszontlátásra este !

— Igen — felelte egyszerűen Laci.

A leány elsietett a ház felé. Pár perc múlva autóbúgás. Elmegy ! Hova? Ilyen szokatlan időben.

Eh, mindegy.

Laci szobájába kérette fel a villásreggelit. Megfürdött, átöltözött, evett s aztán leült olvasni valami vastag könyvet a cári udvar bűnös hülyeségeiről. Így mult el néma puhaságban a délután.

Az esti nagy ebéd összehozta a kis társaságot. A négy ember — két mélyen kivágott estélyi ruha, két szmóking — úgy evett, mintha valami előkelő nagy étterem futóvendégei lettek volna ; úgy beszéltek, mintha a miniszterelnök estélyén sodorta volna őket egymás mellé a véletlen ; s úgy mulattak apró semmiségeken, mint a gyerekek. Az amerikaiak félvad lelke, a könyörtelenség és gyermekesség furcsa vegyüléke, mintha a jazzband fülbeivódó hangjaival átköltözött volna belénk, európaiakba is. Feddhetetlenek vagyunk, de kiszámíthatatlanok, kedvesek addig, míg nem gyilkolunk s egyszerűek mindaddig, míg el nem téved bennünk — a másik.

Igen, a másik. Aki lehet vezérigazgatónk vagy feleségünk, vagy egy megkívánt szűz, vagy a konkurrensünk. A jazz is mindig egy másikra gondolva zötyög néger szinkópáin, — nem olyan, mint a magyar nóta, ez a társtalan

zokogás, amely úgy sír föl a magánosságból az egekbe, mint kirgiz pusztán a paripanyerítés. Nem hív, de harsog: itt vagyok!

A jazz bakugorva topog erotikus lehetőségek után, valóságos zenei fogdosódás, azaz, akarom mondani (hogyan finoman fejezzem ki magam): flirt. Bumfordi kölyök lelke bufog a jazzben s Európa jó társaságai lelkébe bumfordi kölyök lelke költözött, kis kölyöké, aki igen bájosan, jólnevelten játszadozik a cicával, míg — meg nem fojtja.

Ebéd után még jó sokáig együtt maradtak a terraszon lassú történetek, lusta szivarok, bágyadt cigaretták, álmos italok és az éjszaka szent nyugalma lihegő természet válogatott gyermekei — ápolt fák és hízlalt virágok — között.

Pajkosan búcsúztak s ildomosan szobáikba vonultak.

Dinnyés László csöndes nagy szobájában levetette szmóking-kabátját, kurta kínai selyemkabátot öltött helyébe, cigarettára gyújtott s meg volt elégedve magával — de nem tudta, miért; de nem volt megelégedve Graziával, hogy miért, nagyon is jól tudta...

Kopogtattak.

Az ajtó a háta mögött volt. Megfordult, várt egy kicsit, aztán nyugodtan szólt:

— Entrez!

Grazia volt, Szürke selyempizsamában.

Laci felugrott, de nem sietett az érkező elé.

— A választ hozom arra, amit reggel mordott — mosolyogta Grazia. A férfihoz lépett, két keze közé fogta fejét, mélyen a szemébe nézett s ajka úgy emelkedett a férfi ajkai felé, mint a nap a látóhatár fölé, egyszerűen, nem sietve, izzón és kikerülhetetlenül...

Pitymallott már, amikor Grazia, mint bizonytalanul,

fakón opálos testű Vénusz kikelt a homályból, belécsúszott földre szórt ruhácskáiba és nesztelenül kiosont az alvó férfi szobájából.

Alvó? Csak tettette az alvást. Elkívánta maga mellől ezt a nőt, a végzetét, aki fel fogja habzsolni fantáziája féltve őrzött maradékát, ellobbanni készülő alkotó erejét, a nőt, akibe bele fog halni.

Most csukódik az ajtó óvatosan.

Végre!

Elment!

De visszajön! Holnap megint! Ma megkóstolta, holnap szürcsölni fogja, holnapután habzsolja majd a nő csókját s nem fog tudni meglenni nélküle s nem fog írni, ha vele marad...

Mindegy!

De nem!

Mégse mindegy! Menekülni, igen. Reggel elutazik!

Ezen a gondolaton megnyugodott s békésen elaludt: önzése, az alkotók hieratikus önzése ringatta álomba.

Dél felé ébredt. Ijedten. A menetrendet kereste, mikor mehet legközelebb. Merre? Nyugatnak? Párizsba? Vagy haza, Pestre? Belegabalyodott a számokba, egyik oldalról a másikra való ostoba utalásokba. Türelmetlenül ment vissza éjjeliszekrényéhez a cigarettatárcájáért. Főlemeli. Alatta egy levél. Neki címezve. Grazia írása:

»Beatricéje akartam lenni s Beatricéje leszek, akinek emléke kivezeti a sötét erdőből végig az úton, az életúton —

Mindhalálíg.»

Undorodva gyűrte össze és lökte sarokba ezt az irodalmi utánérzéses nyálasságot. Megkeményítette szívét s nyugodtan öltözni kezdett — útra.

Amikor elkészült, becsengette az inast.

— Az úr? — kérdezte, rá sem nézve.

— A kertben olvassa postáját.

— A méltóságos asszony?

— Öltözik.

— Grazia kisasszony?

— Reggel elutazott.

Dinnyés László megfordult s végigmérte az inast: tréfál?

— Mikor jön vissza?

— Grazia kisasszony elutazott végkép, haza... Így mondta.

— Mehet.

Megvárta, míg a szolga után becsukódik az ajtó, aztán a sarokhoz lépett, fölemelte az összegyűrt papírlapot, ki-simította, nézte, nézte, megcsókolta végül, mint elsíratott halottat szokás, mielőtt a koporsó födelét ráborítják, s gondosan tárcájába tette.

Még az éjjel hozzáült új regénye megírásához. GRAZIA — írta fel nagybetűkkel a címet.

Nagy siker volt, amelyet még tíz más követett. Grazia soha be nem hegedő sebet nyitott szívében, amelyből vegyesen méz és epe szivárgott sok-sok elképzelt történetbe, amelyek lassan, észrevétlenül elvezették életútja végére, ahol ötvenkét éves korában meghalt úgy, hogy Graziát az éjszaka óta nem látta többé.

BABÁK

Utóbb már maga sem tudta, hol született, mikor, ki volt az apja, anyja: annyiféleképpen hazudta évtizedeken át. Évszámokban 1884-től 1894-ig ingadozott; kedvelt születési helyei Cegléd, Mährisch-Ostrau, Bécsújhely és Zombor voltak; apja hol földbirtokos, hol katonatiszt, hol színházi díszletező, hol vasúti őr alakjában jelent meg őszinteségi rohamai során; anyja viszont vagy mint példás feleség, vagy mint kitalált nevelőnő, vagy mint ünnepelt színésznő, vagy mint az apa titkos szeretője hozta őt világra, néha egyikének, néha rengeteg testvérhez »vakarcs«-nak s hol belehalt a szülésbe, hol még néhány ikernek adott aztán életet.

De azért neki is úgy rémlett világosabb perceiben, hogy voltaképp egy sváb kofának s egy elmagyarosodott cseh pallérnak egyetlen gyermeke volt s tízéves koráig, 1896-ig Újpesten lakott: a valóság azonban annyira elhalványult a hazugságok színes ködében, hogy ténybeli értéke alig volt.

Nevet is sokat viselt, hívták Babának, Bébinek, Babinak, Gertrudnak, Hertának, Olgának, Daisynek, úgyszólván városok és évszakok szerint. Vezetékneve csak a hivatalos iratokon szerepelt, tehát senki sem tudta.

Tízéves volt, amikor a sötét családi odú mélyén rejtélyes és zajos jelenetek játszódtak le: anya baltát emelt a sompolyogva hazatérő apára s a rendőrök mégis apát vitték el. Nem is látta többet. Később úgy hallotta, hogy fegyenc lett életfogytiglan, de ezt soha senkinek nem említette s pár év alatt maga is elfelejtette.

Őt akkor Bécsbe vitték rokonokhoz, anyja pedig elvonult talán szülőhelyére, egy pestkörnyéki faluba, amelynek nevét elfelejtette. Őt sem látta többet. Annyi bizonyos, hogy úgy tizenennyolc éves lehetett és Konstantinápolyban volt szerződésben, amikor egy nehezen érthető németiségű postalevelezőlapot kapott, amely arról értesítette, hogy anyja meghalt. Tudomásul vette s még csak le sem itta magát, csak nagyon szomorú volt egész este, záróra után hazament és elalvás előtt úgy gondolta, jól kisírja magát, legalább egy negyedóraig fog bőgni, de csak két — igaz, hogy keserves — könnycseppre telt a nagy gyászból.

A bécsi rokonokrál elég mélán telt el gyermekleány-sága. Két barátja volt: egy csíz és egy dézsában ülő olean-der. A csíz az udvari lakás külső falán lakott kalickában, az oleander a konyhaajtótól pár lépésre állt a kiöntött mosogatólé időszakos kis csermelye mellett. Ott üldögélt ő az oleander alatt, beszélgetett a csízzel és sárkuglófokat, pogácsákat gyártott bádogedénykéivel sokszor naphosszat, míg az idő engedte. Télen a kályha mellett játszott szabad óráiban a macskával, amelyet hol pólyásbabának, hol nagy-mamának öltöztetett tarka rongyokba. Elfoglaltsága is volt, mégpedig elég sok: őt küldözgették mindenfelé, nemcsak a rokonok, hanem az egész udvar. Így hamar megismerkedett az étellel s hozzászokott ahhoz is, hogy pénzt vagy ajándékot kapjon csupán azért, mert kedves volt. Tudniillik a munka nem volt nehéz: fűszereshez, piacra,

henteshez, patikába, a közeli kaszárnya kapujához szalajtották borsot, zöldséget, kolbászt, dóverport, ricinust hozni, vagy aprócska rózsaszínű levelet vinni. Az már korán feltűnt neki, hogy az öreg nénik inkább patikába, a fiatal lányok meg a kaszárnya környékére küldték. Ő magácska ösztönszerűen veszedelmes valaminek sejtette a ricinust is, a katonát is. Később sem barátkozott meg egyikkel sem, csak élete utolsó szakában. De az emberek rendkívül érdekelték, különösen a férfiak, pláne, ha őszült egy kicsit a hajuk. Ezek a fiatalképű, őszülő bácsik voltak a teremtés koronái, kedvesen beszéltek a csitrivel, bánatosan ragadós és nyájas tekinteteket vetettek rá s nézésükbe szinte beleburkolták kis testecskéjének fejlődő körvonalait. A katonák és a velük levelező lányok szavaiból, tetteiből időelött értesült az úgynevezett szerelem szabályos lebonyolításáról az első lánykacsintástól és bajuszpedergetéstől kezdve a titkos találkozásokig. Tetszett neki a dolog, kis fejében mindent gondosan elraktározott, amit errenézve látott és hallott, de valójában nem sok ügyet vetett rá.

Abban az időben, amikor egy tavaszon gyereklányból váratlanul nővé lett, inasnak adták egy női fodrászhoz. Itt dőlt el a sorsa. Ragyogó fiatal lányok ültek be az üzletbe, nem sokkal idősebbek, mint ő, fiákeren jöttek, hangosak voltak, nagy pénzzel fizettek, hajukat kellett festeni, mind a húsz ujjukról levágni a körmöt s a napszak szerint más és más frizurát tornyozni gyönyörű szőke babafejükre. Jöttek más lányok is, ezek az üzlet alkalmazottai voltak, zavart mosollyal vagy szemtelen nevetéssel átsiettek a fésülőtermen s eltűntek a bolt hátsó szentélyeiben, a maszszázs-fülkében, ahol már megfésült, megborotvált urak vártak csendben s ahova neki sohasem volt szabad még bekukkantani sem. Nem is érdekelte, ő olyan szőke baba

aka
Hog
nap
kem
akk
fűlk
ijed
a re
inté
vilá
von
míg
elve
végi
szer
zolt
kife
nyu
meg
toy
kap
tük
Sző
tek
hat
hor
férf
eleg
Vis

akar lenni, aki fiákeren érkezik és húszkoronással fizet. Hogyan lehet ezt elérni?

Egy szép, illetőleg a következmények szerint csunya napon négy bajszos, botos, dörmögőhangú, vastagrahájú, keménykalapos ember rohant be az üzletbe, amelynek akkor már minden kijáratánál rendőrök álltak. A masszázsfülkékből hiányos öltözékű lányokat és rosszkedvű vagy ijedt urakat tereltek ki s vezettek el. Min: később kiderült, a rendőrségre. Ő is odakerült s ott olyan szörnyű kérdéseket intéztek hozzá, hogy rövid félóra alatt tökéletesen megvilágosodott előtte a vásárolható szerelem szennyes és vonzó egész üzletága. Egyszerűen, de ostobán felelgetett, míg végre egy pléhgalléros bácsi türelmetlenül intett, őt elvezették és egy detektív hazakísérte.

Délután, amikor senki sem volt otthon, lágy gonddal végigsúrolta magát tiszta vízzel és szappannal, felvette szerény, de csinos ünneplőruháját, haját bolondosra borzolta, a boltból lassanként összelopkodott szépitőszerekkel kifestette magát s egy sóhaj, egy búcsútekintet nélkül nyugodtan elment hazulról — örökre.

Sokáig csatangolt a Belvárosban, a férfiakat, akik megszólították, gúnyos ajkbiggyesztéssel végignézte és tovább sétált. Egyszer csak egy fényes szálló elé ért. A tárt kapun befordult, az egyik falon pálmák között földigérő tükröt pillantott meg, elébe állt és szemügyre vette magát. Szőke haja szikrázott a most gyújtott lámpák fényében, tekintete bánatos és huncut, alakja telt és mégis vékonynak hat, szája kis tömpe orra és előreugró piciny álla között humorú kíváncsi párna. Éppen megfordult, amikor két férfi közeledett feléje: a portás és egy pocakos, jóarcú, elegáns bácsi. A portás dühös volt, a bácsi rámosolygott. Visszanevetett. A portás a bácsira pillantott, dühe röglön

alázatos szolgálatkészséggé változott, kezét aranyos sapkájához emelte és tapintatosan visszavonult pultja mögé.

A kislány látta, hogy a portás ki akarta kergetni, de a pocakos előtt meghunyászkodott, a bácsi tehát gazdag, visszanevetése így túlradóan bizalmas volt. A bácsi lopva körülnézett és hirtelen megszólította:

- Mit csinálsz itt, gyermekem?
- A tükörben néztem magamat.
- Vársz valakit?
- Nem.
- Jössz velem egy kicsit sétálni?
- Szívesen.

A portás félrenézett, amikor gyorsan kisuhantak a szállóból.

Hamar összebarátkoztak. Ő elmesélte, hogy Babának hívják, szülei nincsenek és egyedül él Bécsben egy nagynénjénél, akit ma vittek a kórházba fertőző betegséggel, ő nagyon sajnálja, de nem látogathatja meg, így egészen szabad, — éjszaka is — tette hozzá édes, szelíd ajánlkozással. A bácsi elmesélte, hogy ő hollandus, kereskedő, Amszterdamban lakik s egy-két fillér kiadástól nem riad vissza, és hosszan, barátságosan nevetett.

Ezen az alapon együtt vacsoráztak egy távoli kisvendéglőben, ahova kocsin mentek. A bácsi megmutatta felesége és két lánya arcképét, sokat ivott és sokat beszélt Hollandiáról. Vett neki egy vándorárustól egy kurtaszoknyás babát is, amelynek rózsaszín combjára felírta keresztnevét. Olyan aranyos volt, hogy meg kellett simogatni ősz-kopasz fejét és megcsókolni fecsegő száját. Aztán folyton csókolóztak. Kocsin is jöttek vissza s szobát vettek egy nagyon elegáns, de homályosan világított kis titkos szállóban.

Mikor Baba reggel felébredt, a hollandus bácsi teljesen

felöltözve, ijedt arccal az ágy szélén ült, kezét összecsapta s remegő hangon kiáltott:

— Miért nem mondtad, hogy még ártatlan vagy?

— Nem kérdezted — válaszolt egyszerűen Baba.

A bácsika magánkívül volt a méltatlankodástól, hogy ő egyszerű kalandot keresett és ilyen csapdába esett bele, sokat emlegette a »korhatárt« és igen csóválta a fejét, végre előhúzta tárcáját, kivett belőle két darab nagy bankót, restelkedve az asztalra tette, szenvedélyesen összeviszacsókolta Babát és elmenekült.

Baba délig aludt, aztán megnézte a pénzeket, hosszas töprengés és sillabizálás után jött rá, hogy két darab ezrest kapott. Az egyiket eldugta a harisnyájába, a másikat felváltatta a portással, amikor távozott. Rögtön bevásárolt egy bőrröndöt, ruhát, kalapot, fehérneműt, szépítőszereket, főleg sok kölnivizet. Mindezeket az utakat kocsin tette meg. Visszahajtatott a kis szállóba, tíz koronát adott a portásnak, egy szobában átöltözött, most már igazán csinos kis úrilánynak s újra kocsin, elment a bácsi szállójába. Akinek jóvoltából ennyi minden finom dologban van része, azt nem szabad könnyelműen elhagyni. Majdnem sírt, amikor megtudta, hogy a hollandus még a reggel hirtelen elutazott, nem mondta meg, hová.

Ő is elutazik, kihajtatott az állomásra s mivel éppen azt hallotta, »Brünn felé szállani«, vett egy jegyet Brünnbe. A vonaton megismerkedett egy barátságos fiatalemberrel, aki ott nyomban szerződtette brünni szépségápoló intézetébe. A szerződést az étkezőkocsiban írta alá. A brünni intézetről órák alatt kiderült, hogy, mi tűrés-tagadás, nyilvános ház. Bőrröndjét, mindenét hátrahagyva, egy szál ruhában még az éjjel megszökött és Prágába utazott.

Prágában lépett életébe a második férfi, egy artista-

ügynök. Ebbe már szerelmes volt. Két hónapig élt vele. Ez mindent elintézett neki. Kapott artista-igazolványt s éjszakánként egy mulatóhelyen italokat fogyasztott idegen urakkal. Ez volt a foglalkozása: inni, mint a gödény, mosolyogni, táncolni és kedvesen csevegni. Az ügynökkel vétetett magának — az első férjira s a Brünmben rekedtre emlékezõn — egy babát s rózsaszín combjára felíratta barátja keresztnévét: Dolfi. »Ez az én gyermekem!« — mondta s agyoncsókolta a maszatos papírolemezarcot.

Dolfi a harmadik hónapban kezdett goromba lenni vele s így még õ örült, amikor egy nap azzal állított be hozzá, hogy el tudja szerződtetni Belgrádba. »Jó!« — mondta Baba és elszerződött Belgrádba, onnan Szófiába, onnan Konstantinápolyba, onnan Kairóba, onnan Budapestre, onnan Kolozsvárra, onnan Milánóba, aztán újra kezdődött a körforgás, ugyanazok a városok meg mások, sőt Bécs is, ahol megtudta, hogy rokonai sose keresték eltűnése után.

Beszélt már németen és csehen kívül valamit szerbül, arabul, magyarul, néhány angol és francia szó is ráragadt az éjszakai életben, amely felrepítette Krisztiániáig s lelendült vele Palermóig.

»Ich gehe arbeiten!« — mondta, mikor a mulató felé indult. »Dolgozni!«, ez a nagy és kegyetlen szó számára ivást és táncot jelentett. De emellett megvolt az öröme is: a szerelem, amelyet alázatosan és hálásan szeretett. Minden új férfi elé kíváncsisággal és aggodalommal tekintett, minden »ismerõsét« õszintén szerette, persze, ha pénze volt s ha megesett vele, hogy belehabarodott egy pénztelen úrba, sírva aludt el a keblén és a sorsot okolva sóhajtozott. Valami, majdnem művészet fejlődött ki benne kiválogatni az éjszaka mulatós férfiai közül a finomakat, szépeket és pénz-

zesek
maga
illetöl
ezek l
akine
így, m
éves
gatott

V
szepar
divato
kávéh
csak a
beteg
lefekv
kedve
csak e
alapja
többet
csak a
tésére
ha bár
sem e
A
tipege
halál
ment,
Négy
s a hú
és izn
T
rögtör

zeseket. Az ilyenekkel aztán mindegyikkel vásároltatott magának egy babát s meztelen combjukra feliratta az illetők keresztnévét. Aztán már nem is mindegyikkel, csak ezek között is a legkiválóbbakkal vétetett magának babát; akinek a nevét elfelejtette, annak a babáját kiselejtezte s így, mire 1914-et írt a naptár s ő úgy huszonnyolc-harminc-éves lett, huszonöt babából álló kis gyűjteménnyel utazgatott egyik városból a másikba.

Város! Egyikből se látott sokat. Neki új város új szeparékat, új italokat, új cigarettákat, új bankókat, új divatot, új homályos hónaposszobát, új diványokat, új kávéházakat s új éjszakai uccai világítást jelentet'. A napot csak akkor látta, ha utazott, ha nem volt szerződése, ha beteg volt, vagy ha valamelyik éjszakai külön hajnalban, lefekvés előtt kihurcolta a természetbe. Ivott, táncolt, kedves volt, mert ez volt a mestersége és szeretett, mert csak ez okozott igazi örömet neki. S ennek az életnek az alapja a pénz volt, amelyből mindig sokat követelt s annál többet, mennél jobban szerette azt, aki adta, s amelyet csak addig becsült, amíg elkölthette kényelmére és szépítésére. Nem volt haragos, nem veszekedett soha senkivel, ha bánat érte, sírt, ha öröm, szelíden mosolygott. Nem volt sem elégedett, sem elégedetlen.

A háború Budapesten érte. S ő, aki az életérzés csúcsain tipegett, nagy tiszteletet és vonzódást kezdett érezni a halál iránt. Csak katonákkal ismerkedett s aki a harctérre ment, annak adott egyet a babáiból szerencsehozónak. Négy év alatt húsz babát osztott szét óvatos válogatással s a húszból csak nyolc került vissza hozzá áradozó sorokkal és izmos bankókkal.

Tizenhárom babával zárta le a háború mérlegét. Egyet rögtön eldobott s tizenkét babájával bevonult egy szépség-

ápoló intézetbe, amelyet a nyolc révén kapott pénzzel rendezett be magának, illetőleg könnyelmű lányoknak és bőkezű, hallgatag férfiakkal. Pár évig ő is »kisegített«, ha nagyobb volt a kereslet, mint a kínálat, de úgy negyven év tájt elvesztette a csók ízét, az evésre vetette magát s rövidesen mérhetetlenül elhízott.

Bánat, keserűség és lelkifurdalás nélkül vette tudomásul, hogy megöregedett. Mosolyogva nézett körül kis »üzletében« s kezdte figyelni a bolond lányokat. Akiben egy kis szívet talált, aki egy kissé hasonlított az ő régi énjéhez, azt megajándékozta egy babával. Tíz év mult el, hús, már nem is számolta, elég az hozzá, hogy az évek folyamán tizenegy babát szétosztott s örült, ha azt hallotta, hogy a kitétetettnek szerencsét hozott egy állandó öreg barát, vagy derék iparosférj, vagy táncosnői siker képében. Eseményt már életében csak egy-egy különösen sikerült malacpörkölt, vagy kellőképp édes és hideg húsos görögdinnye jelentett.

Utóbbi időben, minden orvosság-szedés mellett is, álmatlanság gyötörte, őt, aki híres volt nyugodt, gyermeki mélyen és sokat alvásáról. Ez se bántotta, csak elhatározta, hogy változtat rajta, mert már úgyis túlságosan nehéz a zsírja s az álmatlanul emlékezés. Ha az év végéig, azaz 1935 Szilveszteréig nem javul a helyzet, intézkedni fog.

A helyzet nem javult.

Ezért Szilveszter éjszakáján bezárkózott szobájába, a kályhában elégette az utolsó babát, amelynek rózsaszín combján már nem volt olvasható a hajdan ráfirkantott férfinév, s mikor a szerencsétlen kis néma lény utolsó parazsa utolsó lobbót vetett a jól befűtött kályha tüzes szájában, a hónapok óta gyűjtött altatót egyszerre fölhajtotta s mosolyogva szenderült át roppant teste a békés halálba.

amin
mako
fiatal

A
szigor
sértő
cellái
zsákn
és gy

M
Töle
s fino

D
úgy ra
szárn
Márk

N
s mil
valak
nem

ÉS HA NEM?

— Scusi, signorina ! — szólt udvariasan Solt Elemér, amint a poggyászával cipekedő egyenruhás fiú után nyomakodott kabinjába, amelynek ajtaja mellett ült egy fiatal hölgy vadonatúj bőröndön.

A hölgy ránézett, elmosolyodott, aztán nyomban szigorú arckifejezést öltött, fölkelte a bőröndről s szinte sértően nézett félre, el a hosszú kabinsoron, amelynek celláiba úgy vonultak be a honfoglaló új utasok, mint zsákmányos útról hazatérő, izgatott, rosszkedvű, fáradt és gyomorbajos méhikék.

Másodszor az ebédnél látta Solt a duzzogó hölgyet. Tőle az ötödik asztalnál ült fehér ruhában, piros övvel s finoman turkált az ételekben, amelyekből alig csipegetett.

Délután Velencébe ért a hajó, amelynek tágas hasából úgy rajzottak ki az utasok, mint egy mogorva tyúkmatróna szárnyai alól a bután csipogó csibék. Solt megállt a Szent Márk téren :

Na, gondolta magában, aranyozott, de kicsit kopott s milyen süppedt és ferde ez a templom ! mi az ? ráült valaki ? jó lenne tudni, melyik itt a prokuráciák ? és senki nem éneklí a Santa Luciát ! Ez Velence ? Esküszöm, a

dunaparti korzó mulatságosabb. Na, gyerünk venni egy gyarmati sisakot.

Ezzel benyomult a Merceria útvesztőibe. Befordult az első kalaposboltba, fejére tett egy sisakot. — 50 líra — mondta a kereskedő cézári mosollyal. Solt nemet intett s hozzátette: — Scusi! — A boltos lekapta Solt fejéről a pehelykönnyű jószágot s fejébe nyomott egy teljesen hasonlót, amely azonban olyan nehéz volt, mint egy rézkondér: — Tizenhat líra! — Solt beleegyezően intett s afrikai oroszlánvadászként távozott a boltból, amelybe kalap nélkül szaladgáló pesti jampecként lépett.

A sarkon beleütközött a duzzogó fiatal hölgybe, aki fehér ruhájához ezúttal zöld övet viselt. Solt bájosan szalutált, a hölgy szigorúan bölintott, durcásan tovább akart sietni, de hirtelen meggondolta magát és nyersen rászólt, magyarul Soltra:

— Ugyan, inkább segítsen nekem szalagot venni a hajamba!

— Ezer örömmel. Solt! — és kezét nyújtotta.

— Hidy! — dobta oda a hölgy fölényesen két ujját Solt kezébe. — Nem tudok ezekkel zöldágra vergődni, mind olaszul beszél.

— Ó, tudnak németül is!

— Útálom a németet, dédapámat 48-ban lefejezték a németek. Angolul inkább....

— Sajnos, az angol gyöngé oldalam, Londonban csak félévet töltöttem. Inkább franciául...

— Ne is említse őket. Nagyatyámat internálták a háborúban. Kell egy kék, egy zöld, egy vörös és egy tarka harminc centi széles szalag. Gyerünk, mert még uzsonnázni is kell... a téren.

— A prokurációk alatt — mondta jelentősegteljesen Solt.

— Pont ott — bólintott komolyan. — Egyébként Teréznek hívnak.

— Nevem Elemér — szólta a fiú és mutatóujját gyarmati sisakja széléhez bökte.

A szalagokat minden nagyobb baj nélkül megvették s együtt tértek vissza az indulni készülő hajóra, amely úgy bögött, mint egy óriási disznó, amelynek éppen most döfte torkába a kést a hentes.

Teréz nem jelent meg a vacsoránál. Elemér szmókingosan és mélán ült asztala mellett.

Másnap délelőtt a hajóstrandon találkoztak s őszinte meglepetéssel torpantak meg egymás előtt. Solt Elemér duzzadó izmait alig takarta a vitézkötésszerűen csekély anyagú fürdőtrikó, Hidy Teréz meg meztelenhátú, nyakbaakasztott partedliszerű feszülő narancsszín trikójában olyan tökéletes volt, mint egy kaliforniai szépségkirálynő második válópere és harmadik ura között.

— Hol volt tegnap este? — kérdezte Solt.

— Atyámnak írtam, a kegyelmes úrnak — szólta közvetlenül Teréz. — Ő altábornagy. A maga papája micsoda?

— Földbirtokos. Háromezer hold. Úgy látom, egyedül utazik.

— Rémes.

— Miért?

— Komorna nélkül. Anyja meghalt, hazament Svédországba. De most gyérünk fürödni.

És mentek fürödni. A zöldcsempés medencében azonban Teréz hirtelen meggondolta magát, fölkapaszkodott a vaslétrán és eltűnt.

Ebédnél nem jelent meg. Solt ott ült fehér ingben, fehér nadrágban asztalánál és mélyen töprengett, ki ez

a nő, aki ott lakik tőle a harmadik kabinban. Csak nem beteg? Meg kellene nézni.

Még végére sem ért az ebédutáni cigarettának, amikor feketéjét fölhörpintve sietett le a legalsó kabinsorba, ahol laktak s bekopogott Hidy Teréz ajtaján.

— Szabad! — hallatszott belülről szinte végszóra, mintha várnák.

Benyitott. A kegyelmes úr leánya ágyán feküdt — jól lát? — teljesen meztelenül.

— Bocsnát! — csuklott meg a hang Solt torkában. Vissza akart vonulni s már húzta is be az ajtót.

— Bejöhet — hangzott az előkelő fiatal hölgy szava egészen tárgyilagosan.

Solt belépett.

Selymes meleg fűzőld ruhadarab — nyilván ing — repült az arcához:

— Fordítsa rá a kulcsot s akassza ezt a kilincsre.

Solt engedelmeskedett.

A finom ifjú hölgy felugrott az ágyról, viharosan átölelte Soltot:

— Végre, te mafla! — s nagy gyakorlatra valló szakszerű pusztit nyomott a szájára.

Vacsoraidő előtt kevéssel távozott Solt a vendégszerető kabinból, s valljuk meg, ő is azt mondotta magában, amit előbb az ifjú előkelőség hangosan: — Végre!

És elkezdődött a kábulat, az a különös állapot, amikor az ember mindentől megrészegül: a naptól, amely vörösbarnára marja a bőrt, a lubickolástól, ami után sós üledék marad az ember szájaszögletében, az evéstől, amelybe beleszédült, az ivástól, amely a chianti déli mámorát délután forró teával szelidíti, vacsora előtt sörrel súlyo-

sítja
újak
ring
éjsza
az e
és sz
az e
barn
méte
finon
... n
gyön
nő, e
miku
világ

régöt
ságát
udva
van,
fog e
apan
szóra
mind
kéjét
nőt,
s me
tikája
részt
fénye
egym
öntu

sítja, majd este újabb chiantival növeli fel, hogy éjszaka újabb sörrel tompítsa álomba, a táncból, amely együtt ring a hajó ringásával, a súlyos ebédutáni csókoktól, a dús éjszakáktól, amikor röhögve dohog a rohanó Leviathán az ember alatt s kint a kerek hajóablakon túl szuroksötét és szuroksűrű az ismeretlen víz-levegő, az öltözködés és az estélyre vagy fürdésre lemeztelenített testek tarka és barna pompájától, a mesterkélt fényűzéstől, amely kétezer-méteres tengermélység fölött zúg sietve, mint egy úszó, finom, drága, romlott, bűnös és büszke Babilon ... hova? ... mindig új tájak, új vizek, új kikötők, új városok, új gyönyör felé, miközben a kezdeti piciny kis mámor egyre nő, egyre tébolyultabban kavarg, mint egy saját kozmikus láva-zsírában forgó, születni készülő kant-laplace-i világegyetem.

Végre! Mind a ketten megtalálták azt, amire oly régóta vágyódtak: a csók társadalmi és vagyoni biztonságát. Teréz megtalálta a fiatal férfit, akinek szerelme, udvariassága és erszénye egyaránt kifogyhatatlan. Állása van, — a földművelésügyi minisztériumban — tehát nem fog egész nap a nyakán lógni; pénze van — fizetés, apjától apanázs, majdan örökség — tehát minden este elviheti szórakozni, talán kocsit is fog tartani neki; ősszel Teréz mindenesetre más lakásba fog költözködni; és pénzecskéjét félreteheti öreg napjaira. Elemér megtalálta a fiatal nőt, aki teljesen vagy legalábbis oroszlánrészben az övé s megszabadítja az uccasarkok ólálkodó, kifőzésszerű erotikájától; független, tehát bárhol mutatkozhat vele, másrészt talán az életben is előbbre tudja juttatni bizonyára fényes összeköttetéseivel. Kissé hirtelen lettek ugyan egymáséi, de, istenem, a nagyvilági hölgyek vakmerők és öntudatosak.

S a mámor súlyos selyme egyre dúsabb redőkben göngyölte őket körül. Két csók közé viharosan erős és égetően éles benyomások tolakodtak: elefánthasát a kék tengerben fürdető, füstölő fejű, ólomszínűen kopasz Stromboli... Messina, mint a keleti mesék bűvös szőnyegének mélyedésében lebegő fehérkockás játékváros... afrikai sivatag csücske: rózsaszínű liszthomokban lépkedő drap teve, hihetetlenül okos szemmel, vakító fehér bugyogóban ballagó arab tarka napernyő alatt... Homérosz sziget-mesevilága, közvetlenül a sötétkék vízből magasra szökkenő hegyecskek, hegycsúcsok... Rhodos, mint megelevenedett ódon fametszet, a tenger és hadi veszélyei ellen emelt parti rovátkás várfallal, kerek bástyával, egy középkori lovagregényhez, amelynek zord zúgása elhalt az idők futásán s most puha fényűzés duruzsol a virágbaborult dombok fölött... Athén mai zűrzavaros nyüzsgése, amely fölé óriás magasságba úgy emelkedik a kopasz, merészcsúcsú Akropolisz foghíjas kőcsodáival, mintha egy óriás, tépett, rongyos görög isten szakította volna fel félvállával a modern aszfaltot s könnyökölt volna ki a felhők szomszédságában ütött-kopott fejével: lássuk, Sokrates fiam, milyen is ez a huszadik század... háremrácsok alatt nagyon mai sörkocsmá, fekete leplekben suhanó arab nő mellett motorbiciklis szőke svéd protestáns misszionárius, nargilé és képeslevezőlap, pálmafa alatt benzinkút, fehér cement versenytribún fűfedelű arab kunyhók között, és Róma nagyságának a homokból kikapart, kőbefaragott maradványai... ó, ki győzné mindezt nem is megjegyezni, csak számonvenni két csók között, amely teljes, mint a boldogtalanság, multat elsöprő, mint a közöny, jövőt építő, mint a sorsjegytulajdonos titkos álma, dús, mint a hajóebéd, a világ

piszkát elmosó, a világ szépségét megaranyozó, mint egy Andersen-mese, ó, két csók között.

A mese azonban fokozatosan valósággá kezdett válni, ahogy közeledtek az utolsó kikötőhöz, s ennek a valóságnak Janus-feje volt: az egyik arc a testi-lelki összhangból fakadt, fiatal és teljes szerelmi boldogság vonásait mutatatta; a másikon valami bizonytalan mult, amely most ismét jelenné tolakszik, riasztó redői, szeplői, agg vonásai kezdtek fölsejleni. Így aztán mindketten kívánták azt, aminek eljövételétől tulajdonképpen féltek.

Amiről eddig nem beszéltek, hogy is lesznek egymással Pesten, minden pillanatuk be nem vallott, de legfőbb gondja volt s mindketten úgy szűkültek, mint a hazatérő gazda csöngetésére a vadászkutya, amely épp az imént falta fel az asztalra kikészített egész hidegvacsorát.

Töprengésük azonban nem tudta megállítani sem az időt, sem a hajót, sem a vonatot, amely aztán az adriai kikötőből Pestre vitte őket kissé riadtan, nagyon fáradtan s olyképpen szürkülön, ahogy a nap ragyogása fogy fokonyként az afrikai Tripolitól Budapestig.

A vonaton már nem is igen beszéltek, görnyedten ültek, fogták egymás kezét s néha egymásra pillantottak az apjára tekintő váltóhamisító ifjú félig hetyke, félig bocsánatkérő, de egészen kétségbeesett mosolyával. Mind-egyikük tudta magáról, mért e mosoly, de azt hitte, hogy a másik csak testvéri együttérzésből csúfítja el s teszi kétértelművé vele vonásait és egész eddigi magatartását.

S amilyen mértékben fagytak ők gondjaikba, mint a történelemelőtti bogár a sárga borostyánba, olyan mértékben bolydult nyüzsgővé a vonat embertömege, a hirtelen megtelt folyosókon álmatag fiatal lányok, mindig elfoglalt családapák, hasas bőröndök áramlása furakodott

keresztül az ácsorgók között, mint útját kereső patak sziklás medrében s nem is a kalauz, hanem maga a végzet kiáltotta sürgetően, hetykén és tárgyilagosan: — Kelenföld.

Teréz felugrott. Kapkodás, bőröndök nyekkenő ugrása a poggyászhálóból az ülésre, »hordár! hordár!«, »itt vagyok, itt a hordár!«, Teréz megismételt egy telefonszámot, Elemér bólintott, »taxiba, kérem?«, kérdezte a hordár, Teréz nem felelt, futó csókkal búcsúzott Elemértől, aki aztán kikönyökölt az ablakon s úgy nézte a hordárt, poggyászt, Teréz ringó csipejét eltűnni a kijárat felé tolongók között.

Másnap Elemér felhívta a megadott számot, Teréz jelentkezett. Pár percig dadogtak, búgtak egymásnak a telefonba s hosszas leplező tanakodás után abban egyeztek meg, hogy harmadnap találkoznak — egyelőre! — egy jó pénzért barátságos néni átutazószobájában.

Aznap este Elemér egy rendőri riporter barátjával vacsorázott egy kis budai vendéglőben, Terézhez egy ifjú barátnő ment fel hidegvacsorára. Mind a két helyen hajnalba nyúlt a végtelen »duma« s másnap az ujságíró s a barátnő hírszerző útra indult.

Az ujságíró a következőket állapította meg: Hidy Teréz, lokálalkalmazott, anyja Hidy Melanie nyiltpiaci elárusítónő, lakik Rákospalotán, Teréz 25 éves, Kiss Mihály 65 éves vállalati igazgató barátnője, tavasszal szakítottak, Kiss úr 3000 pengő végkielégítést adott Teréznek, aki a pénz egy részén kéthetes földközítengeri útra váltott jegyet. Teréz lakik: Horthy Miklós út, házszám, földszint, ajtó lépcsőházban jobbra.

A barátnő a következőket hozta Teréz tudomására: Solt Elemér, kereskedősegéd egy belvárosi nagy textil-

cégnél, lakik Király ucca, egy szoba, albérlet, átjárás az ebédlőn, osztálysorsjátékon nyert párezer pengőt s a pénz egy részén kéthetes tengeri utazásra váltott jegyet. Apja Romániában lókereskedő.

S az ujságíró is, a barátnő is örülten csodálkozott, hogy még csak egy elismerő szót sem kap megbízójától ezért az érdekes híryanagért.

— Nahát, nahát! — mondta percenként egyre sápadtabban Teréz.

— Hát persze, a gyakorlat! — morogta maga elé Elemér, Teréz első csókjára gondolva.

A megbeszélt találkára egyikük sem ment el s az átutazószoba tulajdonosnője szaporán szidta »a mindenféle link pasasokat, akikkel tele van Pest, pfuj!«

DSIMI END DSOJ

Dsimi end Dsoj, ez volt a nevük. Jimmy and Joye, így írták ki a plakátokra. Holott valójában Ferinek meg Jucinak hívták őket. Ki tudná azt most már megmondani, hogy honnan kerültek elő, Kiskunmajsáról-e vagy a buda-pesti Csikágóból, falusi foltozó varga vagy a pesti éjszaka kézelőgombkereskedője volt az apjuk, bár anyjukat talán meg lehetne találni egy vidéki csirkeköfa vagy egy fővárosi W. C. nénike személyében? ! Tény az, hogy Feri most szmókingot viselt és Juci vörös selyem estélyi ruhát esti tíztől reggel hatig, amikorra »mindenki fatig«, azaz *fertig*, szóval kész, ami azt jelenti az éjszaka nyelvén, hogy teljesen fáradt s minden garasát elmulatta. Ami a fáradtságot illeti, fáradtak is voltak már mind a ketten reggel hatkor, hogyne, hisz egész éjjel táncoltak és énekeltek ; költekezni pedig nem ők költekeztek, hanem rájuk költöttek a részeg palik, aminek nyoma is maradt szmókingon, estélyi ruhán zsír, paprikás lé vagy pezsgőfolt formájában. Juci tudniillik franka volt, vagyis egyike azoknak a kifestett arcú csinos fiatal lányoknak, akik a hatósági lajstromok és rendőr-orvosok teljes megvetésével és kikerülésével ajándékoznak meg idegen urakat rövidlejáratú hajlandóságukkal némi

cseké
a tör
nőkn
den i
művé
pincé
a dur
tett
nense

K
S ner
soksz
gyűrű
találn
értőne

H
szeme
latos
az ed
idegei
követ
a pis
ruháb
A ne
főlény
az »a
kapcs
and l
und v
nevű
and J
szám,

csekélyebb készfizető szolgáltatások ellenében. S hogy a törvények ilyen kijátszását leplezzék, hivatalosan artista-nőknek vallják magukat, bár artistaigazolványuk — minden ilyen hölgyike egyetlen álma — nincs ; s félhivatalosan művésznőnek szólíttatják magukat a szemtelenül vigyorgó pincérekkel. Feri egyszerűen strici volt, hogy azonban ezt a durva szót kerüljük, mondjuk úgy, hogy a fentebb említett hölgyek kezeihez szolgáltatott készfizetések diszponense, franciásan : gigolo.

Kétségkívül mind a ketten az emberiség szemetje. S nem is venném őket tollhegyre, ha nem tudnám, hogy sokszor értékes holmi is kerül ki a szemétdombra : aranygyűrű, gyöngyszem, meleg emberi szív. Csak meg kell találni, mégpedig aranyhoz, gyöngyöz vagy szívhez értőnek kell megtalálni.

Hát itt az történt. A Feri megtalálta a pesti éjszaka szemetjében Juci szívét és Juci a Feriét. S egyszerre csodálatos változáson mentek keresztül. Mind a ketten eldobták az eddig viselt címet és jelleget : Juci nem ismerkedett idegen urakkal, Feri nem fogadott el, s mi több, nem követelt Jucitól pénzt és miként életükből eltávolították a piszkot, ugyanúgy a szmókingból és a vörös estélyi ruhából — munkaruháikból — is kivétették a foltokat. A nevüket is kicserélték. Feriből Jimmy lett és Juciból, fölényes angol értelmetlenséggel, Joye. Most még csak az »and«-re volt szükség, amely nevüket úgy fogja összekapcsolni, mint lelküket és testüket a szerelem. S ez az *and* lefordíthatatlan, nem lehet helyette azt mondani : *und* vagy *és*. Mert Jimmy és Joye azt jelenti : egy Jimmy nevű férfi s egy Joye nevű nő, semmi többet. De Jimmy and Joye : az már egy artistamutatvány, egy úgynevezett szám, első szám vagy utolsó szám, már ahogy a körülmé-

nyek hozzák. Ezt az *and*-et kellett mindenáron megszerezni, nemcsak a dicsőség miatt, hanem főleg azért, mert eddigi címük és jellegük sutbadobása egyszerűen a fekete nyomort jelentette számukra.

Táncolni mind a ketten tudtak, mint az éjszakai emberek mind, legyenek bár mulató urak vagy mulattató páriák. A tánc azonban csak úgy rájuk ragadt a pezsgőtől csuszamos éjszakai parketteken, holott az igazi tánc-tudást csak gyantával kezelt parketten és nappal lehet elsajátítani. Jimmy tehát elindult a jövőt, a boldogságot, a biztos életpályát jelentő *and*-et megszerezni. Először is megkért egy jószívű züllött ujságíró, a lokálokban mindenütt ismert szerkesztő urat, hogy írjon számára egy dalszöveget Jimmy and Joye címen, a többit már tudja, hiszen azért szerkesztő úr. Az ujságíró — fiatal korában maga is költő és novellista — rendelt egy újabb cocktailt (sajtó-ár, ötven percent kedvezmény!), amellyel mint egy sarkantyúval lágyékon vágta elhanyagolt és rozzant Pegazusát s ukk-mukk-fukk — ő már ilyen fiú! — megírta a verset, amely fáradságért is újabb cocktaillel jutalmazta meg magát. Egy zeneakadémiát végzett, de félreismert jazz-dobos vállalkozott a dal megzenésítésére.

Igy történt aztán, hogy egy szép napon Jimmy a gondosan leírt kótával és szöveggel megjelent egy táncmesternél, aki hajlandónak mutatkozott a fiút és a lányt egy külön e célra összeállított táncszámra betanítani az első három hónapi szerződésük gázsijának ötven százalékaért, amiről írást kellett adniok.

Persze, mindehez sok idő kellett. Legalább egy hónap, ami — mivel enni és lakni azalatt is muszáj volt — azt jelentette, hogy Jimmy vissza-visszavetett Ferivé, persze más hölgyek terhére és Joye Jucivá, persze más urak

szóra
vesze
verel
ősi
megj
feste

pesti
melle
fiú s
szám

Hazá
csak
húzó

boldo
pajzá
száll
amel
pász
retté
mint
kerül
eseng
de ő
jött
éjsza

La

szórakoztatására. S ez rengeteg féltékenységi jelenetre, veszekedésre, bánatra adott okot. De végre is csak keresztül-verekeadték magukat ezen a nehéz időn s egy latyakos őszi estén egy szerényebb éjjeli mulató ajtaja mellett megjelent a léckeretében az aszfalton álldogáló kézzel festett plakát:

Jimmy and Joye
mondén sanzon és parket duó

Nyolc szó között csak egy a magyar s mégis mennyire pesti ez a plakát, amely arról tudósít, hogy a kis asztalok mellet ivó urak határolta kis négyszögben egy érdekes fiú s egy érdekes leány estélyi ruhában egy dalos-táncos számot fognak bemutatni.

Be is mutatták, mégpedig oly nagy sikerrel, hogy a Hazám, Helvetia és Français kávéházakban három napig csak Jimmyről és Joyeról beszéltek a pincérek az ott meghúzódó hajnali hölgytársadalommal.

Távolabbi körökbe nem hatolt el a hírük, de azért boldogok voltak. Boldogan jöttek be este tízkor a mulatóba, pajzánkodva csókolóztak, míg a gyűlni késő vendégek szállingóztak s boldogan énekelték el minden este dalukat, amely arról szólt, hogy szép Albion zöld mezőin élt egy pásztorlány és pásztorfiú, oh yes, Jimmy and Joye; szerették egymást gyermekszerelemmel, majd később úgy, mint a nagyok, Jimmy and Joye; aztán a nagyvárosba kerültek, ahol az éjszaka bűnös világa elkapta őket, a nők esengtek Jimmy után, a férfiak szaladtak Joye nyomában, de ők csak egymást szerették, Jimmy and Joye; végül jött »a tél hava«, Jimmy és Joye megöregedtek s ha zord éjszakákon kint dühöng a déli szél, ők meghúzódnak a

kandalló mellett s a régmúlt időkre emlékezve együtt dúdolják kedvelt dalukat, a szegény öreg, oh yes, Jimmy and Joye.

S e méla dalt áhítattal hallgatták a mulatóba bevetődött vidéki úgy sertés-, mint marhakereskedők, szabadnapos fináncok, kopasz ügynökök s nagyvárosi benyomásokot hajszólo diákok. És mikor a hozzávaló táncot is eltáncolták — versszakonként változón: gyerekesen, kamasz érzelmességgel, érett tombolással, végül öreges tipegéssel — a kolléganők szemében könnyek ültek s társaság-pénz gyűjtésében kicserzett tenyereiket viharosan ütögették össze.

Jimmy és Joye kedvesen hajlongtak, aztán eltűntek, majd szerényen újra felbukkantak egy félreeső sarokban, ahol elfogyasztották a fizetésükön felül kapott vacsorát s ha azt hitték, hogy senki sem nézi őket, gyerekesen hancúroztak és csókolóztak.

Igy folyt nyugodtan életük.

Megesett, hogy úrféle botlott a lokálba, inkognitó szórakozó italos vidéki főispán vagy ugyancsak titokban friss nő után cserkésző fővárosi bankár. Ilyenkor mulhatatlanul meghívást kaptak a jeles úr asztalához, amely mellett a fogyasztás aktiválása céljából igazgatói utasításra Joye rántott csirkét evett uborkasalátával, Jimmy gianac-list szívott s amit nem szívott el, azt zsebre tette és mindhárman francia pezsgőt ittak, amelyből, hogy jobban fogyjon, Joye pár pohárral lopva a hűtő vödörbe lottyantott. Az úrféle, természetesen, súgva tisztességtelen céllal, bár tisztességes summácskákat ígérve ajánlatokat tett Joyenak, aki bűbajos mosollyal mindenbe belement, záróra után randevút adott a palinak a főbejárat előtt s maga Jimmyvel a hátsó kis kijáraton megszökött.

Egy este három úr jött be egyszerre és együtt, egy díjbirkózó termetű, egy kis kövér s egy közepes sovány. Nyilván füttyültek minden inkognitóra, mert nagyon hangosan viselkedtek s előkelő megjelenésükhöz sehogy sem illő, de valódi szerémi szilvóriumot rendeltek. A pincérrel magyarul, egymás közt angolul beszéltek. A kövér sokat ivott és ordítva társalgott, a díjbirkózó csak ivott, a sovány alig ivott és alig beszélt. De azért mindhárman igen jól érezték magukat, látszott rajtuk, hogy valami nehéz tárgyalásban kimerülve teljesen szokatlan környezetben igen erős italokkal akarják újra munkaképessé korbácsolni vagy elkábítva megnyugtítani túlfeszített idegeiket. Nem is törődtek a körülöttük zajló élettel s azt sem vették észre, amikor egy pezsgőtől csatakos vén csataló, mint női konferanszié, bejelentette, hogy a következő szám Jimmy and Joye.

A díjbirkózó hosszas hallgatás után éppen megszólalt:

— Nem, ezt nem!... Ejtsük el önagságát. Az egész masina sikerét kockáztatná, se melle, se lába, se hangja. És nekem nem ez kell, hanem kell egy bűnös virág, érti? Igazi női szív az igazi piszokban, jobban nem tudom megmagyarázni. Hát mit mondjak magának? Mihez hasonlítsam? — s mintegy hasonlatot keresve nézett körül.

Hasonlatot ugyan nem talált, de szeme megakadt Joye vörös ruháján. Egy pillanatig oda kellett figyelnie s ekkor megkapta fülét a lány különös hangja: mintha az idegen csókok és pezsgők rekedt zúgású tengerének mélyéből egy mégis csak üdén maradt szerelmes kis leányszív szállt volna fel kedves bűvárként.

A kövér elkezdett újra ordítani, de a díjbirkózó vissza se fordulva egyet legyintett s tovább figyelte a duettet.

A kövér elhallgatott s a sovány minden ok nélkül azt mondta: — Valóban!

A szám végeztével a díjbirkózó meglepetten s mintegy akarata ellenére így szólt: — Brávó! — s összeütötte egyszer két hatalmas tenyerét. A sovány, mint valami nehéztáncos óra, amely az asztalhoz koppintás után hirtelen megindul, viharos tapsortüzet pergetett le. A kövér egy szót sem értve az egészből, nyugtalanul tekintgetett szét, de a soványt szemlélve egyszerre csak világosság gyúlt benne és sietve kérdezte a díjbirkózótól:

— Asztalunkhoz hívjuk?

— Feltétlenül! — bólintott a díjbirkózó.

Mikor Jimmy és Joye leültek az asztalhoz, a kövér már újra kezében tartotta az események fonalát:

— Barátom, Mister Trubly, a legnagyobb amerikai színház-tröszt igazgatója, — szólt, a díjbirkózóra mutatva — Frankenthal úr, budapesti színházi ügynök — billentette mutatóujját a sovány felé, — s magam dr. Baldényi vagyok, a Boulevard Színház igazgatója — fejezte be s egy tüveg pezsgőt bontatott.

Csakhamar kiderült, hogy a Boulevard Színház egy amerikai revüt hoz színre, amelyhez ezennel szerződött a Jimmy and Joye párt dalszöveggel és zenével együtt.

Ez a váratlan esemény különös változást hozott magával a két fiatalnál. A komolyabb, takarékos, józan, szelíd igénytelenség Joye léhább lett, költekező, szeszélyes, igényes és némi tudatosan vállalt démonisággal öntudatos. Bizony, a bimbó kinyílt. A próbák alatt nyilvánvalóvá lett, hogy Joye igen muzikális, remek tánc tehetség és hangja fejleszthető. Stricik és pincérek helyett világlátott, társaságbeli urakkal: igazgatókkal, színpadi szerzőkkel, előkelő rendezőkkel, széleslátókörű karmesterekkel,

higga
kezde
nagy
úgy h
a víz
igény
az ú
ostob
Joye,
követ
mába
titok
tétova
szmok
C
K
s egy
aki ü
azonb
sikere
Jimm
rende
D
I
művés
szobá
az öt
minde
fordul
zete r
benyi
Hodo

higgadt pénzemberekkel társalgott. Könyveket, hirlapokat kezdett olvasni. Szókincse tisztult és bővült. Izlése, amely nagyon egyéni színezetű volt, kifinomodott. A fényűzés úgy hatott rá, mintha egy halat a szárazról visszadobnak a vízbe. Ezzel szemben a léha, költekező, spriccerező, igényes, fölényes, izgága, öntudatos Jimmy meghökkent az új környezetben. Kiderült, hogy gyógyíthatatlanul ostoba, nem tanulékony, botfűlű és elhasznált hangú. Joye, a női sztár mellett, született segédszínész. Aminek következtében is valami riadt komolyság kerítette hatalmába, vigyázott a garasra és Joye bundájára, inni csak titokban mert, akkor is keveset, igényeit lecsökkentette, tétova lett, minden kellemetlenséget lenyelő, bizonytalan szmoking-árnyék, Joye ragyogásának mélán lengő kulisszája.

Csak egy nem változott: a szerelmük.

Két számuk volt a revűben, a Jimmy and Joye duett s egy modern ballada a budapesti aszfalt lápvirágjáról, aki ünnepelt filmsztár lesz Hollywoodban. Ez utóbbit azonban Joye már egyedül énekelte és sokkal nagyobb sikere volt vele, mint a duettel. Más változás is történt. Jimmy a színlapon is megmaradt Jimmynek, míg Joye rendes kettős művésznői nevet kapott: Hodos Juci.

De azért még mindig szerették egymást.

Igaz, hogy már nem laktak egy szobában. Hodos művésznőnek egy jobb szálló harmadik emeletén volt két szobája fürdőszobával és telefonnal. »Jimmy úr« ugyanott az ötödik emeleten lakott egy udvari szobában. Eddig minden éjszakájukat együtt töltötték, most ez is másként fordult. Jimmy látogatott le Jucihoz, de a szálló személyzete miatt nem tölthette nála az egész éjszakát, de mielőtt benyitott, kopogtatnia kellett, mert megtörtént, hogy Hodos Juci a színháztól vidám társasággal érkezett haza,

éjszakai konyakozásra s az ilyenkor nála megjelenő pár arisztokrata, író, igazgató és néhány színész előtt kellemtelen, sőt pórias lett volna a hivatalos szerető megjelenése, aki a művész nő nyugovóra térésének megszokott idejében mintegy végszóra lebotorkál az ötödik emeletről. Megegyezték hát abban, hogy kopogni is csak akkor kopog, ha csend van nála, de kopogás nélkül nyomban eliszkol, ha társalgás hallatszik ki Juci szobájából. Persze az is megtörtént, hogy Jimmy kopogott s csak a csend felelt, mert Juci nem volt otthon: egy másik művésznőhöz ment a kis társaság konyakozni.

Mert egy kis társaság alakult ki Hodos Juci körül. Egy savanyú vígjátékíró, a hitbizományos majoresco Kurt herceg s egy tűzről pattant hatvanéves anyaszínész voltak e társaság magva. A néni, akit fiatal korában többször igen szép polgári haszonnal adott el az anyja, az öregség küszöbén leküzdhetetlen »kosaras« hajlamokat fedezett fel magában s így Jucinak is anyja helyett anyja akart lenni. A savanyú vígjátékíró a nagy siker ihletését várta Hodos művésznőtől. A herceg egyebet várt.

Mindezek során nem csoda, ha Jimmy — miként a nevéhez most hozzábiggyesztett *úr* szócska is jelezte — Juci oldala mellől lecsúszott a díszletezők, öltöztetőnők, szobapincérek társaságába, mint egy önfeláldozó színházi mama, aki ezeket az alantas lényeket tartja szóval, míg drága művész nő leánya a színpadon van vagy a kulisszák közt előkelőségekkel társalog vagy a nagyvilágban szóra-kozik.

Olyasvalami történt itt, mintha a Hold-rakétáról, amelyen Juci tovább száguld a világűrben a Nagy Ismeretlen felé, Jimmy a Föld vonzókörének határán lemaradt volna. A szerelem láncá elé nyúlós holmi, de hogy két

szeret
dács
az cs

Jim
szính
mell
játsz
alak
csak
lejte
ben.
fogv
már
felje
is eg
után
— a
mint
part
A sz
átra
Ez
min
hogy
pinc
hoz
gyor

egyé
ő is
ném

szerelmes között, akik közül az egyik a föld rögein buk-
dácsol, míg a másik az egekben lebeg, meg ne szakadjon,
az csak — a holdban van.

S aztán, a színházak műsora is folyton változik, a
Jimmy and Joye duett a lánvirág balladájával együtt a
színház könyvtárába került más sikerek hervadozó koszorúi
mellé. A Boulevard Színház most egy francia operettet
játszott, amelynek primadonnaszerepe komoly vígjátéki
alakítást is kívánt Hodos művésznőtől, míg Jimmynek
csak egy táncszáma volt benne, amelyet az első görüllel
lejtett nevetségesen marcona mexikói tábornok jelmezé-
ben. Ó igen, megtapsolták őt is, de már nem Jucival kézen-
fogva jelent meg a függöny előtt. Hodos Juci, a primadonna,
már egyedül köszönte így meg a tapsokat s Jimmyvel leg-
feljebb a fináléban s az ágyban találkozott, de az utóbbiban
is egyre ritkábban, mert egy élelmes lokál-tulajdonos éjjél
utáni fellépésre szerződtette Jimmyt, akit úgy hirdetett,
— a két nevet újra összekapcsolva a nyilvánosság előtt —
mint Hodos Juci, a Boulevard Színház primadonnájának
partnerét. De a végzetet nem lehetett feltartóztatni útján.
A színház tiltakozott a hirdetés ellen s még aznap este
átragasztották a lokál plakátjait ilyen: *Jimmy and Mucus*.
Ez a Mucus csakugyan egy kedves kis mucus volt, akit
minden műsorban úgy csaptak pártalan férfi-táncosokhoz,
hogy egy új »szám«-ot alakítsanak ketten, amiként a fő-
pincér szokta könnyelmű vendégek számláin a fogyasztás-
hoz hozzácsapni a részegségi pótdíjat, feltűnést kerü-
lő gyors eleganciával.

Jimmy először nagyon örült önálló fellépésének:
egyéni pénzt keres, egyéni siker kapcsán, nemcsak Juci,
ő is sztár a maga szemétdombján. A színház tiltakozása
némileg kedvét szegte, de igen meghízalta öntudatát

Mucus, aki olyan tisztelettel hallgatta minden szavát, olyan alázattal követte minden utasítását, hogy Chaplinét sem különben egy hollywoodi gör. De persze mindennap volt hajnali kettő, félhárom, mire hazakerült s akkor Jucit már igazán nem lehetett felkelteni. Délelőtt azonban próbált a művésznő, délután aludt vagy autózott, este játszott, a pásztorórák így egyszerűen kiestek a nap huszonegy órájából, vagy olyan szabálytalan időközökben és szokatlan időpontokban jöttek vissza, mint az üstökösök.

Jimmy kezdett ideges lenni, nem tudott aludni, száma után hosszasan ott maradt a lokálban, cigarettázott és ivott, részben régi hajlamból, részben mert unatkozott, részben mert előkelőbb vendégek meghívták asztalukhoz, részben mert finomnak tartotta lokál-alkalmazott minőségét azzal leplezni, hogy pezsgőt rendelt, mint akármely lokál-vendég. De leginkább felejtetni akart.

Saját külön mucusa mindig mellette lebzsel, egyrészt kíváncsiságból, aztán irigységből, mert a többi lányok is ezt tették, hátha belőlük is híres színésznőt nevel Jimmy, aki az éjszaka világában úgy szerepelt, mint Hodos Juci felfedezője, aki »kivakarta a piszokból«. Helybeli és nemzetközi érdeke is ezt kívánta: mint Jimmy hú társa, aki a parketten kívül is alig mozdul oldalától, a szokottnál magasabb árfolyamon ajándékozhatta meg kegyeivel egy-egy röpke garni-pillanatra alkalmi lovagjait; s volt itt egy prágai artistaügynök, aki hetek óta ostromolta rántott-csirke vacsorákkal, pezsgővel, ígérekkel, selyemharisnyával és modern cigarettaszípkákkal, hogy irasson alá Jimmyvel egy közös szerződést két hónapra a prágai Alhambrába. Mucus hiúságát is sértette Jimmyvel való szürke, csak üzleti összeköttetése, mert, kérem, órá egyébként buktak a férfiak s hajlandóságáról igen kitűnő referen-

ciák
a
beli

vég
volt
s al
szív

sürg
zete
El
tört

akit
nek
Igy
kas

tyú
a n

Hoc

cuk

kös
hoz

már
öltö

ciákat tudott volna adni úgy a lokál-tulajdonos, valamint a művezető s nemkülönben a főpincér, ha már a kaszinóbeli urak olyan diszkréték.

Jimmy felejtteni akarása és Mucus szívós aknamunkája végül egy ponton találkoztak s e pont pont Mucus lakása volt, ahova Jimmy részegen került egy borzongós hajnalon s ahonnan csak este távozott megnyugodott idegekkel, de szívében valami feketén tátongó ürességgel.

Bűntudatában úgy érezte, hogy cselekednie kell, sürgősen tisztázni... de mit? A helyzetet, igen, a helyzetet. Nyomban a színházhoz sietett, Juci öltözőjébe. El volt rá készülve, hogy jelenet lesz. S egyébként is itt történni fog ma valami.

A színház kapujában összetalálkozott Kurt herceggel, akit gyűlölködő, kihívó göggel köszöntött. Igen, köszönt neki, mert rabszolga volt, de sértőn, mert fel akart lázadni. Így köszönthette Spartacus szökése előtt a capuai gladiátorkaszárnya parancsnokát.

De a herceg szórakozott jókedvben intett neki kesztyűtlen kezével (Kurt sem hordott kesztyűt, mint ahogy a nagy Széchenyi sem):

— Szervusz, Jimmy! — s beszállt autójába, amelyen Hodos Jucit a színházhoz hozta.

A társalgóban ott ült a savanyú vígjátékíró és savanyúcukrot szopogatott:

— Helau, Jimmy, nem kell bonbon? — ez volt szíves köszöntése, amelyhez mintegy folytatólagosan gondolta hozzá: — Fulladj meg!

Az öltöző ajtajában az anyaszínész nő fogadta, aki már valóságos testőre, titkára, dajkája, házvezetőnője, öltöztetője, élő reklámja és tapsjeladója volt Hodos Jucinak.

— Juci öltözik! — mondta olyan suttogva és aggódóan,

mint ahogy a fontainebleau-i kastély várnagya mondhatta volna: — Pszt, ne zavarjuk Napoleont, most fogalmazza a lemondását.

Jimmy gyomron taszította a méltatlan matrónát és behatolt az öltözőbe...

És nem az történt, amire várt.

Juci félmeztelenül ült illatos púderfelhőben s pajkos elnéző jóakarattal szólt Jimmyre:

— Nana, Jimmy! Tudjuk, tudjuk, sejtjük, sejtjük. Ne nézz rám. A vállam nem csókolható meg, mert lenyalod róla a púdert, kézcsókodat meg, ajánlom, a tenyereembe helyezd, az nem fehéritős, mint a kezem feje. Nem kérdezek semmit, fiam. Jól mulattál? És kicsoda az illető? Na, fordulj el, most öltözőm.

Jimmy begyakorolt és ösztönös mozdulattal a falnak fordult, mint annyiszor régen, amikor Juci színpadra öltözködött. Régen sokat beszélgettek így. Jimmy frakkosan a falat nézte, Juci meztelenül ugrált, hajladozott az öltöző közepén a nappali selyem alsóruhák színpadira cserélésének fontos és gyors munkájában. De hogy lehet számonkérni valamit valakitől, akinek hátat fordítunk? És mit is kérhetett volna számon Jucitól? A saját lecsúszását, elmaradását Juci felfelé rohanó pályája mellett? De ő a férfi, ő emelte ki a piszokból Jucit. Neki mindenáron felül kell kerekedni, mert különben összecsap fölötte a nyomor és a szenny óceánja. Neki most itt nagyot és végzeteset kell mondania, ha hazugságot is.

— Fontosat mondok neked, Juci! — mordult a hangja oly furcsán, hogy Hodos művészről egy szál nadrágocskában — igaz, hogy az is csak a kezében volt még — figyelve egyenesedett ki az öltöző közepén: most vagy kisüt a nap, vagy leüt a villám... — Duettbe elszerződtem Prágába.

— Mi? — sikoltott Juci — örömtől-e, ijedtségtől-e? — s hamar magára kapott egy pongyolát. — Fordulj meg és beszélj.

— Ezt megköveteli a művészi pályám — ámította magát tovább Jimmy — nehéz lesz neked tőlem elszakadni, de muszáj a jövőm érdekében. Az Alhambra sztárja leszek, ez azért fontos, mert most jön oda egy amerikai impresszárió. Jövőre tán Csikágóban lépek fel — rohant elszántan Jimmy ebbe a hazugság-alagútba, csak a hangja döngött olyan kongón, mint egy üres vonat.

Juci arcán rivierai tavasz bája ömlött el:

— Ne mondd, Jimmykém, hát ez nagyszerű, hát ez nagyszerű, pompás, igazán gratulálok, hogy így összevág minden...

— Mi vág össze? — pattant fel Jimmy gyanakodva. Juci gyorsan hazudott:

— Én is egy új szerepet kaptam, mind a ketten előre megyünk.

Ez az egy hazugság két igazságot leplezett: az egyik az volt, hogy a színház igazgatója nemrég bejelentette Jucinak, hogy Jimmyre nincs már szüksége, fel akar mondani neki; a másik pedig az, hogy Kurt herceg felajánlotta Jucinak balkezét, tárcáját s egy villát a Svábhegyen, ha végkép szakít Jimmyvel.

— Úgy? — mondta Jimmy, aki semmiáron nem akart alulmaradni s ezért tovább rohant a lejtőn, amelyre önszántából lépett. — Megyek az igazgatóhoz és szerződésemet azonnali felmondását kérem.

Amit persze minden akadály nélkül nyomban megkapott. Éjjel aztán Mucus diadal-sikongásai közben, mintegy a folytonos unszolásnak engedve, csak Mucus kedvéért, aláírta a lokálban a prágai szerződést, amelyet az ügynök,

hogy szerencsét hozzon, jelképesen megköpködött s szíve fölé a belső zsebébe gyűrt.

Ezzel aztán végkép elszakadt Jimmy Joyetól.

A prágai két hónap alatt Mucus teljesen befonta Jimmyt és Hodos Juci beköltözött a svábhegyi villába, amiről baráti levélben értesítette »hajdani kis pajtását, legjobb barátját, akit most már, sajnos, sosem fog látni, de akinek emlékét szíve legbenső, legtisztább rekeszében fogja megőrizni örökre«.

Jimmy a levélre azzal válaszolt, hogy Prágából Pozsonyba szerződött csak azért is Mucussal. Pozsony után Zágráb, Belgrád, Bukarest, Mährisch-Ostrau következett s a Jimmy and Mucus duett a keleteurópai nemzetközi éjjeli élet kedvelt és »jól dolgozó« vastagbetűs számja lett.

Hodos Juci »művésznő« lassanként valóban művésznővé lett. Tánca, játéka, éneke a modern operett egyik sztárjává avatta. Kurt herceg mint hivatalos barát le nem maradt a nyomából, a jobb társaságok is együtt hívták meg őket s Hodos Juci díjat is nyert a herceg kocsijában az autószepekszepeken. Már elvitathatatlanul úrinő volt.

Jimmyt pedig lassanként megette az éjjeli élet, Mucus, a kielégítetlen ambíció és az ital. Végül mint parkettáncos került vissza Budapestre, no, mert Mucus is otthagya egy néger táncosért, aki mellett az ő fehér bőre remekül érvényesült, a Mucus nevet levetette, már Joan-nak hívták s a számukat így hirdették: Jonny and Joan.

Jimmy ingyen italból és táncolni vágyó kövér kereskedő-asszonyoktól kapott társaságpénzekből élt. Egyetlenegyszer látta viszont Hodos művésznőt. Egy szurtos hajnalon.

Akkor nyílt az Akácfa ucca sierráiban egy hajnali falatozó, ahol urak, úrnők, frankák és stricik adtak egymásnak

találkozót lokál-záróra, hajnali öt után. Az egyik asztalnál malossol-kaviárt ettek, a másiknál virslit, itt francia pezsgőt ittak, amott üveges sört. S mindenkit egyforma szívességgel szolgált ki a tulajdonos, aki hajdan gimnáziumi tanár volt Kassán, majd a Hagenbeck állatnagykereskedés szolgálatában kölyök oroszlán- és elefántfogdosó Afrikában.

Szudán-nak hívták a falatozót, amelynek egy söröasztalánál ült részegen Jimmy, amikor Kurt herceg Jucival oda belépett.

Juci rögtön vissza akart fordulni, még az ajtóból, amint Jimmyt megpillantotta, de a herceg az arisztokraták veszélynemismerésével haladt el Jimmy asztala előtt, egy pillantásra sem méltatva a parkettáncost, akinek elzúllásáról Jucival együtt mindent tudott.

Jimmy utánuk hebegett és nagyon rázta a fejét. Aztán magába döntött egy újabb üveg sört.

Juci egy hatalmas szelet ananászt evett kevés cserznye-pálínkával meglocsolva, a herceg bablevest orjáival, amire pezsgőt ivott.

Jimmy csak nyakalta a sört és egyre jobban fészkelődött. Folyton mormogott magában, végre félhangon megszólalt:

— Joye! — s hogy senki sem felelt, Jucira nézve ismételte: — Joye! — aztán le nem vette már tekintetét Juciról és kiáltva hangzott: — Joye! — végül ordította: — Joye! Juci! Juci! Gyeride, gyeride!

A falatozó közönsége megbolydult és zúgott, mint a tenger viharaira emlékező csigahéj, ha az ember a füléhez tartja.

Kurt herceg körülnézett s látva, hogy mindenki tudja, hogy az ő asztalánál ülő hölgyről van szó, felkelt és Jimmy elé lépett:

— Megőrült? Mit akar?

Jimmy röhögött, felemelte poharát:

— Ezt ni! — s arcul öntötte a sörrel a herceget, aki egy szót nem szólt, arcát le sem törülte, bal kezét ki sem vette nadrág-zsebéből, csak jobb kézzel mellen fogta Jimmyt úgy, hogy egybemarkolta mellényét, ingét, nyakkendőjét, fölemelte a székről s a sarokba vágta az üres sörös üvegek közé.

Juci ekkor már Kurt mellett állt. A herceg karonfogta s a nyüzsgőve ordító kis helyiségből kivezette, autóba ültette azzal, hogy egy félóra múlva otthon lesz ő is és visszament a falatozóba.

A még zsibongó tömeg ellenséges mozdulattal fordult a herceg ellen, aki elhúzta az ajkát és hangosan így szólt:

— Ha valaki strici, az még nem jogosítja fel gyáva-ságra.

De már rendőr is volt a helyiségben. A herceghez lépett:

— Igazolja magát, kérem.

— Nagyon szívesen, — mondta a herceg s egy olyan név hangzott el a hajnali lebuiban, amelyet országos ünnepek hivatalos szónokai szoktak öblösen elzengeni a meghatódva hallgató tömeg feje fölött.

— A hercegné nem sérült meg? — kérdezte a rendőr.

— Nem! — felelte Kurt herceg és elmosolyodott: Juci — hercegné? Különben miért ne? A dolog eléggé megérett. S még nagyon is lehet Juciból hercegné!

Ezalatt a kapitányságon Jimmyről, illetőleg egyszerűen: a Feriről ujjlenyomatot vettek fel. Még nem csavargó, még nem bűnöző, de meddig? A fiú eléggé megérett. S az óvatosság sosem árt.

A gondolat itt is, ott is megszületett, csak idő kérdése, mikor serdül tette. Boldog Juci, szegény Feri!

Igy jegyezte el egy éjszaka Dsojt a pompával, ranggal és Dsimit a bűnnel, alvilággal.

A NAGY PARASZT

A nagy paraszt háza úgy könyökölt ki a sorból a falu uccájára, hogy miatta nemcsak ember, állat, de a szekérnyom is nagy kanyarulatot tett, hogy kikerülje. Ő maga is így szokott bekönyökölni hatalmas testével a kocsmasztalra, amelyen, bár akármi vitája volt a falubeliekkel, az ő ökle verdeste ki az ő végső, megfellebbezhetetlen igazságát. Ha kiállt a háza elé a kiskertjébe, sanda pillantása számonkérőn, megrovón, ellenségesen szántott le-föl, a fel- meg az alvég felé. Az ő kölcsőnpénze csörgött sok kocsmai duhaj nadrágzsebében, vagy gyűrődött bankó formájában az adót fizetni ballagó nénémasszonyok görcsös ujjai között. Hát ki mondja, hogy nem az övé ez a koszos falu?

Tudta, hogy úgy hívják három falu határában: »a nagy paraszt«. De nem szerette tudni, hallani még kevésbé. Tényvaló, hogy »csimmá«-ban jár, ahogy ezek a vadparasztok errefelé a csizmát hívják, meg mántliban, mert kényelmes, de gyűlölte a szavukat magukkal egybe.

A háború előtt megjárta Amerikát, ahol — magyarságát megtartó magyarnál ritkaság — majdnem hibátlanul megtanult angolul, a németet még »sopronyi« iskolás-

kölyök
a ma
ő me

A
de ser
végről
Pesten

M
utóbb
maga
is. A
hogy
kásos

V
hazajö
etetés
látták

G
A
nak h
M
gatott
állt, a
ból ne

B
beteg
memf
— s n
olyan
ott me
ha ete

Lac

kölyökkora óta tudta. Mikor hazajött s egy levegőbeli utas a masinájával leveszködött a falu határában a szántásra, ő ment oda hozzá ezen szavakkal:

— No, hau du ju du?

A háborúról nem szeretett beszélni, pedig volt katona, de senki se tudta, hol mit csinált. A Kutas Jóska az alvégről mesélte, hogy látta egyszer cibil úrnak öltözve Pesten. Igaz-e, nem-e, ki tudja?

Már akkor is volt földje, pénze, amikor amerikás lett, utóbb még több. De nem ezen fuvalkodott fel, hanem a maga személyén, amelyet különbnek ismert még a főbíróénál is. A paraszti szójárást tudta, de nem használta, vigyázott, hogy »illen, millen, parancsúta« meg más efféle, vidékén szokásos kiejtés helyett azt mondja: ilyen, olyan, parancsolta.

Volt felesége is, akkor vette el, amikor Amerikából hazajött, de az asszony — keszeg fehérnép — csak a tehénetetésbe meg a tyúkabrakba szólhatott bele, nem is igen látták a falubeliek, hallani még kevésbé hallották.

Gyerekek nem volt.

A nagy parasztot egyébként Barbacs-Kovács Istvánnak hívták.

Mikor a háborúban meg az azutáni időkben megabajgatott világ nyugalma vagy tízévi veszkődés után helyreállt, akkor történt, hogy az asszony ágynak esett, amelyből nem is igen keletgetett már föl.

Barbacs-Kovács heteken át minden este ott ült a beteg ágya végiben cigarettázgatva — nem is pipázva, memfiszt szítt, amit százával hozott magának a városból — s nézegette a halódó, de halni nem akaró asszonyt, aki olyan volt, mint a meredek szélére taszított ember, aki ott megkapaszkodott: se leesni, se föltápászkodni nem tud, ha etetik, tán évekig is elvan ott.

Már tudniillik Barbacs-Kovács gondolta ezt az asszonyról. Aki most már mire jó? Se tehénnek nem tesz eleget, se neki. Pedig ő nagytermészetű ember. Az alvégre menjen a cigányputrikhoz hatosért lányhajlandóságot venni? Cserfes szomszédasszonyokkal szűrje össze a levet? Menjen a városba uccai lotyókhoz? Az ő gyomra nem veszi be az ilyesmit. De valamit kéne cselekedni.

Nézte az asszonyt, kutatta az arca vonásait, gondolatban kiegyenesítette, kikerekítette őket, megnyujtotta vagy megkurtította s ezzel a játékkal sorra maga elé idézte az asszony rokonságát, férfit, lányt vegyest. Így ötlött eszébe a Zsuzsi, a felesége kishúga, az asszony »kódus« húgának a lánya. Évszámra nem hallott már róluk, mi hallanivalója van is az embernek szegény rokonról? Aztán addig gyúrta, forgatta az asszony vonásait, míg emlékezetébe nem vágódott pontosan a Zsuzsi arca, akit süldőlánynak látott utoljára.

Itt kezdjük el! — mondta magában a nagy paraszt s elkezdett óvatosan kutatni a rokonság közt a hatodik faluban, ahol egy vénasszony kérdés nélkül is elmondta, hogy a Zsuzsi a városban szolgál és Szent-Mihálykor lesz huszonnégyéves.

Barbacs-Kovács elment a városba, megtalálta a Zsuzsit, beszélt vele, aztán hazament s megint ott ült óraszám a beteg ágya végiben, memfiszt szíva.

Egy vasárnap délből aztán beállított a Zsuzsi, azt mondta, elküldték helyéről, mert rosszul ment a gazdáinak, mérnökek voltak s ő most tovább igyekszik Pestre másik helyet keresni.

A beteg asszony persze ottfogta éjszakára. A vacsorát a Zsuzsi készítette el. Míg kint sürgött a konyhában, a beteg kipirult arccal igen erősen gondolkozott. Ezt gon-

dolta
meg
kerü
megs

a cig

elfor

házb
ban
orvos
nézte
meg
tenye

Ková
mind
bácsi

gyüle
kihív
aztár
közt

csejt
velük
nagy

dolta, rokonlány, az ördög csak nem viszi rá Pistát, hogy megkörnyékezzé, segítség kell a házhoz, rokon kevesebbe kerül, mért legyen idegeneknél cseléd? Egyszerre csak megszólalt:

— Pista!

— No? — pöccentette le a hamut a nagy paraszt a cigarettájáról.

— Ha a Zsuzsit ittfognónk?

— Maradhat — mondta Barbacs-Kovács lomhán elfordulva.

Ezt akarta. A lány maradt.

Ettől kezdve a nagy parasztot alig lehetett látni a házban. Folyton a földeket, a tanyát járta, vagy az istállóban időzött az állatoknál. Ha hazajött, maga adta be az orvosságot a betegnek, aztán odaült az ágya végibe és nézte. Néha beszélt is, többször inkább mosolygott s még meg is lapogatta a halódó szikkadt kezét izmos, zsíros nagy tenyerével.

A Zsuzsit kerülte.

Alig-alig beszélt vele. De egyszer, amikor Barbacs-Kovács a felesége orvosságát keverte a konyhában, Zsuzsi minden ok nélkül odavetette neki, hogy mért van Pista bácsinak mostanság annyi baja a legyekkel.

A nagy paraszt szeme egyet villant, a düh felhői gyülekeztek tágult karikái mögött, de a lány csak nevetett, kihívóan, biztatóan. Barbacs-Kovács nézte egyideig, aztán legyintett s többet nem esett a dologról szó köztük.

Az igaz, hogy a nagy paraszt egyidő óta sokat pepceselt légyapírral, istállókat, szobákat, tornácot telerakta velük, dögöljön a légy, minden falusi ember, állat legnagyobb ellensége, így hallotta a rádióban. Ő hozta a

papírt a városból, de nem maga vásárolta, uccagyerekeket szalajtott hol ide, hol oda légypapírért.

Pusztultak is a legyek, szent igaz, de pusztult az asszony is, aki egyszer csak tüdőgyulladást kapott és hamarosan elpatkolt.

Mikor hazajöttek a temetésről s egyedül maradtak vacsorára, Zsuzsi, mielőtt a gazda biztatására az asztalhoz ült volna, megkérdezte, igaz-e, hogy arzénméreg van a légypapírban.

— Igaz! — mondta Barbacs-Kovács egyszerűen, azzal fölkelte az asztaltól, kiment a konyhába, a tűzre vetett pár összemarék rőzsét, ráhajította mind a légypapírt, ami még volt a házban, tetejibe loccsantotta egy bögre gyanús folyadék tartalmát, aztán bejött vacsorázni.

Vacsora után a tiszta szobában, amely kikönyökölt az uccára, gyertyákat gyújtott, az ablakokat sűrűn befűgönyözte....

— Barbacs-Kovács virrasztja az asszonya emlékét — mondták a falusiak...

...maga meg kiment Zsuzsihoz a kuckójába. A lány már várta.

Egy évre rá feleségül is vette az ötvenegyéves Pista bácsi a huszonötesztendő, nagytagú, nagy fekete hajú, magas Zsuzsit.

Három évig éltek együtt a szerelem meg a munka közös erős kötelékeiben, de gyerekük nem lett. Két évig tépte magát a Zsuzsi gyerektelensége miatt, a harmadikban aztán egy éjjel kiment a tehénistállóba a béreshez.

Ettől az éjszakától számítva pont három hétre a nagy paraszt kólikával ágynak esett. Másnap fel akart kelni, de nem tudott. Az orvos kanalas orvosságot rendelt, amit a Zsuzsi adogatott be neki. Két napig szedte az orvos-

ságot Barbacs-Kovács s egyre betegbb lett. Harmadnap kiütötte Zsuzsi kezéből a kanalat meg az üveget, két napig se nem evett, se nem ivott, aztán fölkel s botozva, támo-lyogva végigbotorkálta a házat, háztájat, mikor Zsuzsi a városban járt.

Azt látta a nagy paraszt, hogy szoba, istálló, kamara mind megint tele van légyapírral. Igen elálméklodott, aztán megkeményítette az arcát, leült a ház elé gondolkozni, sanda szemmel végigmérte a falu uccáját le meg föl, a fel- meg az alvég felé, jöttek, mentek nagy időközökben a parasztok a ház előtt, fülükbotját se billentették feléje, nemhogy köszöntek volna neki, de sokan kiáltottak be az udvarra a béreshez, aki ott vigyorgott széles szájjal az istálló küszöbén... a nagy paraszt megértette, hogy betelt az ő ideje is, visszafeküdt az ágyba, mindent megevett és megivott, amit a Zsuzsi adott neki.

Két hétbe se telt, odáig jutott, hogy mozdulni se tudott, a nyelve se rebbent már, torka se szült még suttogó hangot sem, csak nagy szeme forgott, amennyit foroghatott, egyre homályosodó éberséggel, mindaddig, míg azt nem látta egy este, hogy a béres ott ül az asztal mellett és durákozik a Zsuzsival, susognak a zsíros, kopott kártyalapok a kezében s az ajka szögletében ott füstölög az ő memfiszze.

Ekkor fal felé fordította fejét Barbacs-Kovács István, a nagy paraszt, kicsit sóhajtott és meghalt.

A PÉNZ VISSZAKACAG

I.

A bankvezér fölemelte fejét az ujságból, amelyet nagy tőzsdei betöréseinek hideg nyugalmával és lázas érdeklődésével olvasott, s becsengette titkárját:

— Mondja csak, fiam, — szólt a belépőhöz — hol is van pontosan az a Palm-Beach?

— Rögtön, elnök úr — mondta a titkár, kiment s pár pillanat múlva visszajött, kezében egy nyitott térkép-könyvvvel:

— Palm-Beach, elnök úr, Miami szomszédságában Florida délkeleti partján van, szemben a Bahama-szigetekkel, Cubától északra.

— Milyen könyv az a kezében?

— Kézi atlasz, elnök úr!

— Hagyja csak itt, — nyúlt utána mohón a bankvezér — köszönöm! Ne zavarjanak!

A titkár átadta a könyvet, meghajolt és kiment, de a maga után óvatosan behúzott párnás ajtó lassan csukódó résén át még látta, hogy a vezér maga elé vette a könyvet s a nagy tőzsdei csaták napjaiból ismert elszánt és kaján mosolyával belemerül Amerika térképének bámulásába.

A titkári előszobába eddigre már ketten is bejöttek, akik a vezér színe elé akartak járulni. Az egyik a Jobb Kéz, a másik a Szimat volt, ahogy már tudniillik a bank külön nyelve az igazgatót s a tőzsdei referenst nevezte.

— Be lehet menni az öreghez? — kérdezte a Szimat.

— Nem! — válaszolt a titkár kurtán.

— Ki van benn? — hangzott a Jobb Kéz szokásos szemrehányó hangú kérdése.

— Senki, igazgató úr, — mondta a titkár nyájasan — a vezér tanulmányoz valamit.

— Na, mit tanulmányoz, na!? — ripakodott a Jobb Kéz a titkárra.

A titkár egy pillantig habozott, aztán, mivel fogalma sem volt róla, hogy a vezér mit tanulmányoz, hirtelen kitalált valamit s kellő nagyképűséggel fel is találta nyomban:

— A Palm-Beach kérdést, igazgató úr!

A Jobb Kéz, akinek természetesen szintén semmi fogalma sem volt a nemlétező kérdésről, felhúzott szemöldökkel bólintott:

— Érdekes!

— Inkább magától értetődő! — mondta nyugodtan a Szimat — majd később visszajövök — s kisietett a szobából.

A Jobb Kéz és a titkár meglepetten néztek utána, aztán, mintha a világ legtermészetesebb ügyéről lenne szó, nem firtatták tovább s másról kezdtek beszélni.

Öt perc múlva a Jobb Kéz lassan fölkelt, unottan szól:

— Megyek átnézni a napi póstámat — és unottan kilépdelt, de a folyosón meggyorsította lépteit, szinte rohant, a Szimat szobája elé érve lassított és hanyagul nyitott be:

— Mit csinálsz?

— Semmi különöset — morgott a Szimat egy izgatottan keresztül-kasul írt számjegy-csatatétről emelve fel fejét.

— Mondd, jók az öngyújtók? Százhusz darabot vettem a személyzet számára. Mert ha nem jók, visszadom az egész szállítmányt. Murai máson is kereshet. Utóvégre tíz pengő darabja.

— Ne-em! Jók! Egész jók! — szólt vidáman a Szimat.

A Jobb Kéz most lecsapott rá, szigorúan és gonoszul:

— Mi van ezzel a Palm-Beach-csel?

A Szimat fölnézett rá, pillanat alatt átgondolta, hogy a Jobb Kéz a személyzeti ügyek legfőbb intőezze, tőle függ minden fizetés és külön juttatás, kezében tartja, nem húzhat vele ujjat, és sorsának megadva magát, melán beszélni kezdett:

— A Palm-Beach Mesterséges Sziget Építő Rt.-ről van szó. Új alakulat. Betonból, tudod, szigeteket építenek az óceánba, bungalók, kaszinó, miegymás. Palm-Beach kérdés nem lehet más, mint az, hogy a vezér ezt az új papírt tanulmányozza. Talán szándékai vannak vele. Mult héten volt ott az a tornádó, amely nagy pusztítást végzett, épületek dőltek össze, most újjáépítik, olvasom, jó tip lehet ez a sziget-építés, az amerikai makacs és ötletszerű, mint a gyerek, biztos, hogy az elején felverik ennek az új Rt.-nek papírjait, aztán elejtik, előbb hosszra, aztán besszre lehetne játszani, mert az első visszazuhanás után újra fel fog kicsit kapaszkodni, aztán kiszállni az egészből. A pengő, a holland forint és a dollár reciprok játéka miatt Amszterdamon keresztül kellene megcsinálni.

— Mennyivel?

— No, azért nem kell nyakig belemenni. Százezer pengővel.

— Nem látok fantáziát a dologban, kedvesem, — mondta unottan a Jobb Kéz, cigarettára gyújtott s elnézegette az asztalról felvett öngyújtót — azt hiszem, a rúgója nem elég erős, talán vissza is adom az egészet Murainak, na megyek a póstámat átnézni.

Ezzel kiunatkozott a Szimat szobájából s a folyosón visszaügetett a vezérhez, akire az előszobában éppen most segítette fel a kabátját a titkár.

— Te elmégy, Albert?

— El, igen — felelte, másra gondolva, a vezér. — Akarsz valamit?

— Ó, hát csak arról, amit te is... egy kis, hehe, tőzsde-dolog... már ki is eszeltem valamit, azt szeretném megbeszélni veled....

— Te oly kitűnő ember vagy...

— Elhalmozol — mosolygott a Jobb Kéz.

— A kisujjadban van az egész... Tudod mit? Csináld meg. És hagyj nekem békét, szervusz, jó napot — mondta rosszkedvűen a vezér és elment, de az ajtóból még visszaszólt a titkárhoz: — Szedjen össze nekem minden amerikai lapot, ahol Palm-Beachről van szó. Lakásomra küldeni még ma este.

— Rosszkedvű a vezér, vette észre, igazgató úr? — lépett közelebb szemtelen bizalmaskodással a titkár.

— Nem. Kissé fáradt. No, de ez így van nála minden agymegerőltetés után, és látja, titkár úr, nekünk már nem is kell beszélünk, egymás gondolataiban olvasunk. És e harmónia e ház prosperitásának alapja, jegyezze ezt meg magának, titkár úr!

A Jobb Kéz visszament a Szimathoz és fölényesen ezeket mondta :

— Beszéltem a gazdával. Éppen jött ki a szobájából, elment.

— Elment? — szólt csalódottan a Szimat. — Ejnye! Intézkedést kellett volna kérnem Palm-Beach-ről.

— Fölösleges. Kijött a szobából és ezt mondta nekem: »Kedves Hugókám! Palm-Beach Sziget Építő-t venni, fonton keresztül.« Tehát csináld meg, de Londonnal és ne Amszterdammal.

— Összeg?

— Marad. De mi ketten külön is beszállunk.

— Fele fele? Ötven? Jó lesz?

— Úgy, ahogy mondod!

— Rendben.

II.

A vezér másnap hirtelen elutazott.

Nem bírta tovább.

— Ki kell szellőztetnem belőlem ezt a lidércnyomást

— morfondírozott magában álmatlanul a hálókocsiban.

— Milyen sátáni útjai vannak a sorsnak!... Mabel, szegény kis lány!... Az enyém nem akart lenni... És most... Rettentő elképzelni is... az összeroncsolt drága kis testet emeletmagas tajtékzó hullám söpri ki a mélybe... És most aztán egészen vége... nincs... nihil!

Két hét múlva jött vissza, némileg megnyugodva, de komoran. Idegeit azonban kártya, ital és nő kissé elernyesztették. Felejtett, mert felejteni akart. Itthon aztán beleveti magát a munkába s újra rendben lesz minden.

Egymás után nézte át az elébe terjesztett iratokat a távollétében történt dolgokról. A tőzsdei üzletek felsorolásából szemébe ugrott és szíven ütötte ez a szó: Palm-Beach s mellette a nyereség: 50.000 pengő.

— A Sátán játszik velem? — kiáltotta s tenyerével nyomott le egyszerre minden csengőt.

Az egész elnöki osztály felbolydult, a titkár ugrott, száguldott, kiáltott, csöngetett, s pár perc múlva a tőzsdei referens kifulladásra, vörösen rohant be a vezérhez:

— Parancs?!

— Mi ez a Palm-Beach ötven?

— Elnök úr, kérem, a Palm-Beach Mesterséges Sziget Építő rt. papírok kedvező vételével és eladásával elért nettó nyereség!

— Ki diszponált?

— Az elnök úr, az igazgató úr...

— Az igazgató úr? Úgy?

— Én azt hittem...

— Maga ne higgyen semmit. Kapott tőlem írásbeli diszpozíciót?

— Nem, elnök úr.

— Eladni, kidobni a házból, ezt a nevet sem akarom többet hallani, a nevet se, érti? Köszönöm! Szóljon kint, kéretem az igazgató urat.

A Szimat zavartan hátrált ki a vezér haragvó színe elől.

— Tiszta téboly! Tiszta téboly! — morogta, míg keresztül osont a titkári előszobán.

A Jobb Kéz egy álló óráig volt bent a vezérnél. A vezér pedig az igazgató távozása után leroskadt székébe s elrévülő szeme előtt puhán, kínzón elkezdett peregni — kép kép után — a mult:

...a nagy háborút követő fegyverszünet után meg-

jelent a bankban egy fiúslábú, gyermekarcú, asszonyos-keblű szőke angol leány, aki Sarraíl balkáni seregénél megsebesült jegyesét kereste hiába Belgrádban, most Budapesten van, utolsó ötfontosát akarja beváltani és állás után szeretne nézni. Miss Mabel Symons. Maga mellé veszi titkárnőnek, az antant-tisztekkel akkor üzleteket lehetett lebonyolítani. Két hét múlva a szeretője lett. Ártatlan volt. És több csók nem követte az elsőt, mert levél jött Angliából a vőlegényétől, hogy levitték Gallipoliba és onnan kórházhajón szállították haza. A vőlegény fűszerességé a Cityben. Mabel csókolta, sírt az ölében, ment vele vacsorázni, táncolni, de többé nem lett az övé. Egy este az előkelő szálló táncos halljában odajött hozzájuk a szálló igazgatója. Csúnya, szerény, szemüveges fiú. Elegáns. Artúr. Két hét múlva meséli Mabel, hogy Artúr megkérte a kezét. Mabelt hirtelen elviszi Zell am See-be. Éjszakai sétáról jönnek a tó partján. Mabel pár lépéssel előtte. Megáll. Eléri. Mabel hátra hajtja fejét az ő vállára, ferdén nyújtja csókját s valami félelmes mosoly villan az ajkán: »Mondd, Albert, kihez menjek feleségül? A szállodához vagy a fűszereshez?« Nem mondta, de gondolta: »...vagy hozzád, Albert?« S ekkor ő megijedt. Ki ez a Mabel Symons? Egy senki londoni leány. Viheti-e a miniszterelnökhöz estélyre? Meghívják-e, ha ez a kis gépíróleány lesz a felesége? Nem! És a család! Alberti Alberty Albert gögös családja. Mit szólna hozzá? Nem, itt nem lesz »mese az írógépről«. És hirtelen beszélni kezdett, lázasan ölelte ott a leányt a parton, unszolta, durva volt, könyörgött! Erotikus szavakkal az érzékeit akarta felkorbácsolni és beszélt, nem engedi a fűszereshez a szegénységbe, 50.000 pengővel kiházásítja, látni se akarja többet, pedig az övé minden szerelme; menjen a szállodás-

hoz, van itt egy amerikai tiszt, a palm-beachi szálloda részvénytársaság igazgatója, menjen szállodaigazgatónak Palm-Beachbe Artúr, vigye oda Mabelt holnap, de ma, ma, legyen az övé utoljára. És sose felejtí el Mabelnek torz kacagását, torz arcát, torz felajánlkozását ott a tóparton, éjjel, ezt az éjjelt, amikor végre egészen az övé volt s ezzel egyúttal egészen, örökre el is vesztette, akkor, amikor érezte, hogy élete örökre Mabelhez láncolódott. Ahogy visszaértek a szállóba, még az étterembe mentek egy üveg búcsú-pezsűt meginni. Sürgetésére kiállította a csekket 50.000 pengőről. Míg ő aztán megfürdött, hogy később átmenjen Mabel szobájába, Mabel a szálló autóját kibérelte és elment. Nem lehetett mást tenni, a reggeli vonattal utánautazott. Nem tudta megtalálni egész Pesten. Artúr is eltűnt. Elutazott, mondták, a menyasszonyával. Minden kutatás hiábavaló volt. Pedig dühöngve szenvedett minden érzéke a leány után. Most már el is vette volna feleségül. Mindegy lett volna minden! Csak Mabel az övé legyen! Semmi. Semmi. Egy hónap múlva levelezőlap Párizsból: »Gratuláljon, asszony vagyok! Mabel.« Még egy hónap múlva levelezőlap Palm-Beachból: »Ict vagyunk, Isten vele örökre! M.« S aztán semmi, semmi és évek, évek. Nem felejtette. Éjszakánként gerincébe vágott a kín és most jön egy tornádó, elsepri a szállót a tenger partjáról, szökőár beviszi a roncsokat a mély vízbe, hatvankét halott, az amerikai lap halállistáján: Artúr Kisch szállóigazgató és felesége, Mabel Symons, 34 éves... S amikor a térkép fölé hajol... Palm-Beach... hol is van pontosan Palm-Beach?... az ördög elkapja ezt a szót, a titkár fülébe ülteti, hazug ajkak, hazug szívek, hazug agyak bedobják a tőzsde sátáni üstjébe... és a halott Mabel visszadobja megbecstelenítőjének arcába

az 50.000 pengő csókpénzt: »Nem kell!«... s a pénz visszakacag a sírból!

A vezér felriadt. Ki kacagott ilyen szívtépően éleset? Elsimított homlokán. Szivarra gyújtott és becsengette a titkárt:

— Egy pohár vizet kérek s a déli árfolyamokat!

KÉT FINOM ÚR

A sötét lépcsőház második emeletén tétovázva állt meg egy testes úr az első számú ajtó előtt. Körülnézett; egy pillantás maga alá az üres lépcsőkre, egy másik jobbra a vaskorlátos, vörösmárvány, üres, nyílt folyosóra, egy bizonytalan önmagába tekintés lehajtott fejjel s már meg akarta nyomni a csengő gombját, amikor az ajtó minden előzetes nesz, lépések zaja nélkül hirtelen kinyílt, s egy másik testes úr lépett ki rajta.

Szemük összevillant. Az érkező fején átsuhant egy név: — Nini, Károly! — A távozó ezt gondolta: — Ó, ez a Józsi. — Aztán a távozó lesietett a lépcsőn. Az érkező várt egy kicsit, aztán csöngetett s a félig nyíló ajtón árnyékszerűen bevonult. A távozó az első emeleten hallotta a becsukódó ajtó zára nyelvének kattanását.

Egy óra mulva Józsi szintén távozott a hallgatólag lakásból s mialatt lefelé haladt a lépcsőn, ezt gondolta:

— Meglepő! Nem hittem volna Károlyról, utóvégre is az ő közéleti helyzete... De bizonyára ő is ezt gondolta rólam. Bosszantó véletlen. Huszonkét éves barátság köt össze bennünket, egy sötét télutói délután találkoztunk egy idegen küszöbön, s úgy teszünk, mintha nem

ismernénk egymást. Most hat óra, mindennapi kávéházi találkozásunk ideje. Károly már ott is ül a Miramare-kávéházban törzsasztalunknál és engem vár. Ma azonban nem megyek oda, kellemetlen lenne a kimagyarázkodás. Majd itt a környéken uzsonnázom meg egy kis kávéházban, utána sétálok egy nagyot s úgy megyek haza.

Józsi úgy lépett ki az uccára, mint egy billiárd-golyó, amely ellenütést kapott gurulása közben: nyílegyenesen ment a kapunak, s túljutva rajta, pontos derékszögben balra fordult, mintha csak elhaladt volna a kapu előtt, amelyen valójában kilépett. Alig haladt húsz métert, amikor egy kellemes külsejű, jobb kis kávéház ablaka tűnt szemébe, megnézte a felírást: Wigwam-kávéház, és gyorsan belépett. A legtávolibb sarok felé tartott a csinos piros-fehér abroszokkal borított kis asztalok, nagy, piros-fehér karosszékek között. Sajnos, a sarokasztalnál már ült valaki. Újságot olvasott. A léptek zajára felnézett. Károly volt!

Mingyárt meg is szólalt:

— Úgy látszik, bújunk egymás elől! Most már csak ülj le! Pincér, még egy kávé, olyat mint nekem.

— És tíz deka füstölt nyelvet egészben — mondta a pincérnek Józsi.

— Te nem szoktál ilyen bő uzsonnát enni. Igaz, különben, én is ettem, szokásom ellenére, tíz deka sonkát egészben...

Egyszerre nevettek el magukat huncutul, kétségbeesve és szégyenkezve.

Józsi uzsonnázott, Károly hallgatva nézte szivarja oszladozó nehéz füstjét.

Mikor Józsi is szivarra gyujtott, Károly megszólalt:

— Úgy látszik, a kimagyarázkodás elkerülhetetlen.

Ez-
éket
men
bur
pén
Meg
egy
mél
lend

köm
vala
lett
sok
Jua
vilá
hol

titk
tam

voln
boss
hán
én,
Évt
való
Nyá
előt
ism
Aris
feje

Ez lenne az első titok, amely bizalmas barátságunkba éket ver. Nyilvánvaló, hogy mind a ketten esetek vagyunk, mert másként angol posztóinkba, francia selyemingeinkbe burkoltan nem kerestük volna fel mind a ketten azt a jópénzért barátságos lakást: Egyébként mit szólsz hozzá? Meglehetősen, ugy-e? Az én esetem, agglegény vagyok, elég egyszerű, bár sziruposan émelygős. El tudsz te engem, méltósággal, hivatalommal, fehér kamásnimmal, kilencven kilómmal képzelni, mint Rómeót? Pedig az vagyok.

Tizennyolc éves koromban beleszerettem akkori főnököm, a gróf leányába, a legzüllöttebb kis szendébe, akivel valaha találkoztam. Feleségül akartam venni, a szeretőm lett. Pont három hónapra, amelyből egyet az osztrák havasokban, egyet Párizsban s egyet a Rivierán töltöttünk el Juan-les-Pins-ben, ami akkor még nem volt az a nagyvilági hely, ami most. Aztán kiadta az utamat, máról holnapra, ok nélkül. Azóta az ő csókjának ízét keresem — hiába. Ezért lettem titkos szoknyavadász. No igen, a titkosság az állásom miatt van. Mit csináljak? Hozzászoktam, mint a szivarozáshoz. Így élek negyven éve.

Ezt nem tudtam. Ez érdekes. Nem is gondoltam volna — mondta Józsi élénken s némi elismeréssel, aztán bosszankodás felhője vonult homlokára és csupa szemrehányás volt minden szava, amint beszélni kezdett: — De én, barátom, én hogy jutottam ehhez az aljassághoz! Évtizedekig volt egy barátnőm, nem a mi köreinkből való, polgárasszony. Kedves, megszokott, szinte feleség. Nyáron, tudod, együtt szoktunk utazgatni. Két évvel ezelőtt... emlékszel arra a híres gardenpartyra... megismerkedtem Júliával. Harmincéves volt, én ötvennyolc. Arisztokrata lány, csak úgy áradt belőle az erotika s vén fejem-szívem magától kigyulladt, mint a szénaboglya, ha

sokáig süti a nap. Nem belebolondultam, hanem éhes lettem rá. Elvettem feleségül, tudod. De azt nem tudod, hogy azért, hogy jóllakassam újra felébredt érzéseimet. Nos, barátom, Júlia szeret szépen öltözködni, golfozni, színházban ülni, mulatóhelyen kis pezsgő-mámmal néger zenére táncolni, mindig nagy társaság központján ragyogni, csak egyet nem szeret, a szerelmet. Ne íjedj meg, nem vagyok nevetséges alak, szarvakkal, nem. Júlia maga a kolostori tisztesség, sajnos, otthon is... A magánnyomozó iroda is tanusítja. Ne ne vess! Mikor először tapasztaltam csókja hidegségét, azt hittem, amit minden rendes regényalak az én helyzetemben, hogy megcsal, van valakije. Hát, nincs senkije rajtam kívül, s én se nagyon kellek neki.

Engedelmes feleség! Tudod, milyen szörnyű ez a kifejezés, s még szörnyűbb, amit jelent? Én egyideig harcoltam, megpróbáltam felébreszteni a Madonnában a Messalinát, mint, ha jól emlékszem, Balzac mondja valahol. Olyan csodálkozva nézett rám ilyenkor Júlia, mintha kínaiul kértem volna még egy cukrot a teámba. Aztán magamon próbáltam változtatni. Fékezni magam. Torna, hideg víz, vívás, lovaglás. Eredmény? Csak éhesebb lettem minden tekintetben. Végül is, öregem, megalkudtam. Bujkálók a homályos pesti délutánokban s éjjel a mulatóhelyeken igen kellemesen táncolok Júliával, aki — és most kacag bele a dologba az ördög! — azóta még jobban szeret, mert szeret s mindig is szeretett, persze, csak éteri rajongással. Voilà! — mondaná az ördög.

A két finom úr gondolkozva ütögette teljesen hamutlanná szivarja égő fejét az asztali karimás üvegtányéron. Sokáig hallgattak.

— A te napod ott mindig szerda? — kérdezte végül Károly.

— Rendesen.

— Akkor én áteszem a magamét csütörtökre — döntött Károly előzékenyen.

— Kérlek! — mondta nagyúri büszkén udvarias köszönettel Józsi. — De nekem is lenne egy kérdésem... Az enyémet Totónak hívják...

— Nincs semmi baj. Az enyém: Lulu.

— Brávó! Kellemetlen lett volna...

S a két úr igaz barátsággal, zavartan, részvétellel fogott kezét.

CSEKÉLY HÚSZ ÉV

Rikoltottak a plakátok minden uccasarkon. Szamos-szállás nagy események elé néz: Bükhy Paula húsz eszten-dei diadalmas távollét után egyetlen estére visszatér abba a városba, ahonnan csodálatos pályája elindult, hogy el-játssza híres szerepét, a »Szép Heléná«-t.

Vénkövy Kálmán, jellem- és apaszínész, egy ingben, alsónadrágban ül az ágya szélén, gondolkozva vakargatja borostás állát s közben, le-lehúnyva szemét, sűrűn bólogat: Biz úgy, a Póli... hm, hm!... húsz év! Hátratekint a gyűrött, szürkellő párnákra s maga sem akarja elhinni, hogy húsz évvel ezelőtt a kis Póli aranyszőke fejcskéje tulajdon ezen párnákon pihent majd egy évig minden éjjel... Egyet nyújtózik és visszafekszik, nézi a plafont, amely, mint puha dunyha még egyre gyűrődik, hullámozik kába szeme előtt: persze, sokat ivott az éjjel. A gyomra úgy változtatja folyton helyzetét, mint egy nyugtalanul alvó kutya; a szíve tompa szinkopákat kopog; a fejében mintha ár és apály hullámozna. ... Nem megy fel a szín-házhoz ma délelőtt: próbája nincs és fél a találkozástól. Majd este... Nézi az előadást s egyik felvonás alatt aztán bekopog Póli öltözőjébe.

Ezt az elhatározást hatszor-hétszer megforgatta, megvitatta, helybenhagyta magában s mielőtt egészen elöntötte volna a szájából leszivárgó keserűség a szívét, álomba kábult.

Késő délután ébredt, mogorván, kétségbeesetten:

— Hát mi történt velem álomban, mi? hogy így nekiszontyolodtam? — morgott békétlenül. — Hahó! Kvarekné, szipirtyók gyöngye, »tekints be csak s szemközt beszélj. Ha nem: fegyvertelen bár, öklömmel leütlek«... Kvarekné, lábvizet!

— Hallam! — kondult egy női bariton a konyhában s nem sokra rá bejött a szobába az örmény gazdasszony a lavór forró vízzel. — Itt vagyak, de ügyeljen, ne legyen minden csuranvizes.

— Jól van Kvarekné, »de Jago tudja jól, hogy csalfa volt és százszoros parázna e Cassióval«.

Kvarekné fogatlan száját széthúzó mosollyal nézte a művész urat, akinek ilyes tréfás beszédeit már tizedik éve hallgatja mindig örömmel.

— »Úgy fessetek le: mint ki nem okos, de hő szerelmű«... hipp, de forró ez a víz... »de hő szerelmű«... volt, csak volt, Kvarekné, ezelőtt húsz évvel... ünnepi palástomat készítsd elő, szipirtyó, »a herceg vár, valami fontos államügy parancsol hozzá sietnem«... na, mit bámul? a jobbik ruhámat adja ide, a kabátról hiányzik egy gomb, varrjon rá egyet, ám ne nadrággombot, jó Brabantio!

Vénkövy Kálmán gondosan megborotválkozott, megmosdott, felöltözött, kemény gallért tett, amelyre azt a fekete csokrot kötötte, amelyet a »Pombiquet-család«-ban szokott viselni s elment a színházhoz.

— Szervusz, Vénkövy, láttad már a Pólit? — fogadta a színészudvaron a karmester.

Vénkövy fölényesen válaszolt :

— Nem.

— Jó estét, Kálmánka, beszélt már Pólival? — libent eléje az a pesti kölyöklány, aki mint naíva díszíté a szamosszállási színház csarnokát.

— Ne-em! — szólt Vénkövy megvetően.

Persze, ez a ronda trupp, ezek mind tudják a húsz év előtti történetet s most egy szentimentális találkozási cirkuszt várnak, a nyavalyások... Eh, átmegyek a kiskocsmába darabkezdésig, ne legyek itt ezeknek panoráma!

S már ment volna, amikor egy nagy szürke autó zúgott elő hirtelen a kisuccából a színészbejáró elé. Fölemelkedett benne egy csodaszép nő. Sötét sisak-kalapja alól kiaranylott két pubi-fürt. Könnyű világos nyári prémkabát úgy símult rajta, mintha semmi sem lett volna alatta. Selyemharisnya két karcsú, feszes villanás. Lábán kígyóbőr-cipő. Szeme: Madonna; szája: Messalina s arcán a jólét és a legjobb párizsi kozmetikusok pírja. Harminchat éves, de huszonötnek látszik.

Vénkövy fejbúbig kiáradt homlokán összeszaladtak a ráncok, vöröshéjú szemét elöntötte a könny, megnyúlt arcában görcsösen rángott egy ideg, bal halántéka alatt szabályosan vörös folt gyúlt és kötélcsomóvá aszott nyakán izgatottan járt fel s alá ádámcsutkájának kis liftje.

— Jó estét, jó estét! — bólogatott és mosolygott a művésznő, aki kiszállva, egy pillanat múlva észrevette, hogy a bejáró előtt ácsorgók mind egy hórihorgas, csapott vállú, kopott alakra pillantgatnak sűrűn.

A hórihorgas arcán boldog vigyorgás és hülye kétségbeesés csatázik.

A művésznő kisére összevonta két sötét szemöldökének hibátlan ívét s a sok férfi-kézen megfordult nő biztos em-

lékezetével rögtön felismerte a ripacs-roncsban hajdani első kedvesét.

Túlzott barátsággal mosolyodott el:

— Kálmiki! (Ezzel a névvel becézte húsz évvel ezelőtt.) Te édes, drága jó öreg Kálmikim! — s ölelésre tárt karral indult feléje — hát csókolj meg öreg bolondom, hogy vagy? jaj de örülök, hogy látlak, édes egy jó pajtim — s miután kétszer arcon csókolta, a meghatódás illő könnyecskéit elpeccentette balkeze kesztyűs kisujjával a szeme alól.

— Hát te hogy vagy, Póli?! — kérdezte maflán, remegő hangon az élet viharában mosogatóronggyá paskolt hajdani deli Othello.

— Megvagyok, fiam... gyere be majd az öltözőbe, beszélgetünk, most sietek, öltözni kell, pá, pá, Kálmiki — s a tünemény elenyészett.

Egy mogorva Cato-kórlista odalépett a színészhez:

— Vénkövy úr, pirosfestékes lett az arca, türülje le!

Othello végigmérte Catót s felrózsálló félarcával szó nélkül elsietett.

A kis kocsmában bevágott két spriccert s visszajött, mert szólt a csengő: kezdődik az előadás.

... Milyen remek még most is az alakja — morfondírozott Vénkövy a sötét nézőtér utolsó sorában, ahol együtt ült a társulat drámai tagjaival — nem hízott el, dereka karcsú, csípője, melle a húsz évvel ezelőtti, pedig... pedig... erre nem jó gondolni... Pesttől Londonig hányan ölelték... s mi haszna, hogy ő, Vénkövy Kálmán volt első az életében... Kis aranypihész madárka volt akkor, tizenhatéves, egy aranyműves árvája... hogy csattogott a hangja!... magához vette, tanította, óvta, féltette addig-addig, míg egyszer csak magáévá nem tette...

a csókja ! annyi tenger rossz, savanyú boron át, amit húsz év alatt megivott, ma is érzi az ízét... Anteusza volt ennek az aranyszőke csöpikének s hogy áradtak belőle Romeo tirádái... legszebb színészi sikere volt... nagy szerelem és nagy művész... aztán egyszer, félév se telt el, súgtak valamit neki a kulisszák között: igaz volt, hisz rajta is kapta őket a kelléktárban... aztán más férfi nevét említették s meg kellett győződnie, hogy az is igaz... mindenki! színészek után úri tacsók... a szeme előtt ült kocsiba, hogy a szőlőkbe menjen kettesben a polgármester fiával... akkor este pofozta meg először... új szerető és új verés, ezen a lányon nem lehetett változtatni... zokogott, csókolott, aztán megcsalt... egy félévig még bírta, aztán egy éjszaka kikergette az uccára... micsoda rémület volt másnap, hogy a csöpike a színházat is ott-hagyta... eltűnt az éjjel, elment a városból... ma sem tudja, egyedül-e vagy más férfival... két évig semmit sem hallott róla... elkezdett inni, inni, csak inni... a Romeókból kikopott... Othello lett a legjobb szerepe... egyszer egy kis szőke dög Desdemonát csakugyan majdnem meg is fojtott a színpadon... csak Pólira kell néznie most és összehasonlítani magát vele: nyilvánvaló, hogy a tehetségét elitta; most a doget játssza Othellóban: »A török hatalmas készülétekkel indult Cyprus felé. Othello, te ismered a hely erejét...«... nem hallottak róla két évig semmit, aztán egyszerre új operettcsillag nevét kezdték harsonázni a pesti lapok: Bükhy Paula... főherceget emlegettek a nevével együtt és Párizsba is elvitték játszani... siker!... milyen furcsa és gyötrő mindez... és ő ki?... »Ha nincs remény s segíteni nem lehet: hát mögé dobjuk a keserveket!«... marha doge, ezt mondja az állat... »mult bánaton búsulni annyi, mint szerezni a

leélthez újra kint«... ki ő?... egy lottyadt ripacs...

Húsz év borbátemetett keserősége akart kibuggyanni a torkán. Ezt nem bírja tovább!

A színpadon éppen a hülyeség színpadművészeti remeke mekegte halk zenekísérettel:

— Én va—gyok Hele—nának... akkirály—nénak a... fér—je... Mene—lausz... a fér—je Me—nelausz...

Vénkövy hirtelen fölkelt és kisietett a színházból.

Másnap délben találták meg tökrészezen a marhapiac árkában.

POST EQUITUM SEDET...

A hangja, mint valami vízözönelőtti szörnyű óriás állat bömbölése: rekedten töfögő ugatás; rohanó kúszásában úgy zötyög, mint az ügető bivaly: hullámozva ugrál válla és fara. Ez a motorkerékpár. A nyergén hegyes-szögbe húzott lábbal úgy kuporog a hajlotthátú vezető, mint finisre vágatató lova nyakában a zsoké. S mögötte, a hátsó kerék fölé szerelt második nyergen kétfelé ollózott, térden felül kivillanó világosharisnyás lábbal rendszerint a nő, mint az elmaradhatatlan végzet.

Ha a pesti uccán elrobogásuk után szalajtom pillantásomat, valami furcsa érzés remeg mindig belém: csókvágy és rémület, mert erotika és halálveszedelem robog el velük előttem. Post equitem sedet atra cura... — mondom ilyenkor magamban — sötét gond ül a lovas mögött a nyeregben... s eljátszom a szavakkal, a motorugatásban rohanók elképzelt életével; a feleségét viszi, a szeretőjét, a férfivállalkozások mögül elmaradhatatlan nőt, alkalmi barátnőt talán, a nőt, akiért rohanunk, a nőt, akitől — hiú kísérlet! — elrohannánk. Merész vállalkozásoknak száguldunk neki az élet országútjain, sorsunk kormányja a kezünkben s talán nem is tudjuk, hogy visszük, hogy mindenüvé ma-

gunkkal visszük csókos multunkat, a mögöttünk kuporgó Nőt... Egy modern Holbein, új szimbolum, változata a régi haláltáncnak. Ha rajzolni tudnék, meg is csinálnám... Holbein csontemberét kurta szoknyában, halálfején egy divatos harang-kalappal, amint a motoros mögött ül, akinek vállára nyugtatja hosszú csontkezét... sedet atra cura... ott ül mögötte a fekete dőbbszet: a halálvesze-delem, a halálé, amelyet nő hoz reánk s a halálé, amelybe mi rohanunk férfi-vakságunkban.

Hogy s miért jutott eszembe ez a haláltánc-ötlet valamikor, nem tudom. De hogy tegnap ott voltam a szanatóriumban Bandi barátom látogatásán, aki motorkerékpárjáról lezuhantában majdnem halálra zúzta magát a füredi országúton jó két hete — boszorkányos mód kiteljesült bennem ez az egész bolondság és rajta ül minden gondolatomon, mint egy lidércnyomás.

Köröskörül pólyált óriás fehér fejjel ott ült a szanatóriumi ágyban Bandi és — nála különös! — rózsafüzért pörgetett ujjai között. Mikor beléptem hozzá és látta meg-lepett pillantásomat, nem rejtette el, mint újdonsült buzgók szokták, hanem lázas szeméből mosolyt csillantva a sarokban ülő apáca felé, ezzel üdvözölt:

— Szervusz!... Igen, új rózsafüzérem van, a kedves nővér ajándéka... Hogy vagy?

Elnevettem magam:

— Én, fiam, csak megvagyok, de azért jöttem, hogy megtudjam, te hogyan érzed magad.

— Ó, most már sokkal jobban, hála a főorvos úrnak s a kedves nővér gondoskodásának...

Önkéntelenül körülnéztem, hol van Jutka, a felesége, ez a különös kis deszkamellű, vékonycsípőjű, karcsúlábú, vánnyadt vonásokkal sápadt arcbőrű, kiálló pofacsontú,

mély üreges nagyszemű kis fekete nőcske, akihez minden volt az ura, csak hű nem, aki hol kétségbeesett megadással, hol pajtáskodó nem-látással, hol zajos jeleneteket rendező makacs féltékenykedéssel tűrte Bandi rakétázó érdeklődését idegen nők iránt. Sosem lehetett tudni, mikor fejezi be együttélésüket valami vígjátéki rajtakapatás vagy drámai bosszú.

Bandi, mintha megérezte volna a pillantásomban bujkáló kérdést, szinte sietett rá válaszolni:

— Jutka drága a városba ment, hoz nekem valamit, azt hiszem, fínom cigarettát.

S olyan meleg, szerelmes fény csillant fel Bandi szemében, hogy én arcomon már talán kissé bosszantó kíváncsi csodálkozással fordulhattam feléje, mert mosolyogva, erősködve ismételte:

— Igen, Jutka, a drága...

Ebben a pillanatban a kedves nővér azzal a mások bizalmas közlései iránt való ösztönös figyelemmel, amelyet csak apácáknál és katolikus papoknál látni, halkán fölkelte és szó nélkül kiment a szobából.

Bandi hálás mosollyal nézett utána. S aztán, ahogy az ajtó becsukódott, gyors mozdulattal az éjjeliszekrényre tette az olvasót, kinyújtott karral kezem után nyúlt s nagyon komolyan így szólt:

— El kell neked mondanom mindent. És akkor nem fogsz csodálkozni. Három hónappal ezelőtt szerelembbe keveredtem a feleségem egy régi barátnőjével. Fölkorba-csolta a véretem, a fantáziámat. Szőke nő, akinél az ember a testen keresztül jut el a lélekhez. A feleségem fekete, szóval azok közül a nők közül való, akiknél csak a lelken keresztül juthatunk el, ha egyáltalán eljutunk, a testhez... a teljes boldogsághoz. A szőkéknél a csók, egymáshoz

rakva, biztos lépcső a maradéktalan együtthangzáshoz. A barnákkal előbb sátort kell verni egymáshoz szabdalt lelkeinkből — tervezett csókunk fölé. Szóval — mit fejtessem tovább ezt az ördögi tételt? — belebolondultam. Szomjaztam rá, mint a vízre és majd megfulladtam nélküle, mint a levegő nélkül. Egy hónapig tartott ez a viharos boldogság, egyre több boldogság, egyre kevesebb vihar. Aztán el kellett utaznia a Balaton mellé, a villájukba. Az urával... Van két gyereke is... Igen, ocsmányság, de mit csináljak?

— Különben is, most már vége s ne hidd, hogy azért mondom el, hogy gyönyörködjem bűnömben. Az elutazását követő szombaton, délután, fölkaptam a motorbiciklire, magam mögé ültettem Jutkát és lerobogtunk a Balatonhoz. Valami ürüggyel persze: nyári lakást nézni, mit tudom én... Persze nem engedtek vissza alkonyatban — erre számítottam! — ott vacsoráztunk, ott töltöttük az éjszakát. Azt nem is mondom el, hogy Jutkával közös szobánkból kilopózva, milyen ravaszsággal, alattomosággal és vakmerőséggel szereztem meg azt a viharos negyedórát, amelyben az az asszony újra enyém volt... Aztán egy tiszta vasárnap délelőtt: mindnyájan együtt, ártatlan időtöltésben. Ebéd. Délután vissza a motorbiciklin kettesben, Jutkával.

— Persze most már meghívtak jövő szombatra, egész rendesen. Erre is számítottam... A feleségem nagyon szereti az erdőt-mezőt s rögeszméje, hogy nekem sok szabad-levegő kell. Szívesen jött hát. Igen ám, de másodszor megrendezni egy olyan éjszakai találkozást, hihetetlen agymunka. Az ember már ismeri a ház életének lüktetését, tudja, mi mikor van, s már nem olyan vakmerő. A pillanat szülte ravaszság egyszer — először! — eredményhez segített, de másodszor talán neked kell előkészítened ezt a

pillanatot, sokszor erőszakkal, ami már feltűnő lehet. S ha rendszert csinálsz e pillanatok előkészítéséből, a rendszert már más is észreveszi. Át kell csoportosítanod az időt, a helyet: éjfélután helyett a vacsoraelőtti koraestet kell venned, a hosszú folyosó ablakmélyedése helyett a könyvtárszobát. S kész hamar az idegesítő matematikád, hogy: egy szerencsés eshetőségre száz veszedelem esik. A veszedelem száz méter drótsövényt feszít eléd s csak egy ponton van rajta a kedvező eshetőség húsz centiméternyi rése, amelyen át lehet siklani a szeretődhez. De vissza is kell jönnöd s ezalatt a rés odább helyeződött talán... Idegtépő!

— De tudod, hogy van ilyenkor: a veszedelmektől s az attól való félelem, hogy minden vakmerőség, minden ravaszság ellenére sem lesz tiéd az a negyedóra, amelyért órákat gémberedsz zötyögő motorbicikliden feltüzelt fantáziával, dobogó szívvel az országút porában — ez a félelem életszükségletté teszi a lopott csókot, amely nélkül, úgy érzed, meg fog pattanni egy ér zakatoló agyadban s elpusztulsz...

— Ez a szombati lerobogás természetesen állandósult. Minden vasárnap azok vendégei voltunk. S valahogy kialakult a dolog: közvetlenül, hogy megérkeztünk, feleségem elvonult megfürdeni és átöltözni s én is... mondom, a megérkezést követő zavaros félóránál találkoztam azzal az asszonnyal... Aztán már minden ment a maga nyugodt útján békében, sőt tisztán visszaindulásunk percéig.

— Pontosan kellett azonban megérkeznünk, hogy minden kedvező körülmény összevágjon: a férj a plébánosnál kártyázik, a gyerekek a nevelőnővel kint sétálnak valahol a vízparton, a konyhaszemélyzet vacsorához készül, a szobalány feleségem körül van elfoglalva... Pontosan

csak általam tudott s csak nekem fontos percben kellett indulnunk Pestről: egy szalag, amely feleségem ruháján elszakadt, valaki, aki indulásunk előtt csöngetett be, egy defektus, az úton valami akadály, ezer nem vélt apróság veszélyeztethette azt a csókot... Oly ideges voltam mindig, a szívem hangosabban buffogott, mint a motor... s hajrá, a legnagyobb sebességgel neki az útnak!

Egy pillanatra itt elhallgatott Bandi; könyökét, amelyre támaszkodva felém fordult félfekvésben beszélt eddig, kihúzta maga alól, elfeküdt hanyatt s a mennyezeten követve dült tekintetével a rémség látomását, egész halkan így beszélt tovább:

— Azon a szombaton elkésve indultunk a feleségem egy váratlan látogatója miatt... egy félórát vártam az ebédlőben, teljesen felkészülve, sisak a kezemben... lihegő lélekzettel kísértem órám néma lapján a drága percek múlását... azok a szomszéd szobában vidáman csevegtek s egy felcsendülő kacajuktól valami babonás félelem állt a szívembe: ebben az ördög keze van vagy az Istené, aki már megelégette ezt a bűnös aljasságot és elhajszolja előlem a pótolhatatlan perceket... megmakacsodtam: azért se!... kivárom nyugodtan a barátnő távozását s majd behozom az úton a késést... végre ment... s mi indulhattunk...

— A szívem a gégémben dobogott... örült, de ravasz iramban vágattam, vigyázva, hogy embernek, akadálnak neki ne menjek, szekeret, autót szépen előzlek, mert tudtam, hogy a legkisebb baleset kell csak és vége a csóknak mára... száguldva nyeltem a kilométereket... minden baj, a legkisebb akadály nélkül... a szabad országút az enyém volt... És enyém lesz a csók — nevettem magamban... és ma sem tudom, hogy történt... az Isten ökle ütött le gépemről, ezt kell hinnem... egész síma úton...

egyszer csak hátranézek ... nem Jutka arca volt ... egy halálfej ... bubifrizurás halálfej ...

Lihegve hallgatott el itt Bandi, az éjjeli szekrényre nyúlt, fölmarkolta a rózsafűzért, szívéhez szorította s csakhamar megnyugodva folytatta:

— A következő pillanatban fölborultam. Jutka a vizesárok puha sarába esett, én fejjel az útra, a gép összetört. Egy arra haladó magánautó hozott mindkettőnket Pestre, ide, Jutka egy napig feküdt, horzsolások. Azt az asszonyt azóta nem láttam, nem is fogom látni.

Részvétellel nyúltam keze után. Bandi már nevetett:

— No, ne vigasztalj, teljesen megnyugodtam. Hanem a történet, egészen különös, úgy-e ... ezzel a látomással?

— Csakugyan — feleltem elgondolkozva ... s óvakodtam közölni vele holbeini ötletem ...

TALÁLKOZÁS

- Ó... Jónap... Kezét csókolom!
- Jónapot, Laci... Ne csak mondja, meg is csókolhatja...
- Milyen forró a keze, szinte perzseli a számat...
- 37.4... minden délután... tudja, mit jelent ez?
- Ó!
- Tüdőcsúcs... de igen!
- De nem veszedelmes?
- Mért mond, Laci, nekem ilyen közhelyet?
- Elég közhelyen találkozunk, fogorvos előszobájában...
- Ez a maga rendes fogorvosa, Laci?
- Igen, a magáé is?
- Igen, Laci. Nem tudtam.
- Én sem, Olga.
- Na végre, hogy kimondta a keresztnévemet. Félt tőle?
- Nem éppen!
- Mért mondja »éppen«?
- Tudja, Olga, húsz év után...
- Maga most is úgy nagyjából veszi a dolgokat, mint régen. Huszonkét éve nem láttuk egymást, Laci.

— Csakugyan, huszonkettő . . . De maga, úgy tudtam, Brüsszelben él.

— Egy hete vagyok Pesten, a gyerekemhez jöttem, aki itt van a nagymamájánál.

— Gyereke?

— Igen. Van egy fiam.

— Hogy hívják?

— Laci.

— Ez szép magától, Olga.

— Nem titkolom, maga után neveztem el, az első szerelmem után.

— Csak magán múlt . . .

— Most tesz szemrehányást? Mért nem akkor fogott meg a csuklómánál, maga elé rántott volna és rámivall: »Olga, mit akarsz tenni, örült vagy !? !«

— Szóval, túlságosan finom voltam?

— Utálatosan dsentlmen.

— Mi mást várt tőlem? Hiszen ismerhetett volna, együtt gyerekeskedtünk . . . meg . . . igen, meg kell mondanom: én belerokkantam . . .

— Én is . . . 37.4 . . . Maga nőtlen maradt?

— Ne-e-em. Dac-házasság.

— Eredmény?

— Egy leányka . . . egy elhanyagolt feleség . . . és krónikus gyomoridegesség . . .

— Igen, Laci, magának akkor is sok baja volt a gyomrával. Hogy hívják a kislányt?

— Hogy hívhatnák? Olgának.

— Ez szép magától, Laci.

— Nna ! Tudja, milyen jó annak a kis pocoknak azt mondani : »Mit csináltál már megint, Olga? Tönkre teszed

am,
em,
az életemet, Olga. Megbízhatatlan kis nő vagy te, Olga ! ...»
Eh ! kis szadizmus, mi?

— Érthető !

— Most azt mondja : érthető. De miért nem értett meg engem akkor? A jegyesem volt ...

— ...aki egy báli éjszakán beleszédült egy másik férfiba.

— Az vette el?

— Nem tudja komolyan, hogy kihez mentem feleségül?

első
— Nem ... nem ... nem akartam tudni semmit magáról.

— Gyerekkorunk óta tegeződtünk ...

— Hát ... nem akartam *rólad* tudni, rólad, érted?

— Annyira szeretted?

— Jó kérdés, a fogorvos előszobájában, huszonkét év mulva. Pocakot eresztettem, félig kopasz vagyok, félig ősz. Egyetemi tanár ... Azt tudja?

na,
da-
— Van egy dán kitüntetése. Kopenhágában épített valami kórházat, úgy-e?

— Igen. Kórház- és szanatóriumépítés a különös szakmám ... Olvastam minden regényét.

— Ne mondja !

— Kerestem a sorok között a mi multunkat ... soha semmi ... az emlékemtől is félt ... a bűntudat ...

és
— Könnyelmű voltam ... és vagyok.

— Egy nő, aki ezt bevallja ! ... Én is.

m-
— Keresem ... a boldogság ...

— Hát ott volt a keze ügyében ... ott voltam ...

— Most másodszor válok.

— Azért van most Pesten ...

— Igen, hat havi különélés ...

— Egy újabb férfi miatt?

- Sajnos !
 - Nem boldog?
 - Nem.
 - Ó, legyen nyugodt, én sem. Én is válok.
 - És új házasságunkba magunkkal visszük, én a kis Lacit, maga a kis Olgát.
 - Olgácska az anyjánál marad.
 - Szóval maga is egy másik nő miatt válik.
 - Én is keresem...
 - Mi már soha nem fogjuk megtalálni a boldogságot.
 - Sajnálja, Olga?
 - Sajnálom, Laci.
 - Ó, hogy ezt kimondta!!!
 - Hízeleg a hiúságának.
 - Elégtétel!
 - Huszonkét év múlva egy fogorvos előszobájában...
- Két roncs összetalálkozott.
- Ne sírjon, figyelnek ránk.

A fogorvos rendelőszobájának ajtaja nyílik. Egy komor öregúr lép ki rajta összeesett szájjal, úgy látszik, mind a két hamis fogsorát bent hagyta javítani. A fogorvos hosszú fehér vászonköpenyben, nagy fekete csontkeretes pápaszemmel, amely óriásira nagyítja két szürke szemét, várakozóan kihajol a félig nyitott ajtón. Senki sem mozdul. Egyesek Olgára néznek.

Olga, két gyors mozdulattal két szeméhez nyomva pillanatra zsebkendőjét, felugrik, kezét nyújtja a férfinak:

- Isten vele, Laci. Sok szerencsét.
- Isten legyen magával, Olga.

A fogorvos meghajolva, puha üdvözlésre készen tartott becses kezével várja a belépőt. Olga mögött becsukódik az ajtó.

A férfi az ablakhoz áll, hogy arcára csurgó könnyeit leplezze. Aztán a fogához nyúl, mintha nagyon fájna s óvatosan, észrevétlenül szétmázolja arcán a könnyeket. Sokáig nézi a szemközti ház ostoba eresztét. Bent a rendelőben szelíden duruzsol a villamos fűrógép. Csend. Acélszerszámok csörrennek üveg pohárban. Víz sustorog. Halk öblögetés bugyborékol. Csend. A rendelő ajtaja nyílik. Olga kilép. Udvarias körfejbólintással siet a kijárat felé. Zsebkendőjét hirtelen az arcára szorítja, lázas, riadt búcsúzó pillantást vet a férfira, aki tiszteletteljesen meghajol. Olga eltűnik. A férfi előkapja zsebkendőjét és szájára nyomva, újra az ablak felé fordul.

A többi varakozó izgatottan fészkelődni kezd, egymást nézi, mintha ezt mondaná: »Hogy ennek a két embernek hogy fájhat a foga, az valami rettenetes! És az a fogfúrás egyáltalában milyen szörnyű.«

Mondhatatlan idegességtől remeg az egész várószoba.

MÁRVÁNYMENYASSZONY

Egy férfi állt a halavány napsütésben a dombon, a nagy, poshadt víz felett.

Hosszú derekán tarka selyemvirágokkal kivarrt sárga bőrbekecs dudorodott, amely alól gyűrötten lógott kurta combjára a szennyes színű rojtos gatyája. Rézpitykével csillagos ég módjára volt kiverve puha piros szattyán csizmája. Két görbe lábát szilárdan megvetve az olvadástól még latyakos fűvön, csak állt és nézte az előtte terpeszkedő mozdulatlan vizet.

Két hosszú tollal ékes süvegét hátrataszította tar koponyáján, amelyről három befont üstök lógott alá; kettő oldalt, egy meg a tarkóján.

Ferdén maga mellé ütve a földre, kinyujtott jobbkezevel egy lófarkas kopját tartott. Balkezevel kis fekete mokány lova kantárszárát fogta.

Piszkos sárga arcában ravaszul húzódott parányira szúrós kis balszeme. Jobbszeme helyén összevisszametélt húscafatok vöröses forradása látszott. A forradás lenyúlt duzzadt ajkáig, amelynek jobb felén csak pár szál bajuszszőr merészkedett előbukkanni a szörnyű sebhelyen, mint letaposott vetésből néhány árva kalász.

Valami tót szekerce vágta rá ezt a csúf emléket fent, a medvés fenyvesekben, amikor, vagy tíz éve, megnyargalták azt a görbe országot.

— Gyün a kikelet, koma — szólt oda lovának, jövőendő gyönyörűségek elgondolásában megnyalva szája szélét.

Hát hogy is ne ! Vége a kuckóban ülésnek, itt a tavasz, ki a hadak útjára, napszállatnak, lesz idegen bor, idegen arany, idegen vér omlása !

A lova visszanézett rá szolgálatkészen, de bután.

— Nem érted, koma? — kérdezte a legény a lovát. Ravaszul elmosolyodott, hogy most mingyárt megérti a koma, miről van szó... és elkezdett csettintgetni a nyelvvel úgy, mint mikor visszafelényilazás közben egyre szilajabb vágatásra szokta ösztökélni a csatákon.

A ló leszegte fejét, föl vágta és nagyot nyerített.

— Ugyi, most már érted, koma? — röhögött a legény, egy szisszentéssel és egy marokrántással visszafogva az ágaskodó lovat.

Aztán ott álltak megint mozdulatlanul ló és lovas és nézték a Kikeletet jönni dél felől.

A nagy tó ott, ahol álltak, dombok sarkantyú karéjába szorult, de előttük délnek parttalanul veszett bele a lehajló égbe.

Ez volt az az idő, amikor a nemzetségek, a törzsek a vizek és mocsarak mellől, az áradás elől a dombokra vonultak barmaikkal nyárára. S Jutocsa a tó partjáról felkerekedett, családostul otthagyta a téli szállást és felkaptatott ide, a Knyáz-dombra. A szolgák ott hátul eszkábálták a nyári házakat, az apja elment a főbíróhoz, a horká-hoz valami ügyes-bajos dolgában a törzsnek, anyja meg a nénje a szekerekről szedették le a holmit, ő pedig kiállt lovával ide, a dombszélre és nézte jönni a tavaszt.

Neki semmije mása nem volt, csak ez: a távasz, a nyargalás, a harc, a rablás.

Harminc évvel ezelőtt született Jutocsa, a határokat, azaz a *nyék*-eket őrző törzs fia, mikor a törzsek leereszkedtek ide a Tisza—Duna tájára a nagy keleti hegyeken át, még ott a hegyekben született az asszonyok szekerén, egy gyöpös helyen, egy öreg tölgy alatt. Mi haszna, hogy akkor szép kölyök volt? Húszéves korában szemenvágta egy tót szekerce s azóta a lányok »Félbajusz«-nak csúfolták. Hiába volt annyi lova, hogy erdőt lehetett volna keríteni vele, nem tudott rajta asszonyt vásároltatni magának. Se asszony, se gyerek, csak idegen nő és idegen arany!

Idegen nő, fehér, kőházakban lakó! És arany! Sápadt, tiszta arany, kígyó, perec, pityke, kucsmaformájú sok arany, tálak, kupák, kések, láncok.

Azt nézte éppen, kikeletvárás ürügyével, a dombról az imént, hova is rejtse kincseit nyárára, míg ő odajár lován megnyargalni a kővárosokat nyugaton?

Arra balra, az ütköző nádas fölött meredek, homokos a part. Ilyen helyeken szoktak lenni a partba beásva azok a régi faragott kőteknők, amelyeknek súlyos födele alatt békén pihen az arany, ha senki se tudja, hogy ott van. De meg, ha tudja is, kőemberek, egész meg fél kőemberek laknak körülötte a földbe ásva feketén és némán. Nem mer azokhoz nyúlni elhalt ükapáit tisztelő magyar, mert fél a rontástól. Csak egy ilyen elszánt legény, egy ilyen kivert bika, aki nem fél az üregi kőemberektől se.

— Oda balra, ahhoz a homokparthoz megyünk el éjszaka, koma — zárta le a szemlélődést Jutocsa. Lóra lendült, megforgatta a kopóját s visszavágtatott a nyári szállásra.

Éjszaka aztán, amikor a hold vörös pófáját feltolta az

éget rongyosan borító felhők közé, azzal a nessel, hogy legénypajtásaihoz megy a berényi pagonyba, ellovagolt, de nem jobbra, Berény felé, hanem balra, a homokpart iránt.

Egy szakadékon lekaptatott s csakhamar elért a meredek homokpart alá. Leszállt, lovára béklyót vetett s a holdfényben kezdett fölfelé kúszni a homokfalon, kopóját bökdösve maga fölé s azon húzódkodva feljebb, ha gyökeret, bokrot éppen nem talált. Csizmája orrát csak belevágta a homokba s már meg tudott állni közben. Kincse ott lapult hátára vetett iszákjában.

Egy helyen aztán mélyen beleszaladt kopója a homokba.

— Ehe! — röhögött elégedetten. — Belül itt üres, itt van biztosan kőteknő.

Csizmájával körültagogatózott, hol vethetné meg a lábát, amikor egyszer csak keménységet érzett jobbtalpa alatt. Kicsit elkotorta a homokot a keménységről — nyilván kő, de milyen kerek kő — s hogy megbizonyosodjék, elbírja-e, teljes súlyával jobblábára nehezedett. A keménység körül lassan omladozni kezdett a homok, a kerek kő, mint egy leszegett fej, előrebukott kissé, egyre lejjebb hajolt s most hirtelen, nagy darab partot szakítva maga után, a kopjás legénnyel együtt lezuhant.

A kő nagyot buffant, a legény nyekkent s a kopja sziszegve fúródott lent a homokba.

Éktelen düh borult Jutocsa szemére. Talpraugrott, megragadta a kopját s tehetetlen haragjában úgy vágta a homokpartba, hogy sokáig lehetett hallani a rezgő nyél halk zengését.

Mi ez? Megvakult? Káprázik? Főlnézett a hold vörös félpofájára, rezesen ringó kötényére, amely a vízbe lógott az égről, szétnézett a dombokon, amelyek mint marhanyáj

sok tompora sötétlettek a sápadt sásszínű égen, látta a berényi pagonyban a legények távoli pásztortűzét, a tó vize feketén bújt a felhők rongyos sátora alá . . .

Itt van, ahova akart menni, ő van itt, Jutocsa, a Nyék törzs fia, itt a kopjája, fenn a homoküreg, amelynek oldala kiszakadt, mint egy sötét fogatlan száj tátong . . . de előtte, itt előtte, a homokon egy feketén rózsaszínű gyenge tagú kis összezsugorodott leányka térdel némán és mozdulatlanul.

Hm ! Hol a nagy kő, ami lezuhant alatta? Nincs sehol. Ez a leányka zuhant le? De hisz akkor ez a leányka kő !

Hangosan elkacagta magát. Amonnan a szakadék visszagurgulázta a kacagását.

— Egy kő-leányka kigurult a homokpartból ! — mondta hangosan. — Koma, — szólította a lovát — nézd csak a Jutocsát, mitől ijedt meg.

Megijedt? Megijedt a rosseb, de nem ő. Nézzük csak !

Odalépett a térdeplő lánykához. Maszatos arca szembenézett vele.

— Ennek az orra is megvan, egészen olyan, mint az élő — mormogta magában.

Hamar legázolt a tóhoz. Süvegében vizet hozott és tenyerének két-három mozdulatával lemosta a kis néma hideg márványarcot.

A szívverése is szinte elállt : egy olyan kedves, édes kis leányarcocska kínálta fehér ajkát, amelyet ő még nem látott soha.

De igen, ez csókot kínál.

Leült eléje a homokba és nézte : alacsony kis homloka van, duzzadó két pofikája, helyes kis orra, mosolygó szája, dús haja kemény kontyba fut össze hátul, válla törékenyen kerek, mellén két karja összehúzva, féltérden gubbaszt,

másik térdén a hold vörös fénye sejtelmes vöröses folt...,

Jutocsa tréfálni akart:

— Beszélj, kislány, ki vagy, mit akarsz tőlem?

De nyomban elhallgatott, mert hangja nagyon furcsán remegett a csöndes éjszakában.

Felugrott, újra leszaladt vízért kétszer-háromszor egymás után s aprólékos gonddal egészen tisztára mosta régi földtől, maszattól a szelíd márványleánykát, aki most már az övé. Nem kellett érte lovakat adni, nem kapott vele prémeket, de mégis az övé, az ő kis menyasszonya.

— Neste édes, drága csöpp Neste — becézte a neki legkedvesebb női névvel, mert az anyját is így hívták. Körüljárta, símogatta, bámulta s csöndesen nevetgélt magában a tűzvész színű fekete-vörös éjszakában. Egy pillanatra úgy érezte, felgyújtott kolostor lángol amott vörösen, füstjével feketére mázolja az alacsony eget s egy elrabolt lány térdel előtte, szelíd halált könyörögve. Elvigyorodott. Odalépett a leánykához, meg akarta fogni két kezét, hogy fölsegítse, hogy karcsú alakjában egészen kinyúlva lássa:

— Hoppla, lelkem! — biztatta a térdeplőt, aki azonban nem mozdult, csak nézett rá üres márvány szemével nyájasan és titokzatosan.

Jutocsa megijedt, odarohant kopjájához, kitépte a homokból, megforgatta feje fölött, hogy csak úgy süvített rajta a lófark és bőszyűlten nagyot ordított, mint aki harcra hívja maga ellen az egész ismert és ismeretlen világot.

De a világ is néma maradt, akár a márványmenyasszony.

És ekkor ebbe a vad, magános, sokat próbált, dacos és erőszakos szívbe olyan édes csöndesség szállt alá, mintha anyatejtől jóllakva csecsemőként pihegve pihenne el anyja

ölében. Édes csöndesség, zsongító ital, amitől nagy kedve kerekedett adni, csak adakozni, szétosztogatni aranyláncot, karkötőt, izmos markát, rebbenő szemét, döngető szívét, fűnek, lombnak, víznek, holdnak, szétosztogatni, szétomolni ebben a csodás éjszakában s köddé váltan, gazdag aranyködként szállni vissza keletnek. Szeretett volna gyujtogató csóvát eltaposni, megfeszített íjj húrját lassan elengedni, ütésre emelt hadi szekercét kegyelmezőn leejteni, jónak lenni, jónak ebben a mérhetetlen szépségben.

Ült, csak ült féléjszaka a márványmenyasszony előtt, mintha a lány álmát és a saját boldogságát őrizné.

Mikor aztán pirkadatot jelezve megszisszent a sás közt az első kígyó, viháncoló kölyök-halaktól kezdett bugybogni a sekélyes vize, madárfióka pipelt föl éhesen álmából, lassan fölkelt Jutocsa, keletnek fordult, ahonnan az ősei időtlen idők óta egyre csak jöttek, jöttek nyugatnak, így állt egy darabig szavak nélkül imádkozó lélekkel, aztán sarkon fordult hirtelen, hiányzó szemére vágta süvegét és szaporán, de nem sietve dolgozni kezdett.

Az üregben, fent a homokfalon, csakugyan volt egy kőkoporsó, amilyenekbe a magyarok előtt sok-sok évvel itt élt lepedőben járó, nyúzott képű régi urak temették halottaikat. Jutocsa jól ismerte ezeket a régi embereket, sok sírjukat megdúlta, sok kőlapon látta kifaragott alakjukat. Ez a kőteknő is üres volt, mint a legtöbb szokott lenni. Félre volt tolva fedője, jele annak, hogy ami kincs benne lehetett, már rég kivették más dülők onnan. Jutocsa beleeresztette a kőteknőbe kincses iszákját, a kőfedelelet visszatolta a helyére, a kőmenyasszonyt szíjjal átkötözve nagy bajlódások közt fölvontatta, rátette a kőlap tetejére, arccal ki, a világosság felé, aztán fűzfagallyakból akkora lapot font, amekkora a barlang szája, a fűzfavesszőfonatot be-

tapasztotta agyagos sárral, meghintette homokkal, beállította a barlang szájába, amelyet egészen eltorlaszolt földdel.

Aztán lemászott a partra, megjegyezte emlékezetében a helyet, levette a béklyót lováról, békésen hazaügetett, paripáját megint kiverte a fűre, maga bement a nyári házba, hanyatt vágta magát keshedt medvebőrén és elaludt.

Csendes és derült éjszakákon aztán ellátogatott az ő kis márványmenyasszonyához, akinek néma és babonás bámulásában megfeledkezett minden más élő asszonynépről.

Mikor aztán derekasabban nekimelegedett az idő, a fejedelem üzent és Nyék törzse is csatlakozott a nyugatnak induló hadhoz.

Jutocsára alig ismertek rá a legények, úgy megváltozott minden tette. Azelőtt csak a verekedés, a vér, a tűz, asszonyrablás volt az élete, most csak azt tudakolta, hol van még kincs, még és még.

Dölyfösen mosolygott Jutocsa, ha évődtek vele, ő tudja egyedül, e kerek világon, hogy kinek, micsoda édes kis titkos menyasszonynak gyűjti ő a kincseket.

A bajorok földjén túl, Ágosta városánál indult meg igazában a hadjárása. Csoportokba szakadva nyargalták meg a svábok földjét. Jutocsa csapata elkerülte a nagy hadutakat, ismeretlen csapásokon, ismeretlen kincsek után kujtorgott. Így jutott el egy nagy kék tó mellékeire, ahol minden teremtetett lélek délnyugatnak mutatott: arra van egy hely, ott van aztán sok kincs. Jutocsa, mint jó magyar, mint a fejedelem családjához szító, tudott törökül, de beszélt a svábok nyelvét is, amelyet apja rabszolgáitól tanult meg; még abból a nyelvből is tudott jó néhány szót, amelyet

a kőteknők régi népe használt s amelyet törzse székhelyétől délre gagyogtak néhány telepen. Jutocsa volt hát a csapat tolmácsa.

A csoport hadnagya azt mondta Jutocsának, aki egy páncélszoknyás sváb nyilast, egy új foglyot faggatott éppen:

— Azt kérdezd meg tülle, mőre van az kincs.

— Vósz zógt? — kérdezte a sváb, a hadnagyra mutatva.

— Mit kérdez ez a vacagt-ember? — fordult a hadnagy Jutocsához.

— Azt kérdi, hogy mit kérdezel — felelt Jutocsa.

— Azt kérdem, mőre van az nagy kincs — mondta a hadnagy.

A sváb aztán hosszan elmagyarázta, hogy merre jutnak el leghamarabb Sankt-Gallenbe.

Jutocsa meg a sváb szava után felvilágosította a csapatot:

— Aszongya, hogy Szent-Gál, híres kalastrom, azaz klausztrum, aranyteknők, aranykupák, aranytálak, a hely istenének asztalkészlete, van ott dögvivel. Csuhas népség lakja, hadiszerszámok forgatásában járatlan. Magyarok még nem nyargalták meg azt a vidéket, csak a hírük.

— Gyerünk — mondta a hadnagy.

A lovascsapat nekizúdult s hamarosan elért egy nagy karéj kőfalhoz, amelyen belül üde gyümölcsös, legelőcske, veteményeskert, utak és terek között különféle nagy kőépületek álltak. Mint a hangyák, úgy széledtek el a legények köztük. Nem volt ott egy teremtet lélek sem, de arany se sehol. Csak egy vöröshajkoszorús kopasz barát sétálgatott begyesen a fák alatt. Ezt megfogták, pofonokkal kínálták, ha nem vall. Vallott is Jutocsa kérdéseire, mint a karikacsapás. De ahova elvezette őket, ott csak aranyozott fagyertyatartókat, koszorúkat találtak,

meg pár hordó bort. Az is jó volt, ha nincsen más.

A friss fák alá kupákban kihordták a bort, nagy tüzet gyújtottak, ürüt húztak nyársra s körben elheveredvén a gyöpön, fogukkal szaggatták le a félig sült húst a lapoc-kákról s a lerágott csontokkal nagy röhögések közt egymást dobálták. Az egyik danolni kezdett :

Tulipántom, galambocskám,
Csókra termett menyasszonykám...

A többiek egy darabig hallgattak, aztán ők is vele énekeltek.

— Mit kiáltoznak ezek? — kérdezte a fogoly sváb a kopasz baráttól.

— Isteneikhez kiáltoznak biztosan, — felelt a kopasz barát — énekeljünk mi is, énekeljük el az antiphonálét a szent keresztről, amelynek megtalálását holnap ünnepeljük.

S a barát a sváb nyilassal elkezdett nagykomolyan énekelni.

Jutocsa egy utolsó dühöset harapott az ürücombon s a csontját belevágta a tűzbe, hogy csak úgy sercegett a hirtelen leolvadó maradék zsírja. Aztán bortól már kissé kába fején félrecsapta süvegét s föl nézett az idegen, haragos-kék égre, amelyen ismerős felhők úsztak a púpos hegyek fölött keletre, a nagy tó felé, amelynek partján a homok-barlangjában csókra nyíló ajakkal, szelíden, némán várja vitéze hazatérését a márványmenyasszony, hogy hoz-e neki kincset. Az égen körülkalandozó tekintete most megakadt egy tornyon, amelynek tetején kackiás aranykakas fordult-térült a szél iránya szerint.

— Ez ennek a helynek istene, ez az aranykakas, — mondta magában Jutocsa — ezt fogom elvinni az én menyasszonyomnak. Sátrat verek neki a tó partján cölöpökre

s a sátordárda csúcsára odatűzöm az aranykakast, hogy utánam forduljon mindig, amerre járok a szél alatt nyargalva Koma nevű paripámon, én, Jutocsa, a Nyék-törzs vitéze.

Fölkelt, a subájára rakott húst csizmája orrával bele-vágta a tűzbe, megragadta kopjáját s elkezdett mászni fölfelé a tornyon. Akár a pusztá falon is fölmászott volna, nemhogy egy ilyen girbe-gurba, szálkás tornyon. Dúdolt, amint mászott, fogai közt harapván keresztbe lófarkas kopjáját :

Tulipántom, galambocskám,
Csókos márvány-menyasszonykám . . .

Fölért. Egyik lábát megvetette egy kiugráson, egyik kezével megkapaszkodott a kakastartó pózna aljában, másik lába a levegőbe lódult, másik kezébe fogta kopjáját s nagyott döfött oda, ahol az aranykakas tartója a póznára volt tűzve, hogy lefeszítse onnan.

Megbillent a kakas, megbillent a torony, megfordul-tak lent a kőházak, a fák, a heverő tábor, az egész mindenség felbillent az égre, a föld, a kőlappal kirakott föld a templom előtt felszökkent és suhanó néma vágóban közeledett . . .

Jutocsa lezuhant, elpattanó dárdája úgy süvített el a táborozók felett, mintha menekülne.

Jutocsa feje nagyot koppant a kőlapokon s ömlő vérét kucsmája alól széteresztve vörösre festette a szürke koc-kákat.

Élet már nem volt Jutocsában, csak hang, az is lehe-letnyi.

A köréje csődült legények lesték, mit üzen utoljára. Jutocsa a hadnagyot kérte.

A hadnagy sáfrányszín csizmában, borjúsájú ing-ben, mert pihenőre pikkelyes mellvértjét ledobta magáról,

odaállt föléje szétterpesztett lábbal, kidüllesztett mellel, csípőre tett kézzel és hallgatta.

Jutocsa hörgött:

— A Knyáz-dombtól balra... homokfal... barlang... benne térdel a márvány-menyasszony... vigyétek el az aranykakast neki... üzenem neki, várjon engem... nyugatnak nézzen és várjon...

Sokáig beszélt még így Jutocsa, nehezen köpködve a vért és a szavakat, a vér némán és vörösen hirdette urának, a halálnak közeledtét, de a szavakat, a hörgő, suttogó szavakat már senki sem értette.

Mikor aztán, kis idő múltán, elhallgatott a szó, elállt a vér, a legények megragadták Jutocsát, gerendák közé fektették és meggyújtották az egészet.

Keserű, édeskés, fojtogató füstben szállt az idegen haragoscék égbe az, aki földi életében Jutocsa volt, a Nyék-törzs vitéze, a márványmenyasszony titkos vőlegénye.

A csapat pedig, hogy jobban lásson, — mert már alkonyodott — a falu némely házát felgyújtván, nagy némaságban elügetett a Konstanz felé vivő úton.

Nagy karéj vidéket nyargaltak még meg a vitézek s mikor hazatértek, Jutocsa hadnagya elment a megjelölt helyre, a Knyáz-dombtól balra a homokfalhoz, ahol is megtalálta az üreget, meg a kőteknőt, meg a kincses iszákot, csak a márványmenyasszony nem volt sehol.

Halászok regélik, hogy felhős éjjeken, amikor fél-pofával vörösen világít a hold az alacsony égen, a Knyáz-domb irányában a tó fenekén fehér kislány látszik, aki féltérdre ereszkedve, két kezét mellén összehúzza, csókos ajkát nyújtja vágyakozón arra felé, amerre a nap nyugszik s amerre a vitézek járnak kikeletkor idegen népek aranykincse után.

A HERCEGNÉ UTOLSÓ SZERETŐJE

A nagy hegyek égbe vesző fejein az alkonyat rózsaszínjében csillogtak a fehér hősisakok. A lábukhoz nyúló tenyérsíma síkságon ezüst-porból fújt könnyű köd ült. A domború hátú szürke úton nem járt se had, se nyáj. A zöldelő táj harmatra szomjasan várta a hús éjszakát. Hegyen, síkon figyelve hallgatott a csend.

A kis város — zöld síkság szélére gurult tarka ékszer a barna hegyek alján — az éji nyugalomra készülődés mindennapi otthonos lázában s mégis valami különös izgalomban nyüzsgött. Egykedvű csacsik horpadt oldalán friss forrásvíztől dagadó tömlők himbálóztak. Udvarok mélyén döngtek a mozsarak, amelyekben búzát törtek lisztté a markos szolgálányok. A vacsorák hagymaillata úszott a márvány oszlopok között. Csak füst nem szállt fel egyik portáról sem s minden harmadik házban fegyverkovács üllője csattogott. Mert nemcsak éjszakára, de védelemre is készülődött a város.

Nem asszonyok trécseltek az uccasarkokon s a közutaknál, hanem harcosok. Nem a város urai tárgyaltak a főtér kockakövein, hanem katonatisztek. Különben is dagadtra zsúfolták a kis várost a falai közé húzódott em-

berek
tásra
adha
De a
is. N
férfia
és b
pillan
telen
de t
doml
mint
ságg
erdő
se g
pora
tető
szár
ját
elár
sanc
csör
gen
s hos
sen
pán
öltöz
kopj
csos

berek és barmok. A négy sarokbástyán lándsával és gyujtásra készen tartott szurokfáklyával, hogy veszélykor jelt adhassanak, aggódo figyelembe merült őrszemek álltak. De a déli, legmagasabb bástya fokán ott állt egy asszony is. Nagy darab nő. Szőke nehéz kontyú, horgas orrával férfias arcú. Két szemöldöke örökös ölelésben összenőtt és bandsa szemének halovány-kék tükrén örökös ölelés pillanatról-pillanatra megújuló vágya villódzott. Két meztelen karja sonka-formára dagadt, mint a hadakozó férfiaké, de tapadó egy szál köntösét apró melleinek paizs-dudora domborította követelőn s mégis nőies szelíden s combján, mint az íj pihenő ívén, szinte lányos öntudatlan kacérsággal feszült a puha gyapjú lepel. Két széles válla között erdőírtó ősköltől örökölt izmos hát púposodott, de se hasa, se gyomra s dereka karcsú, mint növendék szűzé. Tompora megintlen, az északi erdők lomha kancáira emlékeztetően, hatalmas, de hirtelen bekanyarulattal fiús láb-szárba vékonyodó.

Igy állt a bástya fokán s kék szemének kutató dárdáját belehajította az alkonyba. Egyenest délnek, ahol az elárvult mezőn az ellenség táborá kerekült frissen hányt sánc földgyűrűjében.

Tüzek égtek a gyűrűben; füst és ételgőz, páncélcsergés és dal, mámor és hetvenkedés szállt belőle az idegen égbe.

A zajos tábor vesszőből font kapuja most megnyílt s hosszan lógó lófarkokkal díszített szerszámban egy idegesen nézdelődő szürke paripa kocogott ki mögüle. A paripán egy tetőtől-talpig zörgő aranypikkelyes bőrruhába öltözött fiatal férfi ült. Kezében fecskefarkú piroslobogós kopja. Fején tarka drágakövekkel meghintett fekete csúcsos prémsüveg, amely alól jobbról-balról a szélcserezett

arc mellett két ágba piros szalaggal font varkocs ereszkedett a vékony mellre. Az aranypikkelyeken elmélyült feketeséggel csillogott hetyke hegyben végződő kurta fekete szakáll. Pödröttvégű zsinór-bajusza alól vastagon, vörösen buggyant két húsos ajka, amelynek érett, élvező férfiasága különös ellentétben volt izmosságában is szinte satnya, kisfiús természetével.

Az asszony a bástya fokán azt nézte, mérte szemmel, mekkora erejű az ellenség harcosok számában, hadi gépekben, kedvben és elszántságban. Tervek villantak fejében, vékony ajkán számok mormoltak, de ahogy megpillantotta a lovast, a tervek elillantak, a számok morzsolása megszűnt, s kigyulladó szeme nem látott már mást, csak a férfit. Elöntötte belsejét a tűz, a sötét germán lobogás, amelybe összegyűlt az őseitől vérébe öröklött nagy erdő-égések, városperzselések, dúlások, áldozati máglyák, lakomatüzek lángolásának emléke. Bandzsa szemének kék ragyogása vörös fényeket váltott, mint az erdei macskáé s vágyban cserepessé száradó ajkát egyre csak nedvesítgette széles piros nyelvével.

Két hatalmas karját most égnek emelte, s torkából melegen rengő rekedt kiáltás rikoltott föl.

A sík lovasa meghallotta, ő is nagyot kiáltott, kopóját feldobta a magasba, ahol kétszer fordult meg, aztán nyelvél úgy esett vissza gazdája markába, mintha fegyverhordozó adta volna pontosan kézbe. Éleset röhögött a lovas rá s tovavágtatott körben a tábor körül, lovát gyakorolni s a tikkadt alkonyatban frissen vert szellőt inni.

Az asszony még akkor is ott állt a bástyán, amikor a lovas már rég berobogott a tábor kapuján.

Mindegyikük tudta, ki lehet a másik. Az asszony, hogy a lovas: a síkságra betört avar sereg vezére, a hegye-

ken
hogy
Friu
Juli

mesé
főem
nap
volt
legy

vóra
szolg
gepi
népr

— m

s ka

ha

rőzs

lesz
rára

ken túli puszták új fejedelme, az ifjú khagán. A férfi meg, hogy a nő: Romhilda, Gisulf lombard herceg özvegye, Friuli, azaz, ahogy régebben mondták a rómaiak, Forum Julii megerősített városának ura és kapitánya.

Az ifjú khagán a kézből evett vacsoránál vihogva mesélte el kalandját keresztbe tett lábbal mellette ülő két főemberének, a papnak s a helytartónak, de amikor másnap megkérdezték pajtáskodó alázattal a fejedelemtől, volt-e folytatása a szerelmi egymásrarikoltásnak, a khagán legyintett s nem akart az egészre emlékezni.

Pedig volt folytatása még az éjjel. Alig, hogy nyugovóra tért a khagán, libbent a sátorajtó s belépett gepida szolgája egy idegen gepidát vonva kézen maga után. A gepidák romlott nemzete akkor szolgája volt mindenféle népnek hegyeken innen és túl.

— Nagy khagán, a városból jön ez a sógor hozzád! — mondta a fejedelem szolgája.

— S mit akar? — kérdezte a khagán felülve fekhelyén s kardját maga mellé húzva.

— Üzenetet hozott — felelt a szolga.

A khagán intett s az idegen beszélni kezdett:

— Hercegnénk üzeni, hogy a várost kezedre adja, ha feleségeddé teszed.

A khagán összeszorított ajkát mosoly pattantotta rózsás duzzadt nyílásba.

— Mit üzensz vissza?

Gondolkozás nélkül felelte a khagán:

— Úgy lesz!

Romhilda szolgája folytatta:

— Következő éjszaka, amikor a hold delel, nyitva lesz seregednek a déli kapu s téged a palotában vár vacsorára a hercegné.

— A kapun hadam bemegy s én nyomában a palotába lovagolok — bölintott a khagán. — De mi lesz adott szavatok záloga?

Az idegen köntöse alól előhúzott egy drágakővel borított fedelű könyvet s egy drágakővel díszes arasznyi arany keresztet :

— Ezek a szent kincsek s én túsul maradunk.

— Te nem kellesz — szólt szigorúan a khagán — van gepida szolgám elég. Könyvnek mi haszna? S a kereszt nem vallásom. Hadam felvonul s ha a kapu nyitva lesz, jó! Ha csukva lesz, ég, föld, víz, és tűz tegyen igazságot köztem és hercegnéd között. A nyitott kapu a zálog.

— S a tiéd, hogy feleségül veszed a hercegnét?

A khagán elordította magát, felugrott és belerúgott az idegen szolgába a sértésért, hogy szavában kételkedett, de nyomban rá keleti göggel, gyerekes fitogtatással s alföldi ravasz hetvenkedéssel kirántott kardját égnek emelte és esküdni kezdett :

— Ha nem teszem feleségemmé, vesszek el én, a khagán, vesszen el népem, ég roskadjon ránk, istennyila vágjon belénk, szakadjanak fejünkre erdők és hegyek, nyeljen el a föld, fojtson iszapba a víz !

Kardját aztán hüvelyébe tette s a szolga kezében levő könyvet három ujjal megérintette :

— Szent könyved a tanum, hogy igazat mondtam és gondoltam.

Ez történt az éjjel s erről nem akart két főemberének beszélni a khagán. Csak annyit mondott nekik, készüljenek s készítsék a hadat rohamra. Maga egész nap hevert, aludt és ivott sátrában magánosan. Este nagy tüzeket rakatott a táborban s a hadat két részre osztotta, az egyik a tüzek körül dalolt, táncolt és kurjongatott, mintha

valami nagy örömnépet ülne az egész avarság, a másik rész elszéledt títokban s megbújt, ahol tudott, de amikor delelőre hágott a hold, hirtelen egybegyűlt a déli kapu alatt.

A kapu nyitva volt.

A had fölordított — a hegyek visszabögtek — s kivont karddal, gyujtogató fáklyákkal berontott a városba. A tűz az eget pirosra, az omló vér a földet feketére festette és sűrű lett a levegő füsttől, halálhörgéstől és diadalkurjongatástól.

A khagán lova hátán a tábor kapujában várt az embereivel megbeszélt jelre s mikor a déli bástya fokán egy tűzcsóva tűnt fel s jobbra-balra kezdett ívelni az ezüstös éjben, vékonyon vágta paripáját, amely vágatva vitte síkon, árkon, várkapun, üszkőn, véren, pernyén, halotakon keresztül egyenest Romhilda palotája felé.

Az asszony kacéröltözetű serdületlen lánykák között, áttetsző sárga patyolatban, mintha nem is ruha, csak vékony kendőző festék lenne kihívó testén, ott várta a küszöbön. A paripa megállt, a khagán leugrott róla. Egy gepida szolga el akarta vezetni a lovat, de az nem mozdult.

— Lovam a küszöb előtt vár meg mindig, hagyjad!
— mondta a khagán gepidául. — Jó szándékkal jó estét!
— köszönt rá longobárd nyelven a hercegnére, akit jól végignézett, egyet nyalt bajuszán s legényesen belemarkolt csúcsos süvegébe.

— A soknyelvű fejedelemnek sok a szíve is? — kérdezte ingerkedve s máris féltékenyen Romhilda.

— A barbár minden nyelvet beszél, — mondta a khagán — minden asszony nyelvét beszéli.

— Éhes vagy, vagy pihenni kívánsz? — kérdezte Romhilda.

— Jóllakottan jobb a pihenés — felelte a khagán.

— Add kezéd! — szólt a hercegné s kézenfogva egy nagy terembe vezette a khagánt.

De csak keresztülhaladtak rajta, ellépkedtek a virággal, lombbal díszített, nagy tál húsokat, kenyeret, gyümölcsöt, nagy kancsó borokat hordó hosszú asztal mellett s a terem végén a falat helyettesítő függönyt félrelibbentve egy tágas fülkébe léptek, amelynek félhomályában két személyre volt terítve római módon kerevettel.

A nagy teremből senki sem látott be hozzájuk, de ők mindent láttak, ami a teremben történt. És történt ott nagy lakoma, dalolás, tánc, izmaikat fitogtató vasgyúrók és testük szépségeit mutogató lányok erős zajongásával.

A khagán az ételeket mind megszagolta, mielőtt hozzájuk nyúlt volna, az italokba ujját mártva cseppentett kinyujtott nyelvére egy-egy cseppet, mielőtt ivott volna belőlük, de aztán mohón falt és nyakló nélkül védte a bort.

Romhilda csak a mánost kereste, nem evett mást, csupán borba áztatott friss gyümölcsöt.

— A hús jó — mondta a khagán nagyot nyelve s belemarkolt Romhilda derekába.

Az asszony felnevetett s eldőlt a kereveten.

— Így tesz udvarlást asszony népnek a puszták fia? — kérdezte magakínálón.

— A longobardoknál meg így — mondta a khagán s térdre ereszkedve, nevettető módon könnyörgő arcot vágott s szaporán pislogó tekintetét mohón jártatta az asszony tagjain.

Romhilda kacagása úgy bugyborékkolt, mint szerelmesen begyeskedő galambé.

— A római meg így tesz — szólt a khagán s végig-

feküdt a kereveten az asszony mellett, egyik kezével szőlő-fürtöt lógatott nyíló ajkai fölé, a másik meg a fölhajló sárga patyolatot vont a símán, ravaszul.

— A sokcsókú khagán — lihegte Romhilda, a barbárhoz símulva.

A nagy teremben éppen nagyot harsant a zene, lányok tánca kezdődött, de Romhilda fülében a vér hangosabban dobolt s gyönyörben elforduló tekintetéből kihullt a tánc, a világ, a becsület, minden . . .

Kint aztán elhalt a dal, a zene, a zaj, kihúnyt a világosság s a csöndbe, sötétségbe süllyedt fölkében csak a khagán horkolása nyerített szabályosan. S Romhilda úgy feküdt nagy darab testével elnyúlva, mint az éppen most teremtetett Éva, az első asszony feküldhetett, mikor boldog életet árasztva először indult meg benne a vér futása keringő útjain.

A városban már rég csend volt. Tűz és harci mámor már kihamvadt, a halottak és győzők békén pihentek.

Mikor a nagy hegyekre túlról felmászott a nap s hevét szuszogva, tikkadtan lefújta a síkra, a khagán már ébren volt. Szemében még az álom enyve s a puszták nagy, névtelen kétségbeesése : mindez miért? A csend és nyugalom olyan, mint béklyó a paripa lábán. A falak fullasztják s útál minden uralma alá hódolt nőt és várost. Feküdt s úgy érezte, a halál fekszik mellette, zsibbadt lelkét szorítva csont-markával. Minden hajrá, minden mámor után miért van benne ez az üres keserűség !? A puszták átka !

De izmai most nyújtózásra feszültek s avar kürt harsant odakint.

Talpraugrott, megnyálazott ujjabögyével kitörölte szeméből a rothadó nyugalmat : mámorban van az élet s lovas hajszájánál, nőnél, bornál részegítőbb a tett, az ok-

talan és céltalan, kegyetlen, őrző tett, a puszták vérengző nyugtalansága . . .

A fülke függönye már szét volt vonva s a khagán tizenkét testőre ott guggolt keresztbe tett lábakkal mögötte, mint egy aranycsillogású pikkelyes kurta ércfal.

A khagán elébük állt :

— Hajrá, legények, verjétek fel az aranymenyétet vackárol — mutatott kinyújtott karjával az alvó Romhildára — nektek adom. S aki tizenkettediknek marad, csókja után húzassa karóba a déli bástya fokán, hogy halódó tekintetébe ivódjék a haza képe, amelyet bujálkodásában elárult !

A khagán visszaköpött, kurta korbácsával szétvágott a testőrök között, akik beözönlöttek a fülkébe, s kegyetlen mosollyal hátra-hátratekintve lassan kiment a palotából.

Romhilda csak most riadt föl boldog álmából, kiáltott volna, de egy széles tenyér szájára tapadt, mozdult volna, de öten is lefogták . . .

TRISZTÁN A TISZAHÁTON

Az augusztusvégi puffadt nap kegyetlen erővel tűzött le az országútra, amely kopaszra tarolt nagy kiszikkadt mezőségen nyúlt egyenesen egy távoli sűrű lombfal felé. Az országúton hosszú szekérsor vonult fekete-szürkén, mint hamuba esett kígyó. Fölötte óriási porszörnyeteg vonaglott, mint a mesék sárkánya.

A szekérsor élén két lovas ügetett. Messziről látszott rajtuk, hogy templáriusok: szürke csuhájuk fölé a ló farkát is eltakaró fehér vászon körköpenyeg borult, rajta kétoldalt posztóból kivágott nyolcszögű vérvörös kereszt.

— Te, Trisztán, azt hiszem közeledünk — szól az egyik.

— Közeledünk, de az a kérdés, mihez, Renold testvér — válaszolt a másik.

— Philippus Augustus csak tudja, hova küld bennünket — mondta Renold.

— Tudása válogatja. Te, mielőtt elindultunk Párizsból, egy alemániai zsidótul vettem egy kéziratot, amely az ungrok vagy ongroisok csupa erdő meg mocsár országáról szól. Szerzője egy alemán püspök. Az írja, hogy az ungrok barbárok, beesett szeműek, alacsony termetűek, barbár a

nyelvük és az erkölcsük, úgy hogy gáncsolni kell a sorsot, vagy inkább bámulni az isteni türelmet, mely az ilyen nem is embereknek, hanem emberi szörnyetegeknek ily gyönyörű földet adott. Felséges királyunk, azt hiszem, nagyon elvetette a sulykot.

— Az ország gazdag, — válaszolta Renold — 241.000 márka ezüst a király évi jövedelme.

— Tudom, — legyintett Trisztán — egész Párizs arról beszélt, hogy Alexios esztergomi királynak majdnem annyi a jövedelme, mint Oroszlánszívű Richárdnak, aki pedig tudvalevően a világ leggazdagabb embere. No, ez se volt még, hogy francia király így utána essék egy barbár törzsfő pénzének.

— Philippus csak óvatos. Amikor Alexios követei háztűznézőben megjelentek Párizsban, Philippus természetesen kimutatást kért az ungrok királyának jövedelmeiről.

— Ez a leánykérés is olyan furcsa volt. Alexios követei előbb Angliában jártak egy nyolcéves lányka kezét megkérni egy harmincöt éves ember számára. Mikor aztán ott az orruknál fogva vezették őket, kapták magukat, átruccantak Párizsba és se szó, se beszéd, megkérik Alexios számára az özvegy Margot hercegnő kezét. A királyt, testvérem, nem a pénz teszi s nem tudom, nem nyers lóhúst eszik-e itt ebben az országban az ember.

— Nekünk mindegy! — szólt Renold. — Mi tovább megyünk.

— Úgy van, tovább — sóhajtott Trisztán — délibábot kergetni.

— Ne káromold a keresztet, amelyet melledre tűztél, Trisztán testvér. Egy ember csak egy úton járhat.

— És ha tébollyal van kövezve ez az út?

— Lázadó vagy, Trisztán!

— Nem, Renold, csak néha meginog valami a szívemben. Nem csörgősapka-e fejünkön a lovagi süveg? A Szent Földet kiragadni a pogányok kezéből. Képes-e erre ember egyáltalán? Van-e isteni igazság, hogy mindeddig pogány kézen maradhatott a Szent Föld? S nem a francia királynak van-e igaza, aki odaadja feleségül a nővérét egy barbár marhapásztor törzsfőnek, csak azért, mert annak sok pénze van?

— Trisztán, ma szöges ciliciummal fogsz aludni, ezt rendelem, mint rangidős lovag — mondta Renold.

— Úgy lesz, testvér — búgta bűnbánóan Trisztán.

A távoli lombfal egyre közeledett. Már kivehető volt, hogy a nagy sűrűségen csak egy nyílás van, az, amelyen a széles országút keresztülvezet s a nyílást szélkében elállja egy kis mozdulatlan lovascsapat.

A két templárius kivonta keresztmarkolatú, széles, egyenes pallosát szürkebársony hüvelyéből s tisztelgőformán magasra tartotta.

Az erdőnyílást szélkében elfogó lovascsapat élén elől, külön egy magános lovas állt. Fekete csődőre két hátsó lábát terpeszbe vetette és szorosan összetett két elülső lábán előredült, szügybevágtott fejjel. A paripa duzzadtan ívelő nyaka fölött ujjatlan, piros-kék varrottas, bogláros sárgabőr mellvért látszott, fölötte egy barna bajuszos arc, az arc fölött báránybőr kucsma.

— No, a bőrbe varrt vadember — morogta oda Trisztán Renoldnak —, ugass csak egyet, Renold, mert másképp ezzel nem tudsz beszélni...

De abban a pillanatban, amikor eléje értek, a barbár lovas a franciák hadi kiáltását kurjantotta el:

— Mondsoj!

— Monjoie! Monjoie! — viszonzották a kiáltást a meglepett franciák. S szekérsoruk megtorpant.

— Itt, az ország küszöbén, — mondta franciául a bárbar lovas — a gyepű-kapuban, itt állok én, Perjámos, a gyepük ispánja, Alexios, azaz Béla magyar király képében. Én tehát, maga Béla király, Magyar- és Horvátországek, Dalmácia és Ráma fejedelme, királyi köszöntéssel köszöntöm Margot királyleányt. Filep Ágostos francúz király hűgát, az én menyasszonyomat.

Perjámos intett s a kecskebőr kacagányos, bajuszos magyar lovasok közül az a bajusztalan egy, akin bokáig érő, egybeszabott párizsias köntös volt, leszállt lováról s fegyvertelenül, hajadonfőtt egy bíborpárnán elől-hátul meg kétoldalt kurta, széles lemezkeresztel díszített abroncs-koronát kezdett vinni a franciák felé. Sárka köntöse csak úgy verte a port utána.

A két templárius mögött öt ló vont a skarlát posztósátras nagy szekér következett. A szekérsátor elején nagy faragott trónusszék állt s a széken egy fiatal nő ült. Fejéről fehér fátyol borult hátra, mellére kétoldalt meg hosszú, tömött szőke hajfonat lógott a nyaktól bokáig érő redős kék köntösön, amelyet elől a földig aranypántot bocsátó, széles aranyöv fogott össze derekán. A köntös ujja olyan roppant borjúszájban végződött a csuklónál, hogy alsó vége leért a kerékig, amint a nő a korona után nyúlt, amelyet térden állva nyujtott fel neki a sárgaköntösű lovas. A nő fitos orra, kissé ferdevágású mandulaszeme, alacsony homloka, duzzadt babaarca csupa mosoly volt, amint nézte, emelintgette, majd a fátyol fölé fejére tette a súlyos sárarany koronát.

— Te értesz franciául? — kérdezte a nő a még mindig térdelő lovagot.

— Minden udvari magyar tud franciául — válaszolt a sárgaköntösű.

— Úgy? Ez szép! Tükröt! — szólt a nő.

A szekérekhő mélyéről egy barnaruhás női kar egy nyeles acéltükröt nyújtott előre.

A nő nézegette magát benne, így szólt:

— Szép a korona. És én máris szeretem azt, aki küldte. Mondd meg, lovagolj előre és mondd meg Alexios méltóságos úrnak, hogy köszönöm és szeretem őt. De induljunk!

A sárgaköntösű fejét egész a porig alázta, fölkelt, ment, lóra ült s paripája nyakára feküdve, mint a szél elvágatott.

A magyar lovasok kétoldalt sort álltak a gyeprü-kapuban. Perjámos a két templárius közé léptetve, lekerült az útról, süvegét lekapta s úgy nézték az elvonulást.

A skarlát-ekhós szekér után százig erő merev pikkelygallérú, hosszú páncélinges lovasok ügettek, fejükön kerek és csúcsos hadi ércsüveg, kezükben apró lobogós hosszú lándzsa, oldalukat s a lovak horpaszát vörös bársonytokos, széles pallos verdeste. Azután következtek a kelengyészek, nagy vasalt ládákkal, a ládákon kamaráslányok ültek, mint olcsóbb kiállítású másai Margot királylánynak. Mögöttük megint lovasok, újra szekerek, ekhósak és nyitottak, málhákkal, nőkkel, férfiakkal, a királylány udvara.

Mikor a lándzsás sereghajtó csapat is elporoszkált előttük, Perjámos s a két templárius fölkaptatott az útra s megindult a menet után ismerkedő csöndes beszélgetésben.

— Te bizánci vagy, hogy ilyen jól tudsz franciául? — kérdezte Trisztán Perjámóstól.

— Nem a, én magyar vagyok.

— Hol tanultál franciául?

— Hol? A Tiszaháton. Otthun. Az apámtul, aki járt Párizsban is, Bizáncban is. A nevemet is Párizsból hozta az apám, mert Perjámos az annyi, mint Priamus.

- Ti nem esztek nyers húst?
- De igen, ha éppen nem sült meg.
- Ti furcsa nép vagytok.
- Hát még az országunk!
- Hallom! Csupa pusztaság, erdő meg mocsár.

— Na, nem egészen — mosolygott Perjámos. — Látod, francúz testvér, ezt a pusztaságot? Egy döglött róka, nem sok, annyi élőlényt sem látsz rajta. Se bokrot se fát. Ez a gyepű-elve. Ha ellenség jön, itt döglölhet meg, se vize, se élelme ezen a pusztaságon. Aztán most befelé gyűn egy karéj erdő, ezen a nyíláson la, vissz be az út, ez a gyepűkapu, vigyázz, osztán le ne lépjen lovad az útról, mert beleveszekszel a lápba. Itt minden víz, ingovány, mocsár meg láp, látod, árkok is vannak, fák egymásra dűtve, ez a gyepű, ez védi az országot. Ennek a gyepűnek vagyok én az ispánja.

— Nem látok én itt házakat — mondta Trisztán.

— Beljebb se igen fogsz — nevetett Perjámos. — Kőből épül nálunk az istenháza meg a vár, ha nem éppen sárbul. Mi magunk nyaranta s őszön inkább sátrakban lakunk.

— A király is? — kérdezte Renold.

— Az leginkább! Mert folyvást az országot járja.

— Minek?

— Igazságot tenni, a várispánok körmire nézni, meg a pénzt behajtani.

— Nem értem. Philippe Auguste királyunk Párizsban ül.

— Majd megérted, ha beleszokol. Csak kettőre vigyázz! Meg ne rontsd a gyomrod fokhagymás kolbásszal meg disznózsíros lángossal, amiből minden idegen igen be szokott mingyárt eleintén zabálni és elcsapja vele a gyomrát.

Aztán vigyázz zsidóra meg izmaelitára, mert itt rosszul váltják be a külföldi denárt, két kölni denárért csak öt magyart adnak, két frisachiért csak négyet, egy regensburgiért csak egyet.

— Hiszen akkor egy magyar denár alig ér annyit, mint egy veronai — szörnyűködött Renold.

— De az élelem olcsó, — mondta Perjámos — csak a ruhanémű drága, mióta a párizsi köntöst kapta fel a divat. No, de szerencsétetek van, hogy ilyen száraz az ősz, mert egyébként légy, bögöly, szúnyog meg kígyó annyi szok lenni, hogy alig győzől hadakozni ellenük.

— Hova megyünk tulajdonképen? — kérdezte Trisztán.

— Esztergomba, mert ott tartja most udvarát Béla király — válaszolt Perjámos. — Majd meglátjátok, milyen érdekes, összesereglett most oda az egész ország.

Meg is látták pár nap múlva Esztergom ormán a királyi zászlót, amely vígan csattogott a nyugati szélben. A négy sarkán négy tornyos kockaalakú székesegyház mellett szürke vakond-túrás volt csak a vár. Béla nem is lakott benne, hanem a vár tövében ültette fel négy kamarás, nagy bíborsátrát. Főembereinek sátrai meg ott tarkállottak a Viziváros lankáján, Szent Tamás, meg Szent György-mező síkján, a szigeti pagony szélén, kis és nagy Duna partján. Királyi büszke szolgák, szegényes szabadok, tétova fél-szabadok, komoly várjobbágyok, vidám rabszolgák (könnyű nekik, nincs kenyérre gondjuk!), garázda zsoldosok, hetyke idegen lovagok nyüzsögtek ősztől, paripán, tevék vagy gyalog vászon- és bőr magyar ruhában, földet seprő párizsi köntösben, féloldalas bizánci palástköpenyben, a fényes sátrak, nádkalyibák, sárviskók, faházak s néhány kőház között az árus bódéjukat, pénzváltóasztalukat minden lépten-nyomon felállító zsidók és izmaeliták nagy öröme.

A királyi menyegző ünnepségei, lakodalmás lakomák, lovagi tornák, sólymászások, udvarozások egymást követék. S az egyik sólymászó lovagláson történt, hogy Trisztán lovag összekerült Ehellős tiszaháti ispán leányával, Jusztinával, akit otthon csak Derágának hívtak. Szakasztott úgy volt öltözve Jusztina, mint Margot királyné, csak az arca volt szélescsontú, homloka magas, haja barna s fekete szeméből nem párizsi csalafinta pajzánság, hanem ámuló, odaadó, mély hűség sugárzott. Kesztyűs balkezeinek mutatoujján ült a kis bőrsapkával borított fejű sólyom s jobbjaival — félkézzel — biztosan kezelte széleshátú, hatalmas deres kancájának kantárszárait. Trisztán tisztelettudóan lovagolt mellette. Sólyomeresztésre nem igen került sor, mert az előttük haladók már minden madarat felverték. Inkább beszélgettek.

— Nem hiába Trisztán a nevem, — mosolygott a lovag — úgy poroszkálok itt melletted, mintha Izólt királylány lennél.

— Ki az? — kérdezte Jusztina.

— Nem ismered történetüket?

— Nem.

— És Lancelot-ét s a Grál-lovagokét?

— Nem tudom, mifélek azok.

— Pedig párizsi köntöst viselsz s nem ismered a párizsi meséket?

— Nem tudok olvasni s udvari kobzosunk csak harcokról énekel.

— Szerelemről nem?

— Illetlen vagy, lovag — felelt Jusztina elpirulva.

Trisztán érdeklődve hajolt előre, hogy a lány arcába nézhessen:

— Én elmondom neked Trisztán történetét.

— Ha meghallgathatom, hallgatom.

— Cornouaille királyának, Marc-nak volt unokaöccse Trisztán, akit nagybátyja elküldött Irországba, hogy kérje meg neki feleségül a királylányt, Izölt-öt. Megkapta a lányt s vele egy bájitalt, hogy Izölt igya azt meg Marc királlyal együtt, amitől olthatatlan szerelem fogja őket összekapcsolni egész életükben. Ment hát a hajó s nagy erővel sütött a nap. Trisztán és Izölt ott ültek a hajó farában s egyszerre szomjasak lettek. Izölt italért küldte udvaros hölgyét, Brangient, ki lement a hajó mélyébe, sokáig keresgélt italt, végre talált egy cserépkorsót, amelynek szája viasszal volt beragasztva. Kinyitotta, s mintha a tavasz minden üde illata szállt volna fel belőle. Ez jó hűsítő lesz, gondolta. Két kupát megtöltött vele, odaadta inni Trisztánnak és Izöltnek. Alig, hogy megitták, Izölt, aki eddig nem nagyon szívelte Trisztánt, odafordult feléje és szó nélkül csókra nyujtotta ajkát. Trisztán megcsókolta Izölt-öt. S mire ez első csóknak vége lett, már leszállt az alkony, mert Brangien a bájitalt itatta meg velük. És soha többet nem váltak el egymástól, bár Izölt felesége lett aztán Marcnak. Éjszakánként...

— Ne folytasd, lovag! — parancsolta lángra gyúlt arccal Jusztina.

A késő őszi nap szokatlan perzselő lánggal égett fölöttük s az elcsendesült, rozsdásodó, de még mindig zöld lombok fölött. Trisztán lovag elhallgatott s némán ügettek tovább egy mély úton, elszakadva a vadászó társaságtól. Mikor egy forráshoz értek, Jusztina megszólalt:

— Szomjas vagyok!

Trisztán leugrott lováról, vadászkürtjét megmerítette a forrás vizében s felnyujtotta Jusztinának, hogy igyék belőle.

Jusztina két kortyot nyelt, visszaadta a kürtöt óvatosan, hogy ami víz még benne van, ki ne ömöljék belőle s Trisztán szemébe nézve, elszántan, komolyan így szólt:

— Idd meg, a tavasz minden üde illata száll fel belőle!

Trisztán felcsillanó szemmel értette szájához a kürtöt, ugyanazon a ponton, ahol a lány ajka érte, de ebben a pillanatban Jusztina végigvágott lován s a hirtelen ágaskodásból vágtaiba zuhanó paripán kacagva eliramodott.

Hangos, gyöngyöző nevetése úgy szállt a lombok alatt, mint menyegzői harsona kacagása. Trisztán nyugtalanul ficáncoló paripája mellől hosszan nézett az elvágató lány kéken lobogó köntöse után, aztán utolsó cseppig kiitta a vizet, lóra ült s gondolataiba mélyedve poroszkált vissza Esztergom felé.

Aznap este csónakok fáklyás tánca volt a Dunán. A vár fokán elől, kettesben, egy szürke kövön ült Trisztán lovag Jusztina mellett.

Lent a vizen lángoló fáklyafejek kezdtek ide-oda libegni, felszökellni a magasba s ismét visszahullani ügyes kezekbe a csónakoslegények nagy kurjongatása közben.

Trisztán és Jusztina némán nézték a fekete hullámmzáson cikázó vörös rovátkákat, csillogó pernyéket, bíborosan remegő foltokat.

— Most egyedül vagyunk ketten, — szólalt meg végre hosszú idő múlva Jusztina — mint ama Trisztán és az idegen lány a hajón.

— S a bájitalt megittuk — mondta remegő hangon Trisztán.

— Megittuk — szólt komolyan Jusztina s a sötétben a lovag felé fordította arcát. Keblén a köntös heves pihegésben szállt föl s alá. Lehellelte Trisztán ajkát perzselte.

A francia közelebb hajolt a leányhoz, hogy megcsókolja, de az oldalán lógó pallos keresztformájú markolata ket-tejük közé feszült.

— Kard van közöttünk, mint Trisztán és Izölt között — szólt a lovag lemondóan s távolabb húzódott.

A Dunán már kialudt minden fény, csak egy fáklya lobogott még veszekedett lánggal. Hatalmas kurjantás hallatszott most a vízről, a fáklya, mint a földi indulatok lázadó üstököse suhant fel magasra, ott nagyot lobbant és sápadtan derekára csapódó lánggal zuhant le a mélybe, ahol kihúnyt a felsüstörgő vízben, mint a lemondásban az égő szenvedély.

Trisztán lassan fölkelt, térdet hajtott Jusztina előtt, áhítattal megcsókolta a kék köntös nehéz aranyhímzésű szegélyét s némán elvonult.

A Duna suhogott, szúnyogok zümmögtek, kutya-ugatást, tevébégetést hozott a szél, amely duruzsolva libegtette a két francia lovag sátrának posztófalát. A sátorból kihallatszott a hazabaktató Trisztán elé Renold hangja, aki egy akkor híres szerelmes francia nótát pengetett:

»Szombat estén végződik a hét,
Két egytestvér, Orior s Geét...«

Búsan zümmögött az idegen nóta az idegen levegőben s elgondolkozva lépett a sátorba Trisztán.

— Hagyd abba, Renold!

A két húr Renold kobzán utolsót sikoltott s aztán fájdalmasan zúgott még sokáig az elcsendesedő éjben.

— Mi baj, Trisztán testvér?

— Nyergeltess, Renold!

— Minek?

— Megyünk.

— Éjnek évadján?

— Reggel már késő lenne, soha sem tudnék elszakadni innen.

— Értelek, Trisztán, bizony szerzetes lovagnak nem tesz jót királyi udvarok asszonyi illattól kábító levegője. Megyek és nyergeltetek.

Igy történt, hogy a két francia templárius sötét éjszaka búcsúvétlen szökött ki Esztergom alól.

A Szentföldre tartottak, de mire Jeruzsálembe értek volna, Guido királyhoz, már állt az új harc a pogányok és keresztények között s a szent város maga szemük előtt esett el. Aztán kóboroltak kolostorról kolostorra, városról városra a tengerparton s várták a három király nagy keresztes-hadjáratát. Megjött az is, vérben és pestisben el is múlt. Jöttek mások. Mentek az évek. A szent város, mint rossz denár, hol pogány, hol keresztény kézre került. A két templárius mindenütt és mindenkoron a harcot kereste, tömlőc-mélyén sínylődve is reménykedett, de a győzelmekben is csak kiábrándulást talált, mert meg kellett érnie, hogy a szent város újra s úgy látszik örökre a pogányok kezébe került. Ekkor a két előregeedett vitéz, kifosztva mindenből, amiért élt, küzdött, reménykedett és szenvedett, mint két tépett sas, megindult visszafelé azon az úton, amelyen ifjú hitét, izmait, lelkesedését hozta a Szentföldre hajdanán, megindult visszafelé, haza — meghalni.

Késő ősze járt a csatakos idő, mikor Trisztán és Renold, ronggyá tépett vászonköpenyben, lyukas és vérfoltos, át meg átizzadt szürke csuhájában, bús és beteg lovon a Tiszahátra ért. Szakálluk őszbecsavarodottan mellüket

verte és szemükre, amelyben kiégett iszonyat örvénye sötétlett, mélyen le volt húzva a vedlett kámzsa.

Errefelé is nagy dolgok történhettek, mert sokfelé láttak leégett erdők régi üszkös csonkjai között fiatalos ligeteket virulni, találtak felperzselt és megdúlt, elhagyott telepeket s szemre is friss másokat, roppant területeken poroszkáltak át és alig láttak embert, ahol meg emberrel találkoztak, bizalmatlanság fogadta őket. De keblük mélyére lehúzódott és összezsugorodott szívükben már nem volt kíváncsiság és részvét mások baja iránt. Baktattak hát törött karddal és tört reménnyel tovább, csak a hazavezető utat tudakolva.

Igy értek el Tiszahátra, ahol útjukat vesztve, egy dombon megállapodtak.

— Mit látsz, Renold? — kérdezte fogatlan, besüppedt szája halk seppegésével Trisztán.

— Nem jó az én szemem már, nem látok — hangzott a remegő ajakak rekedt válasza.

— Mozogni valamit, embert vagy állatot valahol — suttogta Trisztán.

— Semmit — reccsent Renold hangja.

Tülök bűgött fel most hirtelen a szomszéd erdőben.

— Hallod, Renold?

— Vadászok vagy vitézek tülkölnék, Trisztán.

A két öreg tenyerét füléhez ernyőzve hallgatózott.

A tülök újra felbűgött, most már közelebbről. Lomb suhogott, ágak recsegték, föld dobogott s egy szempillantás alatt bőrködmönös lovasok vették körül nagy karéjban a két rongyos lovagot.

— Kik vagytok? — kiáltott rájuk magyarul egy kurta bajuszos-szakállas fiatalember, nyilván a lovasok vezetője.

Renold arabul felelt a Szentföldön szerzett szokás

hatalmán. De már szavába vágott franciául Trisztán.

— Az Úr keresztes koldusai.

— Francúzok vagytok? — kérdezte elcsodálkozva a fiatal vezér, latinba tört franciasággal. — Honnan jöttök és hova mentek?

— A Szentföldről jövünk, francia földre igyekeznénk — sepegte Trisztán.

— Mi járatban vagytok?

— Haza akarunk menni, nagy jó uram! — és szinte sírt Trisztán hangja. — Csak haza.

— Tatárral nem találkoztatok sehol utatokon?

— Tatár? Mi az? — kérdezte Renold.

— Hogy mi az a tatár? — harsogott fel a fiatal vezér gúnyos kacagása. — Kutyafejű ördögfiak, akik felpertézték országunkat. Hülyék vagytok vagy ravasz kémek?

Trisztán intően emelte fel reszketeg mutatóujját:

— Ne káromolj bennünket, láthatod, templárius lovagok vagyunk.

Most látta csak meg a fiatal vezér, hogy a két lovas-koldus vállán csakugyan ott van még a templárius nyolcszögű vörös kereszt némi rongy és folt nyoma. Hosszan hallgatott a fekete vezér, mintha gondolkoznék és töprengene.

Trisztán megrettent, ez a magyar vitéz most biztosan azon gondolkozik, hogy tömlőcbe veti őket, siránkozva szólalt hát meg:

— Könyörüljetez rajtunk. Nincs nekünk már mással dolgunk a világon, csak a halállal, édes Franciaország földjébe akarunk...

— Hát francúzok vagytok, a Szentföldön harcoltatok és most hazaigyekeztek, így igaz? — szólt megenyhült hangon a fiatal vezér. — Megboldogult anyám emlékére

szabad utat biztosítok nektek és védelmet innen, föld-váramtól mind Esztergomig. Hat lovas legény majd elkísér benneteket. Ott megmondjátok nevemben, hogy Trisztán úr küld titeket.

— Trisztán? Ki a Trisztán? — kérdezte hirtelen nagy izgalomban az öreg Trisztán lovag.

Éleset harsant a fiatal vezér büszke hangja:

— Én, Perjámos úr és Jusztina asszony fia, a tiszaháti ispán.

— Trisztán? Ez francia név és te magyar vagy, úgy-e?

— dadogta alig érthetően az agg Trisztán.

— Egy szent és vitéz francia lovag vonult át e földön, mikor megboldogult anyám még fiatal lány volt. A keresztet vitéz emlékére nevezett el engem anyám Trisztánnak. Hallottátok tán ezt a nevet a szentföldi harcokon?

— Nem... soha... — hebegte az öreg Trisztán — ott már nincs név... emlékezés... ifjúság... szív... minden csak pernye és hamu... és én haza akarok menni meghalni... nem állhatok meg sehol, ha Trisztánnak is hívnak téged... nem maradhatok... kevés napom van még hátra, csak az útra futja... ott akarok meghalni édes Franciaországomban... csak a föld... a szülőföldemen... de téged megáldalak, én fiatal és szép és bátor és nagyszívű Trisztánom... megáldalak a büntető Atya, a harcos Fiú s az engesztelő Szent Lélek Istennek nevé...

S míg csonttá és bőrré aszott görcsös remegő karját a visszahulló szürke rongyok alól lemeztelenedőn áldásra emelte, hangja sírásba csuklott s öreg könnycseppek patakzottak alá hosszúszálas, kusza, ősz szakállába.

A fiatal Trisztán süvegét leemelve némán keresztet vetett s valami szóba nem foglalható kétségbeesett és mégis édes fájdalommal nézett hosszan a két koldus lovag után,

akik csendesen poroszkáltak le a dombról a Tisza gázlója felé, amelyen hosszú-hosszú évek óta jönnek-mennek nyugatról keletnek, keletről nyugatnak, kalmárok, keresztesek, dúlók és menekülők, daliák és koldusok, bíbor vágyak és halott remények.

ÜZBEKH FERI A KAPUCINUSOK RÓRÁTÉJÁN

Kurta bekecsben, sárgacsizmásan fölívta magát a nyeregbe, vékonyon döfte csatra járó hatalmas uti sarkantyújával a lovát, egy szörnyű törököset káromkodott s leszáguldott a dombra a pesti országútra.

A dombon, hat jegenye közt álló nagy sárga udvarházból magas barna jány-forma szaladt most ki bokáig érő szál ingben, körülnézett a dereshátú rákosi mezőn s látván, hogy a férfi már messze jár Pest felé, nagy lassan visszalépkedett a házba.

A sűrű, nehéz ádventi ködök alatt egy vágóban érte el a dühödt lovas az egri kaput s a sárfalon belül az első kocsmánál megállt. Az udvaron leugrott a csatakos, nekihevült lóról, oda se nézve visszavetette nyakába a kantárszárat s megindult súlyos, bizonytalan lépésekkel az ivó felé. Félkönyékkel betaszította az ajtót s mutatóujjával rókaprémés zöld bársonykucsmájához bökkve, szótlánul lezökkent a hosszú asztal mellett a lóca szélire.

— Egy csupor vereset! — szólt oda az előkerülő kocsmárosnak.

— A lovát, tekéntetes uram, bekössem?

— A lú marad, ahun van! — morogta a vendég, mi-

után körülnézett a néptelen ivóban. Majd! Hogy ő itt maradjon? Nem azért jött, hogy egyedül igyék. Magába döntötte a csupor bort, előkotort a zsebéből egy rézlibertást, de látva a kocsmáros fanyalogva félrefordított arcát, visszadugta, előkapart egy háromkrajcáróst:

— E csak jó? Lepót képe van rajt — odavetette az asztalra, fölkelt s köszönés nélkül kiment. Lova, aki ott állt idegesen dideregve, bizonytalanul forgatva erre-arra száraz kis fejét, az udvar közepén, ahol szállt róla, gazdája felé kagylózta előre félfülét s vidámat horkantott.

Üzbekh Feri kibaktatott lovával a kocsmá elé. No, most merre? Egyenesen-e az egri uccán a Főtérré vagy itt a falak alján balra a kecskeméti kapu felé vagy arra jobbra a Magas Rondella felé? Hol a török Krisztusban van itt egy sípos, nótás kocsmá, akiből még nem döglött ki a vendég Rákóczi vagy a pestis mián? Rohadt egy város, új szabad királyi város, de se szabadsága, se királya, se nótása, se rimája vagy mi? A bor, amit már otthon kezdett inni, mielőtt belerúgott abba a dög jányba, csúnyán dolgozott benne. De nem volt még elég... Hogy is lenne az ő bajára? A feleségét gyerekével elvitte Lengyelbe — gonosz tett volt rokonok avas kegyelmére hagyni őket. A fejedelem hadait otthagya Trencsén után — mint annyi rongy magyar. S most él ezzel a cigánylánnyal, akit egy tót útszélen szedett össze, ezzel a cédrus-derekú cédával, akibe belesikkad az esze, ereje, becsülete, bátorsága s akit utál, mert jobban szeret, mint a feleségét, a gyerekét, a magyar szabadságot, az Istent... Hát van Isten? Hát van, hogy ez ő vele történhetett, Üzbekh Ferivel, akinek tatár herceg volt a nagyapja?

Lova nagyot ugrott az akaratlan sarkantyú-adástól, selcsapott balra a Szabó-Rondella alatt a kecskeméti kapu

felé. Csak tovább . . . Czélos bástya . . . Alsó-Duna bástya. No, most be a vizikapu uccán s le a halász-közön a Duna-partra.

Ott átnézett a túlsó partra. A rácváros apró néhány még ép házateteje fehér négyszögekben ferdült erre-arra a hegyekről lehúzódnó fekete ködben. Tekintete elszaladt a vár mögött a hepehupás pusztaságon egy nagy-nagy sárga házig. E még nem volt itt eddig!

— Mi a', bátyám? — fordult egy halászhoz.

— A?

— A nagy sárga hombár.

— Uj csárda. Bécsi utasembereknek. Sok halat viszünk oda. Síposok is vagynak.

— Eevinnétek oda?

— Lúval?

— Nem a'. Csónyikon. A Piroskát visszavezethetné az egri kapuhoz a kocsmába egy kölkök, hogy Üzbekb Ferié, osztán érte gyün.

— Jó. De nem rézzel fizet a tekintetes úr . . .?

— Lepót-ezüst jó lesz?

— Teszi.

Üzbekb Feri leoldotta úti sarkantyúját, kezébe nyomta a halász nagyobbik fiának a ló kantárszárával:

— Eriggy csak, Piroska, majd gyüvök! — mondta a lónak.

Száraz, gyenge tél volt, apadás és lassú folyású a Duna vize, hamar által voltak rajta. Üzbekb Feri már érezte oszlani fejéből a mánort, szaporán dagasztotta hát a marasztós budai agyagot az új vendégfogadó felé a kertcskékkal, házacskákkal foghíjjas rác falun keresztül.

. . . Ez már ivó. Három nagy asztal. Kemény borgőz és jó gyülevész népség. Duplafenekű bugyogós rácok,

pár plundrás német és viseltes ruhájú, vad tekintetű kóbor kardos magyarok. Itt nem kérde senki a másiktól, ki ijafija, honnan jön, merre megy. Nem is lenne mindig tanácsos. Itt iszik az ember, óbégat, hallgatja a sípos taragató nótáit, koccint azzal, aki iránt hirtelen barátság támad benne, tán kártyázik is és röhög, ha nyer.

— Itt ezzel a bűdös étellel harcol az ember fia — folytatta hirtelen hangosan — a mellye sajgó tüzit oltogatja és okádék-ágyúval lövöldöz a világra kókadt hajnalonta... No, nem igaz? Nem így van, deák? — fordult a szomszédjához Üzbekkh, miután gyorsan magába döntött két csupor veres bort.

A rongyos legényke szolgálatkészen nevetett.

Üzbekkh hozatott annak is egy csupor bort, aztán elfordult tőle s azt motyogta magában: tetű... röhög, mert az úr is röhög. Egy ideig a siposokat hallgatta, akik úgy ültek egy sarokban tárogatóik mögött, mintha tölcseéressé nőtt fekete zenélő orruk lenne, de aztán, hogy igen kezdett neki fájni a sok szomorú nóta, nagy erős akarat-tal a mennyezetnek feszítette pillantását és ivott, ivott, ivott...

Mi az? Köréje ültek? Kártyáznak? Ő is kártyázik? Veszt? Lehet. Nagyon ködlik már a világ körülötte, még egy kicsinyég és a gyertyákkal pislogó asztal alá fordul. Ereje végső megfeszítésével fölkel, egy marék mindenféle pénzt a kocsmáros kezébe nyomott, aztán nézte lecsukódó pillák alól kimeredő szemmel, eleget adott-e, s hogy a kocsmáros egy szót sem szólt, csak nevetett, indult az ajtó felé. Mintha látta volna, hogy egy jány suhant el mellette, de mire fölneézett, nem volt sehol... hát nem látta, így is jó.

Kint mélyet szívott a friss éjszakai levegőből. Meg-

szédült. De aztán felvágta fejét és nekilendült a sötétnek. Hogy táncolnak a csillagok az égen ... s egy ide letáncolt a lába elé, lóbálódzik ... a csillag ... lámpás-csillag ... ni, egy kéz fogja ... utánanyúl ... az a' ... fehérnép ... a fogásáról ráismer.

— Hova nemzetes nagyságos uram? Setét az iccaka.

— A'.

— Hozzám?

— Merre van az a hozzád?

— Itt a Logodon.

Üzbekh Feri magához karolta az ismeretlen lányt és ment. Csak úgy sejtette, hogy ez a zsidók uccája, valahol a vár alatt, vagy nem? Mindegy. Kezében érezte a nagy puha mellett, combját surolta a lány combja s most csak ez, csak ez van ezen az egész szomorú, vágyas, csaló, bűdös, rohadt világon ...

Egy szörnyű putriba nyitottak be. A kis kézi lámpás — szegény vándorcsillag — fennakadt az ajtó belülső tábláján egy szögön s onnan pislog szét ... Milyen furcsa gyertyatartók, feljebb egyre kisebb három pár lánykar kér világosságot, nem kap. A sarokban inkább kutya-vacka, mint ember ágya. A szélén guggol már a lány. Üzbekh Feri ing-derékra vetkezik s úgy nadrágosan, csizmásan lezuhan a lány mellé. Szívét undor úzná el, messze innen, a szív azonban ziháló kalitkába van zárva: kezét vágy nyújtja a lány felé és ... úgyis minden mindegy. Poshadt lélek poshadt örömbe ... no nem?

Aztán elterültek hanyatt: az álom lebunkózta őket.

Egyszerre csak felpattant Üzbekh Feri pillája s puhává, tétovázóvá ernyedte tekintete csak azt látta, hogy a jóvátehetetlen nágy szomorúsága csurog be a csöpp ablakon a szennyes hajnallal.

Fölkelt. Szája megvonaglott. A torka száraz volt az ital égésétől. Fölkelt. Öltözött. Talált egy kancsót, a vizet félig kiitta belőle. Kereste a kardját, nem találta. Jaj, csak fel ne ébredjen a lány, agyonvágna, ha mozdulna. Ami pénze még megmaradt, valami bársonykendőre vagy terítőre odanyomta, hogy ne csörögjenek a dénárok, három-krajcárosok. A süvege sincs sehol. Ni, ott van a lány feje alatt, hogy ne mehessen, ha menni akar. De ő megy. Érti, hogy széttapossa, mint a kígyót, mint a bűnét, s mint ahogy magát és a világot szeretné... ha mozdul. De nem!

Óvatosan nyitott ajtót s ahogy volt, hajdonfőtt, kard nélkül nekiindult a világnak el, messze... meghalni valahol.

Ment, ment a vár alatt, ismeretlen uccákon, mezőkön, utakon, kerti dűlőkön, házak között, szamaras emberek hordták a drága ivóvizet, lovas ügetett, szekér zörgött, kevés, kevés, a török, Rákóczi, a pestis kirohasztotta innen is az embereket s jól tette. Utálat és undokság ő is, minden, ez a céltalanság, férfié és magyaré, halott házak s halál az ő lelkében is, súlyos, ólmos, halni nem tudó halál.

Most a Duna felé kanyarodik el az út a bécsi kapu alján. Katonák jönnek s megvetik a hajdonfőtt, részegen botorkáló vadult urat. Megállítani, szólni hozzá nem mer senki. Ki is szólengathatna meg itt minden elbúsult csavargó magyart, a züllésnek ezekben a rettenetes éveiben? Kérdésre bűn vagy nyomor felelne úgyis...

Harangszó döbbsent most az ijedt hajnalba. S úgy szívenvágta Üzbekh Ferit, hogy meg kellett állnia. Egy percre fölvilágosodott bortól, csóktól, bánattól és bűntudattól sebzett lelkében az a pár gyermeki év a barátok iskolájában, de aztán fölívágta fejét:

— Te köllesz még ide! Lássuk, mit felelsz Üzbekh Ferinek, ha szemtől szembe kérdez!

S ment lefelé a csilingelő tornyú kapucinus templom iránt, fenyegető iramban.

Borba ölte lelkét? A bor visszaokádta! Asszonyba fojtotta keservét? A csók visszautálta, vissza, beléje, hogy fulladjon meg tőle a rossz apa, rossz magyar, a züllött kurafi! Hát most megkérdezi Istent, mit akar vele?

Érezte, hogy a halálba megy, hogy így, vagy úgy, de nem éri meg az életét mindennapos szegénybe fojtó világos delet. Nagy ördögi istenkáromlások forogtak szédült, keseredett fejében, valami bosszú, szörnyű, aljas, utolsó bosszú az ellen, aki mindezt így, ilyen embertelen-istentelen módon rendezte el.

Megállt a kis templom küszöbén.

A miséző barát bent, elől, az oltárnál éppen morogta:

— Rorate coeli de super...

Már előre röhögött Üzbek Feri azon a komisz, istenkáromló tréfán, amit most közbe fog sívítani, de csak a száját tátotta el, hang nem jött belőle, hirtelen elsötétült előtte a világ és elvágódott a hideg köveken... aztán vörös lángnyelvek csaptak elő mindenfelől, ördögök rohanták meg a kis templomban szorongókat, nyárssal, szigonyal döfködték a sikoltozókat... aztán újra elsötétült minden... s mikor megint fölcsapott a pokol fénye, ordító, vonító jajgatás töltötte be a tűzbe, vérbe borult világot... nem, nem itt pusztulni, menekülni... valamerre... segítség! Segítség!

— Itt vagyok, fiam! — zengett egész közel egy csöndes, mély férfihang.

Üzbek Feri felnyitotta a szemét. Egyszerű ágyon feküdt, fehér falú cellában, egy kapucinus ült ágya szélén s a falon nagy fekete kereszt... a töviskoszorús, félrehajtott fej szomorú és dicsőséges mosolya, amelyre meg-

váltó, megbocsátó nehéz könnyecseppek gördültek alá.

Üzbekh Feri felzokogott. Először sírt életében s az orrára, bajuszára, ajkára patakozó könnyek árja magával vitt gyötrött szívéből istenkáromlást, torkosságot, fajtalan-ságot, kétségbeesést : egész, rossz, elhibázott életét.

— Itt maradhatok? — kérdezte alázatosan, könnyör-gőn, remegve a kapucinust, aki komolyan bólintott :

— Igen, fiam !

Igy került a kapucinus kolostorba Üzbekh Feri, aki eleinte mosogató szolga volt a barátok konyháján, később szakállt eresztett és csuklyát öltött s Medárd atya néven igen jámbor, igen boldog, igen komoly tagja lett a kis közös-ségnek, amelynek megtisztelő megbízásából nagy térítő erejű predikációkat tartott a borital, a paráznság s a bűn-bánat halogatása ellen.

1770-ben halt meg az étellel megelégedett késő vén-ségében.

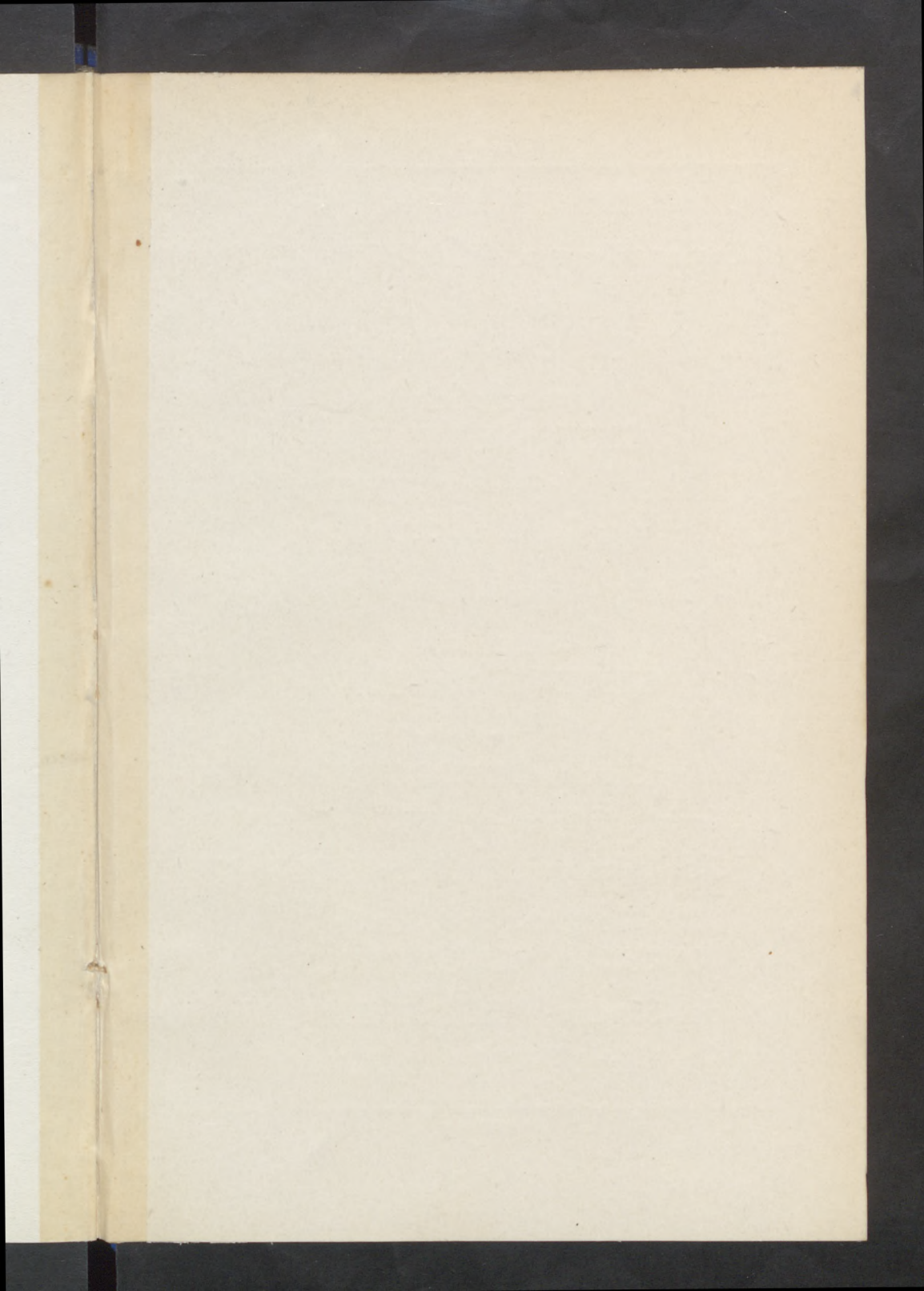
(1927 advent második hetében, Szent Miklós püspök napján.)

TARTALOM

	Oldal
A sánta Ámor s a púpos Psyche	5
Nel mezzo del cammin	18
Babák	28
És ha nem?	37
Dsimi end Dsoj.....	46
A nagy paraszt	64
A pénz visszakacag	70
Két finom úr.....	79
Csekély húsz év	84
Post equitem sedet	90
Találkozás	97
Márvány-menyasszony	102
A hercegné utolsó szeretője	114
Trisztán a Tiszaháton	123
Üzbekh Feri a kapucinusok rórátéján	139

AZ ATHENAEUM NOVELLASOROZATA

Körmendi Ferenc: TÓPARTI MUZSIKA

Heltai Jenő:

UTAZÁS ENMAGAM KÖRÜL

Hunyady Sándor:

AZ ÖTPENGŐS LEÁNY

Móricz Zsigmond: KOMOR LÓ

Gelléri Andor Endre: KIKÖTŐ

Zilahy Lajos: FEHÉR HAJÓ

Szép Ernő:

SZERETNÉM ÁTÖLELNI

A VILÁGOT

Kemény Simon: ÖRDÖGÖK, TÜNDÉREK

Karinthy Frigyes: NEVETŐ BETEGEK

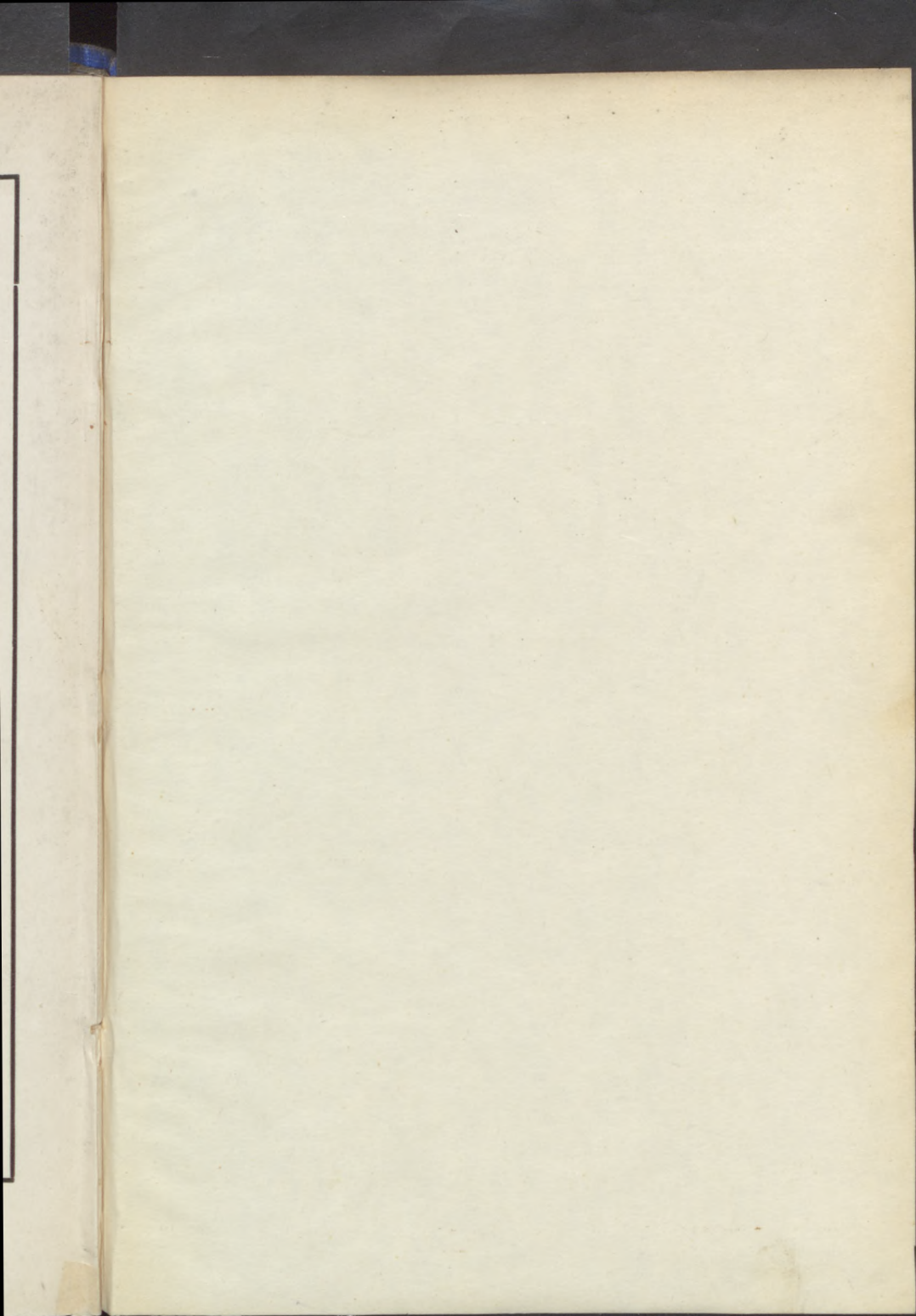
Földi Mihály: URAK ÉS SZOLGÁK

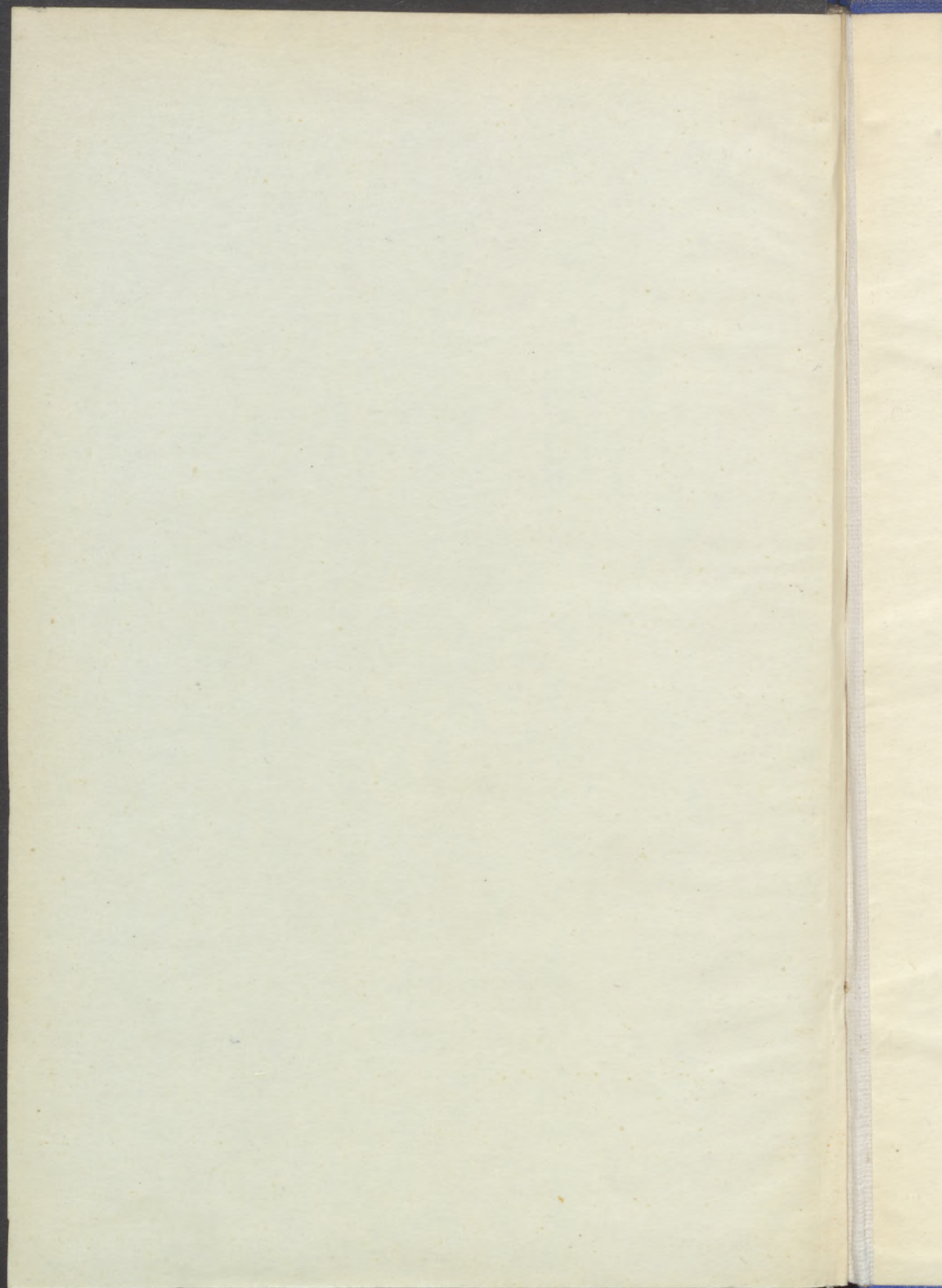
Tersánszky J. Jenő:

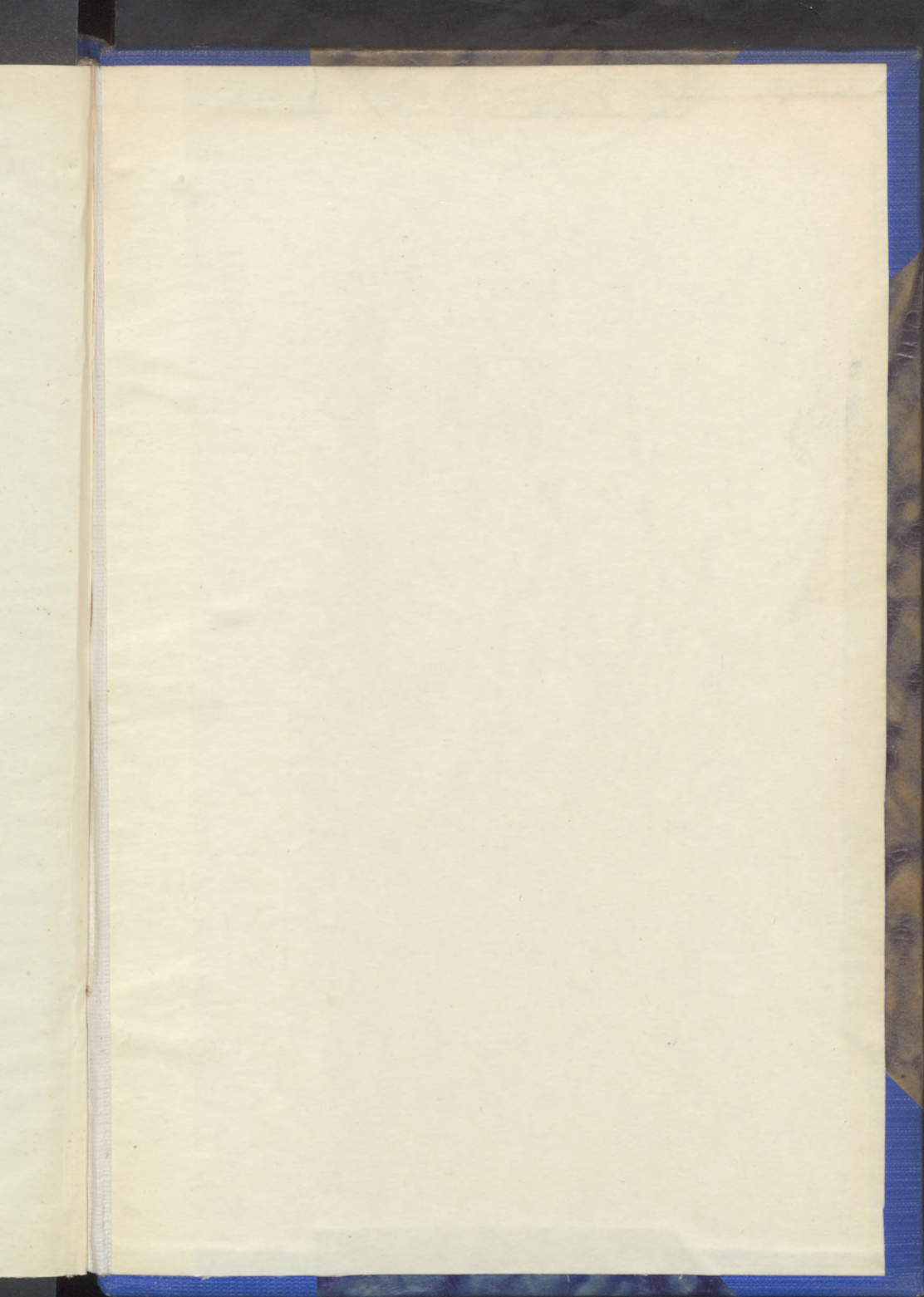
KAKUK MARCI SZERENCSEJE

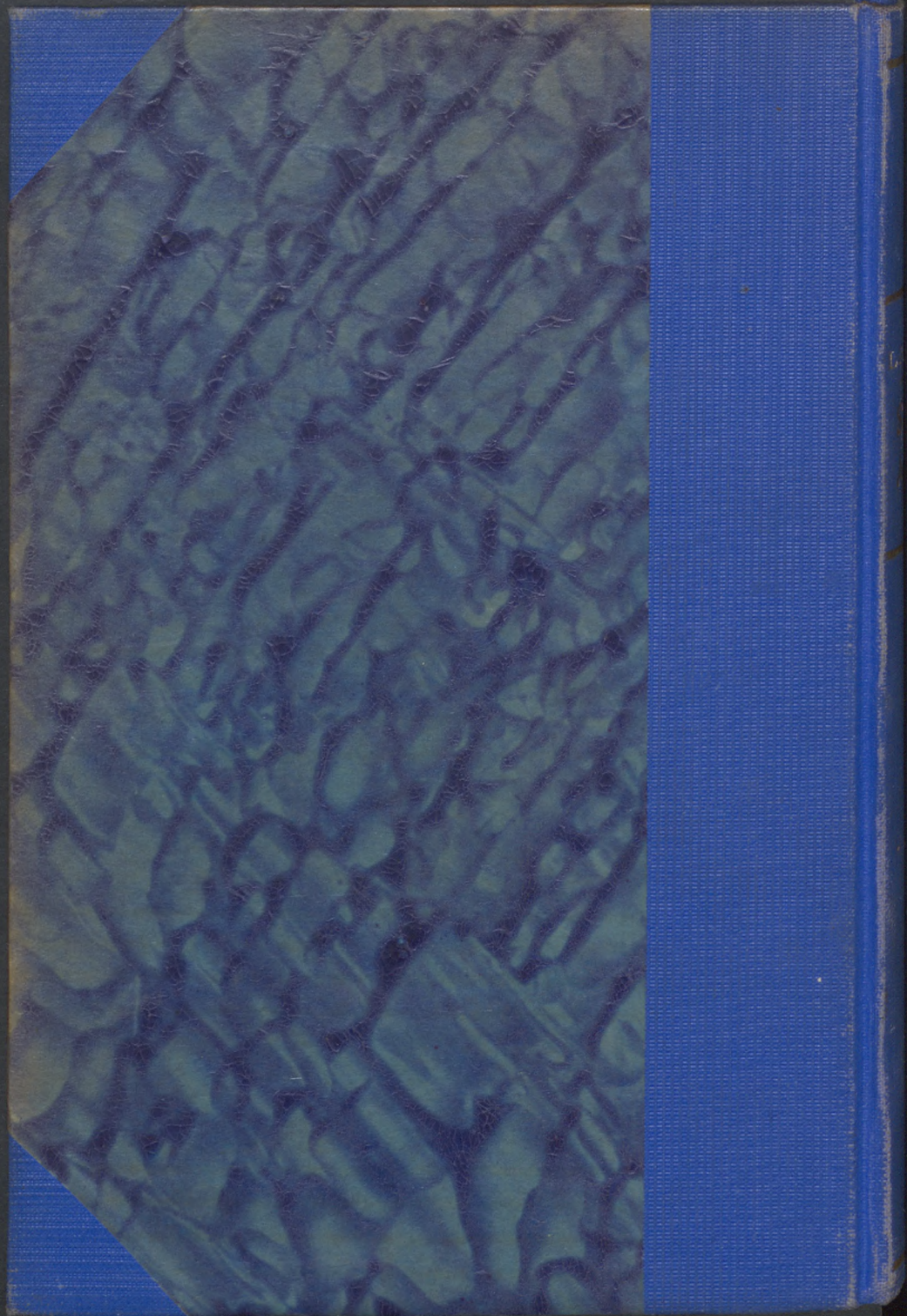
Nádas Sándor: NEGYEDSZER FÉRJNÉL

Heltai Jenő: HOL HIBÁZTAM EL?

LACZKÓ

Santa
Ámor

N. M.